

พาวงศ์

BAHUM

ชัยชนะแห่งพุทธะ

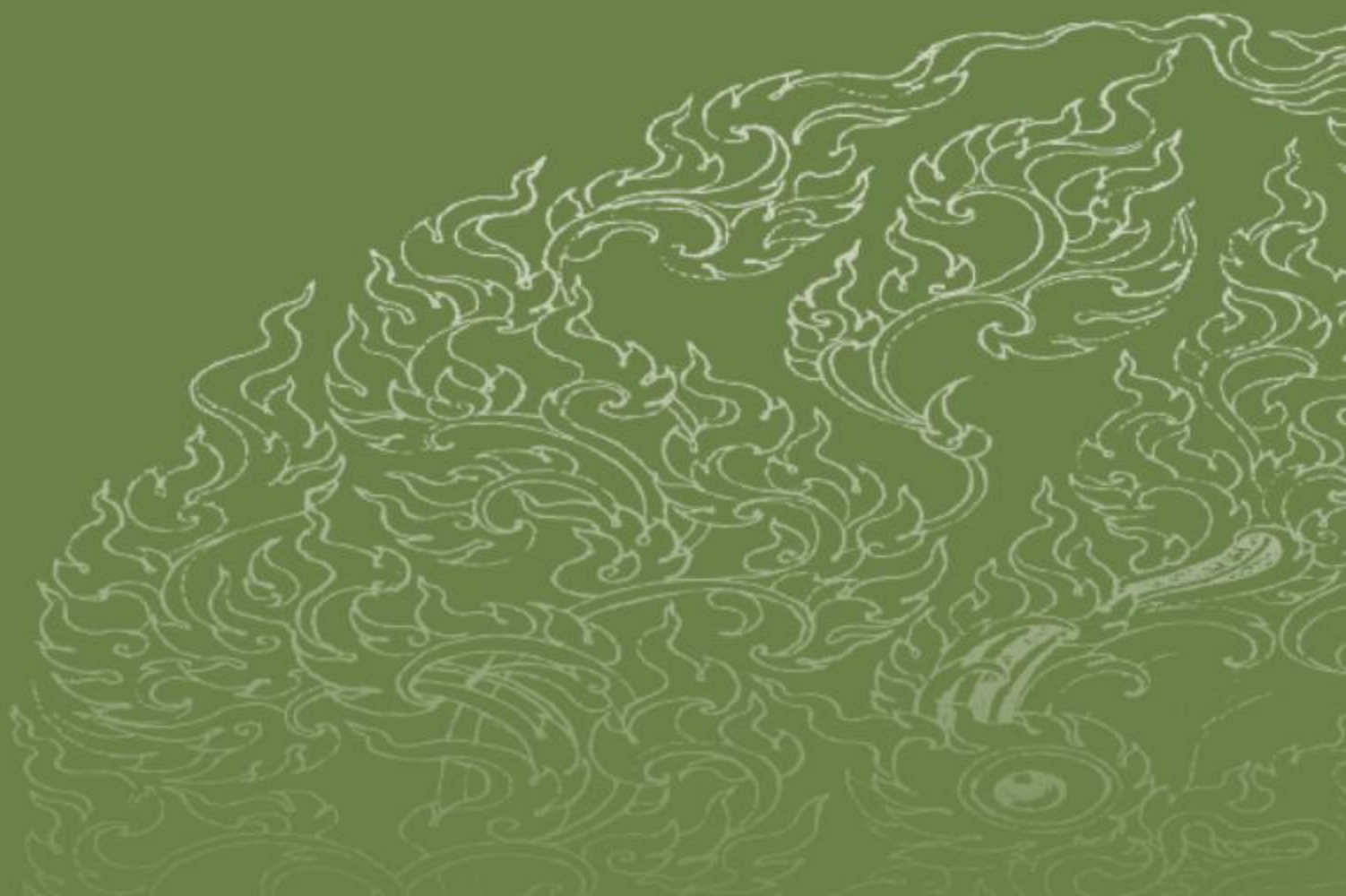
THE VICTORY OF LORD BUDDHA

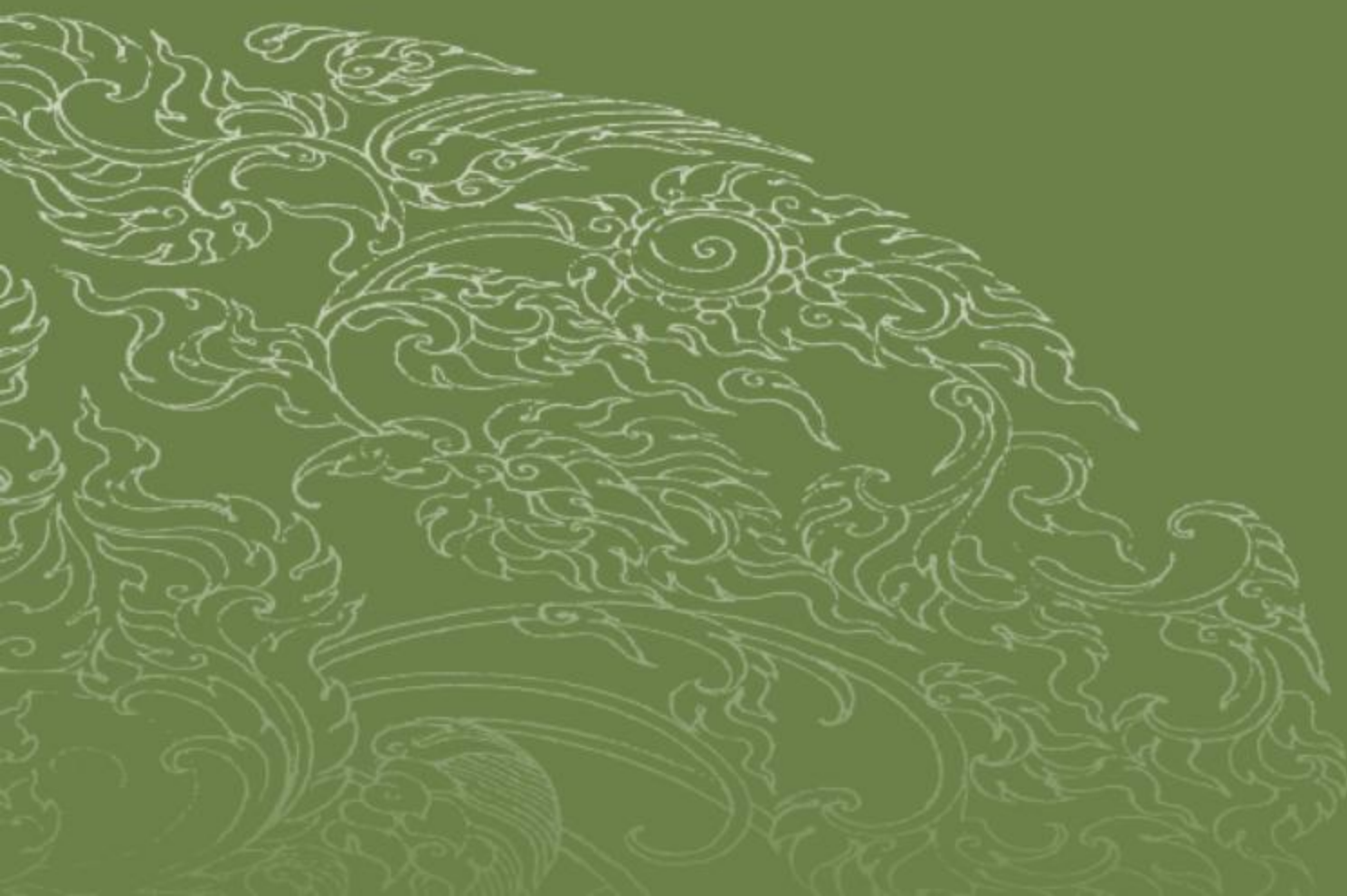
สพ.พทาน์ ธมฺมทาน์ ชินาติ

การให้ธรรมะเป็นทาน เป็นทานสูงสุด ชนะการให้ทั้งปวง

สพฺเพ ธมฺมา นาลํ อภินิเวสาย

ธรรมทั้งปวง ไม่ควรยึดมั่น

คำนำ

บทสวดพาหุง หรือ “พุทธชัยมงคลคาถา” เป็นบทสวดสรรเสริญชัยชนะครั้งสำคัญขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่มีต่อมนุษย์และอมนุษย์ มีทั้งหมด ๘ บท ซึ่งพระสงฆ์มักใช้สวดต่อท้ายการทำวัตรเช้า - เย็น และมักจะตามด้วย บทมหาการุณิโก หรือ “ชัยปริตร” นิยมเรียกรวมกันว่าการสวด “พาหุงมหากา”

สมุดภาพประกอบบทสวดมนต์ “พาหุง ชัยชนะแห่งพุทธะ” บาลี/ไทย/อังกฤษ พร้อมเนื้อเรื่องประกอบทั้ง ๘ ตอน ฉบับนี้ ปรากฏอยู่ในเว็บไซต์ จิต-ตระ-ธานี www.jitdrathanee.com โดยเป็นสมุดภาพออนไลน์เล่มแรก ที่เปิดโอกาสให้ดาวน์โหลดเป็นธรรมทานแก่ผู้สนใจทั่วไป โดยไม่คิดมูลค่า

โดยการจัดพิมพ์เพื่อเผยแผ่เป็นธรรมทานในครั้งนี้ ผมได้ปรับ Artwork ใหม่ (เวอร์ชันออนไลน์เดิม มีขนาดรูปเล่ม ๑๒ x ๙.๕ นิ้ว จะใหญ่กว่ากระดาษ A4) เพื่อให้รูปเล่มมีขนาดเล็กกระทัดรัด เหมาะกับการพกพา

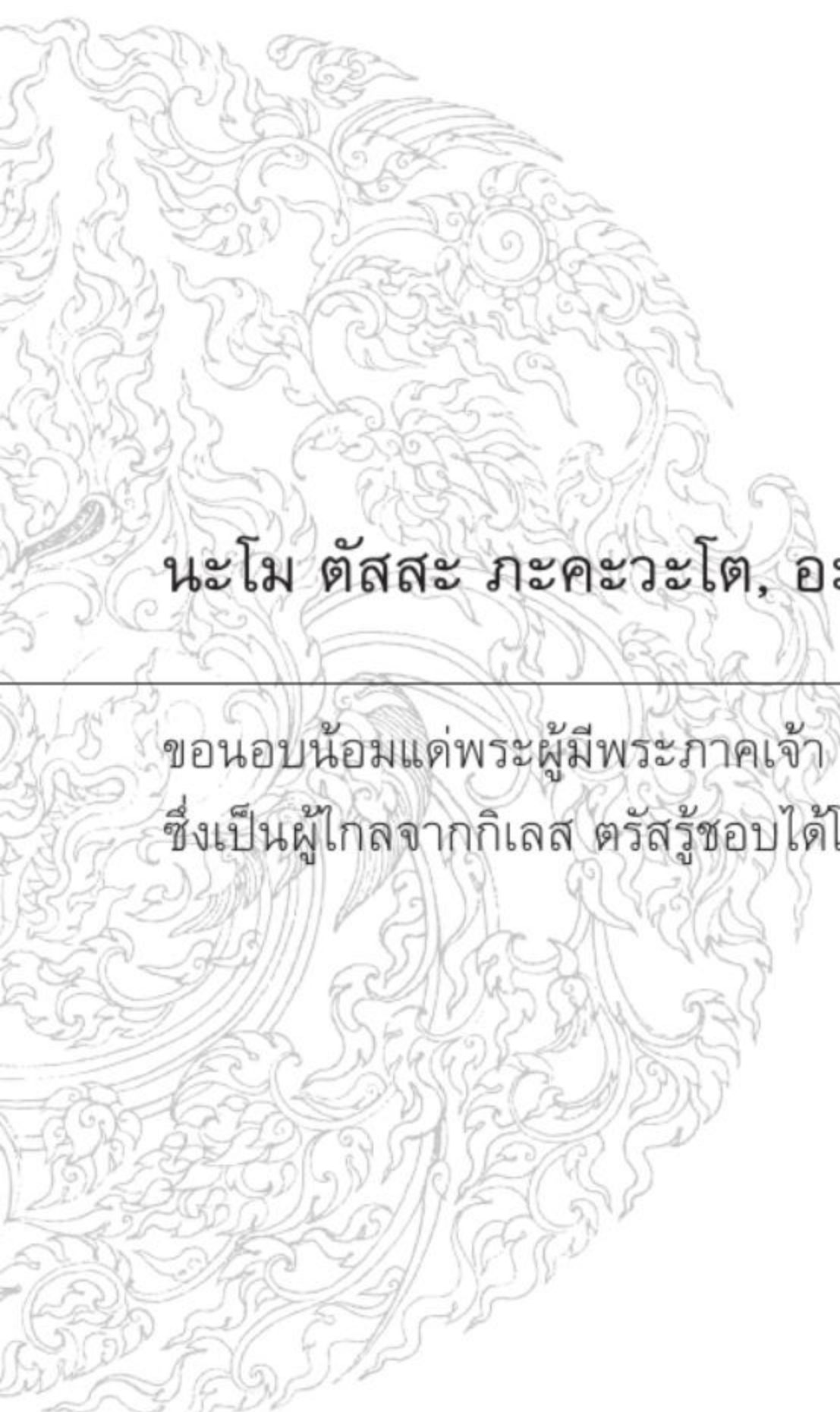
ขอขอบพระคุณ ดร. สุจิตรา อ่อนค้อม ที่อนุญาตให้ใช้ สำนวนแปลภาษาอังกฤษ บทสวดมนต์พาหุงฯ ของท่าน ตั้งแต่เวอร์ชันออนไลน์ จนกระทั่งถึงฉบับนี้ และขออนุโมทนาบุญในจิตอันเป็นกุศล แต่ผู้ร่วมจัดพิมพ์สมุดภาพประกอบบทสวดมนต์ “พาหุง ชัยชนะแห่งพุทธะ” ทุก ๆ ท่าน เพื่อเผยแผ่เป็นธรรมทาน และเพื่อน้อมถวายเป็นพุทธบูชาเนื่องในโอกาส “พุทธชยันตี ๒,๖๐๐ ปี” แห่งการตรัสรู้ธรรมของพระพุทธองค์ด้วยครับ

จิต~ตระ~ธานี ๗๐—

(จิตรกร)

สารบัญ

คำนำ	๔
บทที่ ๑ : มหาบุรุษ ผู้มีชัยชนะเหนือกองทัพพญามาร	๗
บทที่ ๒ : ทรงดับความดุร้ายของอสูร ด้วยขันติธรรม	๑๙
บทที่ ๓ : ทรงกรุณาพญาคชสาร ด้วยกระแสเมตตาจิต	๒๙
บทที่ ๔ : ทรงทรมานจอมโจรองคูลีมาล ด้วยพุทธธรรม	๓๙
บทที่ ๕ : ทรงชนะมารยาสตร์ ด้วยปาริสุทธแห่งพุทธะ	๕๓
บทที่ ๖ : สัจจนิกครนถ์ ต้องอัปจนด้วยวิมุตติปัญญา	๖๑
บทที่ ๗ : ทรงทรมานจอมนาคาผู้เรืองฤทธิ์	๖๙
บทที่ ๘ : ทรงแก้ความเห็นผิดในหมู่พรหม	๗๗
บทอวยชัย	๘๔
ชัยปริตร (มหากาฯ)	๘๕

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต, อระหะโต, สัมมาสัมพุทธัสสะ

ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์นั้น
ซึ่งเป็นผู้ไกลจากกิเลส ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง

บทที่ ๑

CHAPTER 1

มหาบรบพมขยชนะเหนอกองทัพพญามาร

พาวุธ

พาวุธ สะหัสสะมะภินิมมิตะสาธุธันตัง
คิริเมขะลัง อุทิตะโฆระสะเสนะมารัง
ทานาธิธัมมะ วิธินา ชิตะวะ มุนินโท
ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ ฯ

สมเด็จพระจอมมุนีทรงพจญกับพญามารผู้มีฤทธิ์ สามารถเนรมิตแขนได้ตั้งหนึ่งพัน แต่ละข้างถืออาวุธครบ ชี้อ้างชื่อคิริเมขละ พร้อมทั้งเสนามาร มุ่งออกมาจากร่างกาย ให้อำนาจก้องกึก น่าสะพรึงกลัว ทรงพิชิตมารกับเสนาทิ้งหลายนั่นด้วยธรรมวิธี คือ ทรงนึกถึงพระบารมีที่ขลิบประการ ที่ทรงบำเพ็ญแล้ว มีทานบารมีเป็นต้น ด้วยเดชแห่งองค์พระผู้พิชิตมารนั้น ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ท่านทุกเมื่อ

Bāhumā

Bāhumā sahasamabhinim mitasāvadhantam,
Girimekhalam uditaghora sasena maram,
Danadidham mavi dhina jita va Munindo,
Tam tejasā bhavatu te jayamaṅgalāni.

Māra, the Evil One, assuming a fierce form with a thousand arms; each brandishing a deadly weapon, stormed forward roaring, accompanied by his formidable hosts and riding on his elephant, Girimekhala. Him the Sovereign Sage conquered by evoking the might of his exalted perfection of giving, among others. By his mighty triumph may joyous victory be yours !

ภาพนี้เป็นภาพเดียวในชุดนี้ ที่ผมวาดรูปพระพุทธเจ้า ส่วนรูปอื่นๆ จะใช้สัญลักษณ์แทนทั้งหมด จริงๆ ตอนนี้เป็นตอนใหญ่และตอนที่สำคัญมาก เพราะเป็นตอนที่เจ้าชายสิทธัตถะได้ตรัสรู้ธรรม สำเร็จเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในภาพเป็นตอนที่พญามารพ่ายแพ้แก่บารมีของพระองค์ ยกมือทว่มหัวไหวอยู่ครับ : จิต-ตระ-ธานี

พุทธชัยมงคลคาถาบทนี้ เป็นคาถาบทที่ ๑ กล่าวถึงชัยชนะของพระพุทธเจ้าที่มีต่อกองทัพพญามารในคืนวันตรัสรู้ เป็นการต่อสู้ระหว่างพระพุทธเจ้าเพียงลำพังพระองค์เดียวกับศัตรูหมู่มาร ผู้มีอิทธิฤทธิ์ และมีจำนวนมากมายเป็นกองทัพ แต่ในที่สุดพระพุทธองค์ก็ทรงเอาชนะหมู่มารนั้นได้ คาถาบทนี้จึงนิยมใช้สำหรับการเอาชนะศัตรูหมู่มาร เช่น ใช้ในการออกรบ เป็นต้น

ที่มาของชัยชนะครั้งนี้ มีดังนี้

เมื่อครั้งที่เจ้าชายสิทธัตถะเสด็จออกบรรพชา นั้น พระองค์ทรงม้ากัณฐกะเสด็จออกจากกรุงกบิลพัสดุ์ในยามราตรี โดยมีนายฉันทะเป็นผู้ตามเสด็จ

พระองค์ทรงเสด็จไปตลอดราตรี เมื่อเดินทางได้ระยะทาง ๓๐ โยชน์ พระองค์ก็ทรงข้ามแม่น้ำอโนมาหนที และทรงบรรพชา ณ ริมฝั่งน้ำนั้น โดยใช้พระขรรค์ตัดพระเมาลีออก และเปลี่ยนชุดทรงเป็นนักบวช จากนั้นก็ให้นายฉันทะกลับไปกราบทูลพระเจ้าสุทโธทนะพระ

ราชบิดาให้ทรงทราบ

ตามธรรมเนียมการปฏิบัติของพระพุทธเจ้านั้น ในช่วงต้นกัปเมื่อเริ่มเกิดวันดินขึ้น บริเวณศูนย์กลางแผ่นดินที่เรียกว่าสะดือดิน อันเป็นตำแหน่งที่ตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าทุกพระองค์ จะมีดอกบัวที่ภายในบรรจุชูดนักบวชและเครื่องอัฐบริหารดอกละ ๑ ชูด ผุดขึ้นมาจำนวนดอกบัวเท่ากับจำนวนพระพุทธเจ้าที่จะมาอุบัติในกัปนั้น

จากนั้น พระพรหมจากพรหมโลก ก็จะมาอัญเชิญชูดและเครื่องอัฐบริหารไปประดิษฐานในทูลเจดีย์ในพรหมโลกชั้นที่ ๑๑ เพื่อรอพระโพธิสัตว์มาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าต่อไป

วันที่เจ้าชายสิทธัตถะเสด็จออกบวช ภูมิการพรหมผู้เคยเป็นสหายของเจ้าชายสิทธัตถะ เมื่อครั้งเกิดเป็นโชติปาละมาณพในพุทธกาลของพระกัสสปะ พระพุทธเจ้าพระองค์ก่อน ก็ได้นำชูดและเครื่องอัฐบริหารมาถวาย และได้รับเอาชูดทรงเก่าไปประดิษฐานไว้ในทูลเจดีย์ ส่วนพระเมาลี เจ้าชายสิทธัตถะได้โยนขึ้น

ในนภากาศ อธิษฐานว่าหากพระองค์
จะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ก็ขออย่า
ให้พระเมาสีนี้ตกลงบนพื้นดิน ซึ่งท้าว
ลักกเทวราชก็เสด็จเอาผอบแก้ว มารอง
รับพระเมาสีนั้น แล้วนำไปประดิษฐานอยู่
ในพระจุฬามณีเจดีย์ในดาวดึงส์สวรรค์

หลังจากบรรพชาแล้ว เจ้าชาย
สิทธัตถะก็ทรงพักอยู่บริเวณนั้น ซึ่งเป็น
สวนมะม่วงอันอุปัฏฐากเป็นเวลา ๗
วัน จากนั้นจึงเสด็จดำเนินต่อไปจนถึง
กรุงราชคฤห์ และเข้าไปบิณฑบาตใน
พระนคร พระเจ้าพิมพิสารทรงเลื่อมใส
กราบทูลว่า เมื่อใดที่พระองค์ตรัสรู้แล้ว
พระองค์ขอเชิญเสด็จมาสั่งสอนธรรมที่
กรุงราชคฤห์เป็นแห่งแรกด้วย

เจ้าชายสิทธัตถะทรงเสด็จดำเนินต่อ
ไป ทรงไปสู่สำนักของอาจารย์ที่มีชื่อเสียง
คือ อาฬารดาบสกาลามโคตร และอุทก
ดาบสรามบุตร ทรงเล่าเรียนปฏิบัติพรต
จนสำเร็จอภิญญาและฌานสมาบัติได้ใน
เวลาอันรวดเร็ว แต่พระองค์ทรงดำริว่า
นี้ไม่ใช่หนทางเพื่อการตรัสรู้ พระองค์
จึงเสด็จต่อไปยังอุรุเวลาประเทศ และ

ตั้งปณิธานค้นหาหนทางเพื่อบรรลุพระ
โพธิญาณด้วยพระองค์เอง

เวลาเดียวกันนั้น โกณฑัญญะพราหมณ์
ผู้เคยทำนายเจ้าชายสิทธัตถะ เมื่อครั้ง
ประสูติว่า พระองค์จะได้ตรัสรู้เป็น
พระพุทธเจ้า เมื่อทราบข่าวว่าพระองค์
ทรงเสด็จออกบรรพชาแล้ว จึงไปชวนบุตร
ของพราหมณ์โหราจารย์อื่นๆ ออกบวช
ตาม รวมเป็น ๕ พราหมณ์ เรียกว่า
ปัญจวัคคีย์ และตามมาปรนนิบัติเจ้า
ชายสิทธัตถะถึงอุรุเวลาประเทศ

เจ้าชายสิทธัตถะทรงบำเพ็ญทุกรกิริยา
อย่างยวดยิ่ง ทั้งอดข้าว อดน้ำ กลั้นลม
หายใจ จนพระวรกายผอมโซ ไม่มีเรียวแรง
ถึงขั้นสิ้นสติเกือบสิ้นพระชนม์หลายครั้ง
แต่ก็ไม่สามารถค้นพบวิธีพ้นทุกข์ได้ จึง
ทรงดำริว่าไม่ใช่หนทางที่ถูก

เจ้าชายสิทธัตถะจึงทรงหันมาปฏิบัติ
ทางสายกลาง คือ ไม่ตึงเกินไป ไม่หย่อน
เกินไป กลับมาฉันอาหารตามปกติจนมี
พระวรกายสมบูรณ์ มีพระสติแจ่มใส แต่
เมื่อบรรดาพระปัญจวัคคีย์เห็นพระองค์
ทรงกลับมาฉันอาหารตามปกติ จึงคิดว่า

เจ้าชายสิทธัตถะทรงละความพยายามเสียแล้ว จึงพากันหลบพระองค์ไปอยู่ที่ป่าอิสิปตนะ ระยะทางห่างออกไป ๑๘ โยชน์

หลังจากออกบรรพชาได้ ๖ ปี เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะมีพระชนมายุได้ ๓๕ พรรษา ในวันเพ็ญเดือนวิสาขะ นางสุชาดา ชาวอุรุเวลาเสนานิคม ได้เตรียมข้าวมธุปายาสเพื่อทำพิธีกรรมที่ต้นไทร เนื่องจากนางได้บุตรชายตามที่ได้เคยบณบานไว้ ระหว่างที่เตรียมข้าวมธุปายาสอยู่ นางก็ใช้ให้นางปุลณาทาสีมาทำความสะอาดโคนต้นไม้รอไว้

นางปุลณาทาสีมาพบเจ้าชายสิทธัตถะประทับนั่งอยู่โคนไทร เห็นบริเวณนั้นสว่างไสวด้วยรัศมีจากพระองค์ เข้าใจว่าเป็นเทวดามารอรับพิธีกรรม จึงรีบกลับไปบอกนางสุชาดา

นางสุชาดาเกิดปีติและศรัทธา จึงได้ใช้ถาดทองคำถึงแสนหนึ่งใส่ข้าวปายาสจนเต็มถาด แล้วทูลถาดนั้นบนศีรษะไปยังต้นไทร นำไปถวายเจ้าชายสิทธัตถะเพราะคิดว่าเป็นเทวดา

ขณะนั้น เจ้าชายสิทธัตถะไม่มีบาตรรับอาหาร ไม่รู้จะรับทานนั้นอย่างไร นางสุชาดาจึงถือถาดข้าวปายาสพร้อมถาดโดยไม่เสียดายแล้วกลับไป

เจ้าชายสิทธัตถะทรงปั้นข้าวมธุปายาสเหมือนจาวตาลได้ ๔๙ ปั้น แล้วประทับเสวยที่ริมฝั่งน้ำ ครั้นเสวยแล้วจึงทรงถือถาดทองตรัสว่า

“ถ้าเราจะได้บรรลุโพธิญาณในวันนี้ ขอถาดนี้จงลอยทวนกระแสน้ำไป แต่ถ้าไม่ได้ ขอถาดนี้จงลอยไปตามกระแสน้ำตามปกติเถิด”

ตรัสแล้วก็ทรงลอยถาดลงไปในกระแสน้ำ ถาดนั้นก็ลอยทวนกระแสน้ำไปประมาณ ๘๐ ศอก แล้วจมลงกลางน้ำวนจนไปถึงภพของพญากาฬนาคราช กระทบช้อนถาดของพระพุทธเจ้าทั้ง ๓ พระองค์ก่อนหน้า เสี่ยงถาดทองกระทบกันปลุกให้พญากาฬนาคราชลืมตาตื่นขึ้นกล่าวว่า “เมื่อวาน พระพุทธเจ้าบังเกิดขึ้นแล้วองค์หนึ่ง วันนี้ก็จะบังเกิดขึ้นอีกองค์หนึ่ง”

ฝ่ายเจ้าชายสิทธัตถะทรงพักผ่อนอยู่

ณ ริมฝั่งแม่น้ำจนถึงเวลาเย็น จึงเสด็จบ่าย
พระพักตร์ไปทางต้นโพธิ์ ผ่านคนหาบ
หญ้าชื่อ โสตถิยะ ที่หาบหญ้าเดินสวน
ทางมา เขาจึงได้ถวายหญ้า ๘ กำมือ เจ้า
ชายสิทธัตถะก็รับหญ้านั้นมาปูลาดเป็น
อาสนะใต้ต้นโพธิ์ เจ้าชายสิทธัตถะทรง
ประทับนั่งแล้วทรงอธิษฐานว่า

“แม่เนื้อและเลือดในสรีระจะแห้ง
เหือดไปจนหมดสิ้น แม่ร่างจะเหลือ
เพียงหนัง เอ็น และกระดูก ก็ตามที่
ถ้าเรายังไม่บรรลุพระโพธิญาณ เราจัก
ไม่ลุกจากบัลลังก์นี้”

อธิษฐานแล้ว เจ้าชายสิทธัตถะก็ทรง
ประทับนั่งขัดสมาธิอยู่บนบัลลังก์นั้น

ครั้งนั้น เทวดาจากหมื่นจักรวาล
ก็มาห้อมล้อมและยืนกล่าวสดุดีพระ
โพธิสัตว์ ท้าวสักกเทวราชมายืนเป่าสังข์
วิษุบุตรสรเรณู

พญากาฬนาคราชมายืนกล่าว
พรรณนาคุณ และท้าวมหาพรหมมายืน
กันเศวตฉัตรให้

กล่าวฝ่าย พญามาราราช จอมมาร

ผู้เป็นใหญ่แห่งสวรรค์ชั้นปรนิมมิตวสวัตดี
เกิดมิจนาคิภูริ เนื่องด้วยตนเองก็ปรารถนา
พระโพธิญาณเช่นเดียวกัน เกรงว่าหาก
เจ้าชายสิทธัตถะสำเร็จเป็นพระพุทธรเจ้า
ก่อน พระองค์จะทรงรื้อชนสัตว์ข้าม
วิญญูสงสารไปหมด เมื่อถึงเวลาที่ตนเอง
เป็นพระพุทธรเจ้าบ้าง จะไม่มีสรรพสัตว์
ให้สั่งสอน

ดำริดังนั้นแล้ว พญามารต้องการขัด
ขวางไม่ให้เจ้าชายสิทธัตถะบรรลุพระโพธิ
ญาณ จึงระดมทัพ ประกอบด้วยเทวดา
ฝ่ายมาร จัดเป็นทัพหน้ายาว ๑๒ โยชน์
ทัพซ้ายและขวาข้างละ ๑๒ โยชน์ ทัพหลัง
ยาวจรดชายขอบจักรวาล แต่ละทัพสูง
ขึ้นไปถึง ๙ โยชน์ ส่งเสียงโห่ร้องกึกก้อง
ปานประหนึ่งจะทำให้แผ่นดินทรุดลงได้

ตัวพญามาราราชเองทรงประทับ
นั่งบนช้างคิริเมฆที่สูงถึง ๑๕๐ โยชน์
เนรมิตองค์ให้มีแขนหนึ่งพัน ถืออาวุธ
นานาชนิด นำขบวนพลมารเข้าจู่โจม
พระโพธิสัตว์จากทุกทิศ

เทวดาในหมื่นจักรวาลและท้าว
สักกเทวราชที่มาเฝ้า ครั้นเห็นขบวนพล

मारใหญ่โตยกมาก็ตกใจ เกิดอาการขน
พองสยองเกล้า ต่างพากันหนีไปหลบ
อยู่ถึงขอบจักรวาล พญากาฬนาคราช
ก็รีบดำหนีไปหลบยังนาคพิภพ นอน
เอามือปิดหน้าด้วยความตกใจ แม้ท้าว
มหาพรหมก็ยังต้องหลบไปยังพรหมโลก
ทันที คงเหลือเพียงพระโพธิสัตว์พระองค์
เดียวที่ประทับนั่งอยู่

พระโพธิสัตว์ครั้นถูกทอดทิ้งอยู่
พระองค์เดียว มองไม่เห็นใครจะมาเป็น
ที่พึ่งได้ จึงทรงรำพึงว่า ในที่นี้เราไม่มี
บิดามารดาหรือญาติพี่น้อง ที่นี้มีแต่เพียง
เราผู้เดียว กับบารมี ๓๐ ทัก ที่บำเพ็ญ
สร้างมาเท่านั้น เพราะฉะนั้น เราจะใช้
บารมี ๓๐ ทัก นี้แหละเป็นอาวุธ ดำริ
แล้วพระองค์ก็ทรงรำพึงถึงบารมี อุป
บารมี และปรมัตถบารมี ที่ได้ทรงบำเพ็ญ
เพียรสร้างไว้ มิได้หวาดหวั่นต่ออำนาจ
ของพญามาร

บรรดามารทั้งหลายต่างแสดงฤทธิ์
หลอกล่อและข่มขู่ให้หวาดกลัว แต่พระ
โพธิสัตว์ก็ไม่ได้ทรงหวั่นไหว

พญามาราราชจึงบันดาลมหาลมที่

รุนแรงเกรี้ยวกราด สามารถทำลายภูเข
สูงถึงโยชน์ให้เป็นจุนวิจุนลงได้ในพริบ
ตา เพื่อขับไล่ให้พระโพธิสัตว์ลุกจาก
โพธิบัลลังก์ แต่ลมนั้นก็ไมอาจแม้เพียง
แค่ทำปลายจีวรพระโพธิสัตว์ให้สั่นไหวได้

พญามาราราชจึงบันดาลฝนห่าใหญ่
ตกกระแทกกระแทกจนแผ่นดินแยกเป็น
ช่องลึก แต่ฝนนั้นก็ไมอาจแม้เพียงแค่
ทำให้จีวรเปียกชื้น

พญามาราราชจึงบันดาลห่าฝนหิน
ก้อนใหญ่ ๆ หินแต่ละก้อนตกกระแทบยอด
ภูเขาใหญ่ก็คุกรุ่นเป็นควันไฟลุกโพลง แต่
ฝนหินนั้นเมื่อมาถึงพระโพธิสัตว์ก็กลายเป็น
เป็นดอกไม้ทิพย์บูชา

พญามาราราชจึงบันดาลห่าฝน
อาวุธ มีทั้งหอก ดาบ และลูกศร คุกรุ่น
เป็นควันไฟลุกโพลงลอยมาทางอากาศ
แต่ฝนอาวุธนั้นเมื่อมาถึงพระโพธิสัตว์
ก็กลายเป็นดอกไม้ทิพย์บูชา

พญามาราราชจึงบันดาลห่าฝนเพลิง
ร้อนแรงปราศจากควัน แต่ฝนเพลิงนั้น
เมื่อมาถึงพระโพธิสัตว์ก็กลายเป็นดอกไม้
ทิพย์บูชาลงแทบบาทมูล

พญามาราทิราชจึงบันดาลท่าฝนเถา
ริงอันแดงร้อนแรงยิ่งนัก แต่ฝนเถาริ่ง
นั้นเมื่อมาถึงพระโพธิสัตว์ก็กลายเป็น
ดอกไมทิพย์บูชา

พญามาราทิราชจึงบันดาลท่าฝนทราย
กรวด คุกรุ่นเป็นควันไฟลูกโพล่ง ลอยมา
ทางอากาศ แต่ฝนทรายนั้นเมื่อมาถึงพระ
โพธิสัตว์ก็กลายเป็นดอกไมทิพย์บูชา

พญามาราทิราชจึงบันดาลท่าฝน
เปือกตม คุเป็นควันไฟลูกโพล่ง แต่ฝน
เปือกตมนั้นเมื่อมาถึงพระโพธิสัตว์ก็
กลายเป็นดอกไมทิพย์บูชา

พญามาราทิราชจึงบันดาลความมืด
หวังให้พระโพธิสัตว์เกรงกลัวแล้วหนี
ไป แต่ความมืดนั้นเมื่อเข้ามาใกล้ กลับ
อันตรธานไปเหมือนความมืดถูกกำจัด
ด้วยแสงอาทิตย์

พญามารไม่สามารถทำให้พระโพธิสัตว์
หนีไปด้วยลม ฝน ท่าฝนหิน ท่าฝนเครื่อง
ประหาร ท่าฝนถ่านเพลิง ท่าฝนเถาริ่ง ท่า
ฝนทราย ท่าฝนเปือกตม และท่าฝนคือ
ความมืด ทั้ง ๔ ประการนี้ ก็กริ้วโกรธยิ่ง
นัก สั่งให้ไพร่พลเข้าไปจับพระโพธิสัตว์

ไว้ให้ได้ ส่วนตัวพญามารเองก็ไสช้างคิริ
เมฆลเข้าไปใกล้ กวาดแกว่งจักราวุธแล้ว
ตวาดว่า “สิทธิัตถะ ท่านจงลุกขึ้นจาก
บัลลังก์นี้ บัลลังก์นี้เป็นของเรา”

พระโพธิสัตว์ตรัสว่า

“ดูก่อนมาร ท่านไม่ได้บำเพ็ญบารมี
๓๐ ทัก อันประกอบด้วย ทาน ศีล
เนกขัมมะ ปัญญา วิริยะ ขันติ สัจจะ
อธิษฐาน เมตตา และอุเบกขาบารมี
อย่างเรา เพราะฉะนั้นบัลลังก์นี้จึงไม่
เกิดแก่ท่าน บัลลังก์นี้เกิดแก่เราเท่านั้น”

พญามารโกรธ ขว้างจักราวุธใส่เจ้า
ชายสิทธิัตถะ แต่จักราวุธได้กลายเป็น
พेतานดอกไม้ก้านอยู่เบื้องบน บรรดา
พลมารขว้างอาวุธน้อยใหญ่ตามเข้าไป
อาวุธเหล่านั้นก็กลายเป็นบุปผชาติตกลง
ยังพื้นดินทั้งสิ้น

พระโพธิสัตว์ทรงตรัสต่อไปว่า

“บัลลังก์นี้เป็นที่ตรัสรู้ของพระ
โพธิสัตว์ผู้บำเพ็ญบารมีมาพร้อมแล้ว
เราบำเพ็ญทานบารมีมา โพธิบัลลังก์
นี้จึงบังเกิดแก่เรา หากท่านกล่าวว่า

บัลลังก์นี้เป็นของท่าน ใครเล่าเป็นสักขีพยานให้”

พญามาราราชก็เหยียดมือไปตรงหน้าพละมารของตน บอกว่า “คนเหล่านี้เป็นสักขีพยาน”

กล่าวจบพละมารก็โห่ร้องขึ้นว่า “เราเป็นพยาน!! เราเป็นพยาน !!”

พญามารกล่าวต่อไปว่า “ท่านกล่าวว่าบัลลังก์เกิดเพราะบารมีของท่าน ใครเล่าเป็นพยานให้”

พระโพธิสัตว์ทรงชี้พระดัชนีไปตรงหน้ามหาปฐพี ตรัสว่า

“ดูกร พระธรรมเจ้า

ในอัมภพเป็นพระเวสสันดรแล้วให้สัตตสตกมหาทาน ท่านเป็นสักขีพยานหรือไม่ได้เป็น

ดูกร พระธรรมเจ้า เรานี้อุตสาหะบำเพ็ญบารมีมานับอนันตชาติ เราทำกุศลสิ่งใดก็ได้หลังไหลทักษิณาทลบนปฐพี แม้พระธรรม ท่านเป็นสักขีพยานให้เรา หรือไม่ได้เป็น”

ลำดับนั้น แม่พระธรรม ไม่อาจทนนิ่งอยู่ได้ จึงปรากฏกายเป็นรูปนาริผุดขึ้นจากแผ่นดิน ร้องประกาศว่า

“ข้าแต่พระมหาบุรุษ ที่พระองค์ทรงทำกองกุศลและหลังอุทกบนพื้นปฐพีนี้ ข้าพระบาทย่อมรู้ได้ เพราะข้าพระบาทนี้ได้เฝ้ามวยผมเก็บชันน้ำทุกหยาดหยดนั้นไว้ บัดนี้ ข้าพระองค์จะบิดมวยผมให้กระแสน้ำอันหาประมาณไม่ได้นั้นปรากฏ”

แล้วพระแม่ธรรมก็บีบมวยผม เกิดเป็นกระแสน้ำมากมายกว่าน้ำในมหาหันทิสัณฑร ท่วมพละมารถล่มทลายเลื่อนลอยไป มารทั้งหลายต่างตกใจกลัวจนตัวสั่น เติลิดหนีไปจนหมดสิ้น แม้ช้างคิริเมขลก็ถึงกับทรุดเขาลง

ฝ่ายพญามาราราช ครั้นเหลือพระองค์เองเพียงผู้เดียว ก็ครั่นคร้ามในพระเดชานุภาพ สำนึกว่าพระโพธิสัตว์นี้เป็นผู้สร้างสมบารมีมามากมายสุดประมาณ จึงเกิดเป็นสัมมาทิฐิ ยอมยอบกายประนมกรสรรเสริญพุทธคุณว่า “บุคคลใด ๆ ในโลกจนถึงพรหมโลก ที่จะ

มีพระบารมีเสมอด้วยพระองค์นั้นไม่มี
พระองค์จะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าใน
คราวนี้ออย่างแน่แท้”

กล่าวเสร็จแล้ว พญามารก็กลับคืน
สู่วิมานของตน

ในกาลนั้น เมื่อหมู่เทพเห็นพลมาร
พ่ายแพ้ย่อยยับกลับไปแล้ว ก็ประกาศพระ
เกียรติคุณไปทั่วทั้งจักรวาล แล้วถือของ
หอมมาบูชาพระโพธิสัตว์ ณ โพธิบัลลังก์

ฝ่ายพระโพธิสัตว์ก็ประทับนั่ง บำเพ็ญ
สมาธิภาวนา

ปฐมยาม ทรงสำเร็จบุพเพนิวาสญาณ
สามารถระลึกชาติได้อันนัตชาติ

มัชฌิมยาม ทรงสำเร็จทิพยจักษุญาณ
อันบริสุทธิ์ ทรงเห็นเหตุและกำเนิดของ
สรรพสัตว์ได้อย่างไม่ขัดข้อง

และในปัจฉิมยาม ทรงหยั่งพระญาณ
ลงในปัจจุสมุปบาทได้

ทรงตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ในยามใกล้รุ่ง หมีนโลกธาตุก็หวั่นไหวถึง
๑๒ ครั้ง บุรพนิมิต ๓๒ ประการก็ปรากฏ

หลังจากที่ตรัสรู้แล้ว พระพุทธองค์ก็
ทรงเสวยวิมุตติสุขอยู่ในบริเวณนั้นนาน
ถึง ๗ สัปดาห์ คือ

สัปดาห์ที่ ๑ ประทับนั่งใต้ต้นโพธิ์
เสวยวิมุตติสุข

สัปดาห์ที่ ๒ ทรงแสดงยมกปาฏิหาริย์
แล้วประทับยืนมองโพธิบัลลังก์

สัปดาห์ที่ ๓ เสด็จเดินจงกรมระหว่าง
ที่ประทับยืนกับโพธิบัลลังก์

สัปดาห์ที่ ๔ ประทับในเรือนแก้วที่
เทวดาเนรมิตให้

สัปดาห์ที่ ๕ ประทับนั่งใต้ต้นอชปาล
ทรงถูกธิดามาร ๓ นาง คือ นางตัณหา
นางอรดี และนางราคามาเยว่ยวน

สัปดาห์ที่ ๖ ประทับนั่งใต้ต้นมุจลินท์
พญามุจลินทนาคราช มาวงรอบพระ
วรกายพระพุทธองค์ ด้วยขนดหาง ๗
รอบ ป้องกันฝนให้

สัปดาห์ที่ ๗ ประทับนั่งใต้ต้น
ราชายตนะ

หลังจากนั้น พระพรหมจึงได้มา

ทูลอัญเชิญให้พระสัมมาสัมพุทธเจ้า
เสด็จออกเทศนาสั่งสอนสรรพสัตว์ ซึ่ง
พระองค์ก็ได้เสด็จไปแสดงปฐมเทศนา
แก่พระปัญจวัคคีย์ ณ ป่าอิสิปตนะ เป็น
แห่งแรก จากนั้นก็เสด็จออกเผยแผ่พุทธ
ศาสนาอย่างต่อเนื่องอีกถึง ๔๕ ปี

พญามาราริราช ผู้ที่มาเป็นมารคอย
ขัดขวางการบรรลุพระโพธิญาณของ
พระพุทธเจ้านี้ เป็นผู้มีความบาปมีสูงส่ง
ผู้หนึ่ง เป็นจอมเทพฝ่ายมารแห่งสวรรค์
ชั้นปรนิมมิตวสวัตตี ในคัมภีร์พุทธวงศ์
กล่าวว่า พญามาราริราชผู้นี้เป็นพระ
โพธิสัตว์ จะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า
ทรงพระนามว่า พระธรรมสามิพุทธ
เจ้า เป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตลำดับ
ที่ ๔ ถัดจาก พระศรีอริยเมตไตรยพุทธ
เจ้า พระรามพุทธเจ้า และพระธรรม
ราชพุทธเจ้า

เหตุที่พญามารเกิดมีจนาทิภูจิม
ขัดขวางการตรัสรู้นั้น เกิดขึ้นเนื่องจาก
มีบุรพกรรมและคำอธิษฐานที่เกิดขึ้น
ตั้งแต่ในอดีตชาติ คือ

ในอดีตชาติ พญามาราริราชกับ

พระพุทธเจ้าเกิดมาเป็นเพื่อนกัน มีอาชีพ
ตัดหญ้าไปเลี้ยงม้า ทั้งสองปรารถนาใน
พระโพธิญาณเหมือนกัน

วันหนึ่งทั้งสองไปเกี่ยวหญ้าให้ม้า
พญามาราริราชยังเกี่ยวไม่พอจึงฝาก
หญ้าไว้กับเพื่อน ส่วนตนเองกลับไป
เกี่ยวหญ้าต่อ

บังเอิญมีพระปัจเจกพุทธเจ้าองค์
หนึ่ง มาบิณฑบาตหญ้าไปป้อนพระ
พุทธเจ้าจึงถวายหญ้าส่วนของตน
ไป และตั้งความปรารถนาซ้ำในโพธิญาณ
ส่วนหญ้าของเพื่อนนั้นไม่ได้ถวายเพราะ
เกรงว่าเพื่อนจะไม่มีกำลังใจ

ตกเย็น พระพุทธเจ้าก็เล่าให้เพื่อน
ฟัง พญามาราริราชได้ฟังก็เจ็บใจหาว่า
พระพุทธเจ้าเอาดีคนเดียว เลยจ้องล้างไว้
ว่าจะขัดขวางการตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า
ของเพื่อนไปตลอด

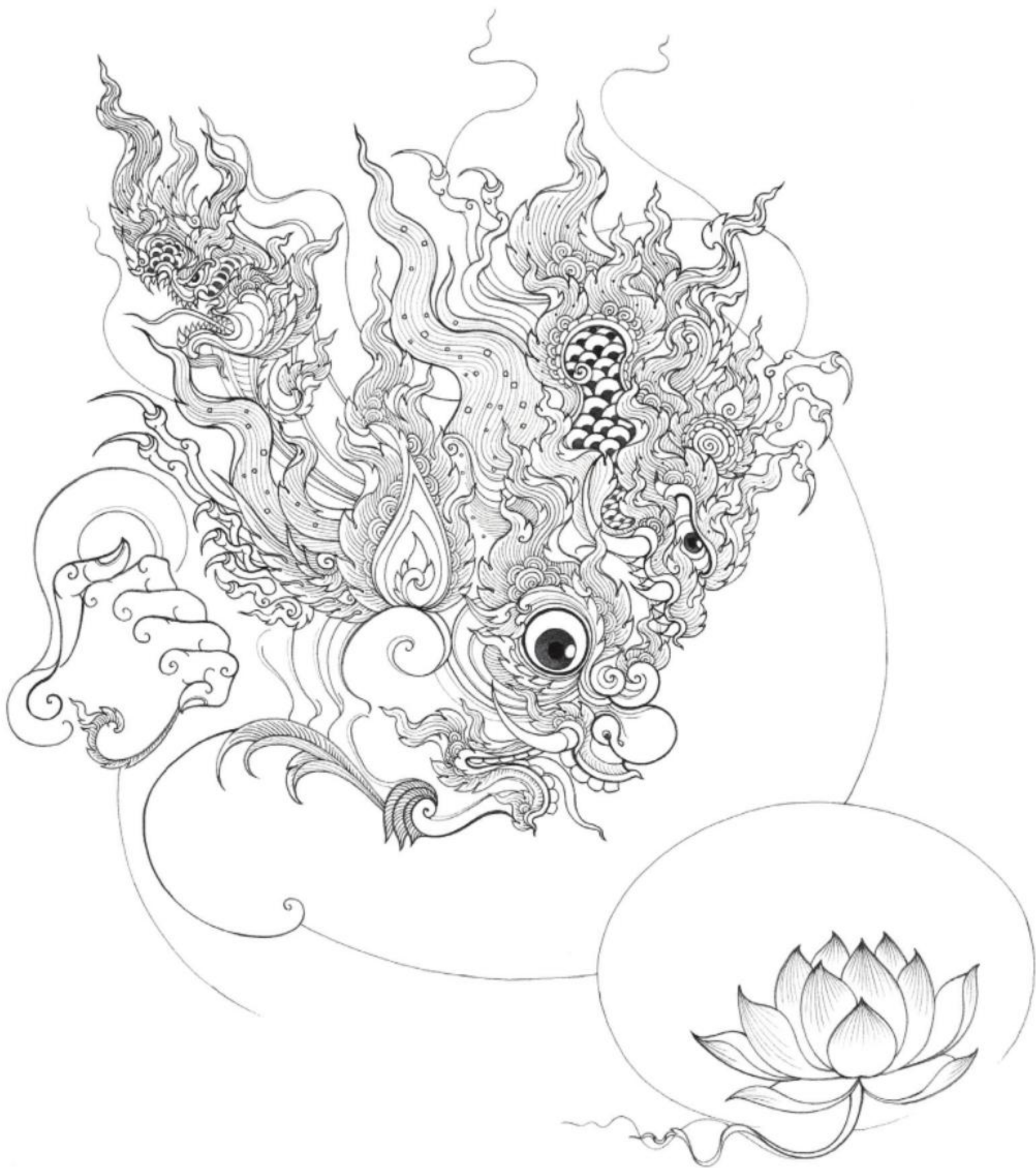
ด้วยบุรพกรรมนี้เอง ที่ทำให้พญา
มาราริราชเกิดมีจนาทิภูจิม ขัดขวางการ
ตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าในคืนสุดท้ายดัง
กล่าวมาแล้ว ☸

บทที่ ๒

CHAPTER 2

ทรงดับความเศร้าของอสูร ด้วยขันตธรรม

มาราติเรกะมะภิกฺขุฉณิตะสัพพะรัตติง
โหมรัมปะนาพะวะกะมักกะ มะถัทธะยักขัง
ขันตีสุทนต์ะ วิธินา ชิตะวะะ มุนินโท
ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ ฯ

สมเด็จพระจอมมุนีทรงผจญกับ อาฬาวกยักษ์ ผู้มีจิตกระด้างหยาบช้า ดุร้ายโหดเหี้ยม
ซึ่งเข้ามาทำยุทธนาการอยู่ตลอดคืน รุนแรงยิ่งกว่าครั้งผจญพญามาร ทรงพิชิตพญา
ยักษ์ ด้วยขันติวิธีที่ทรงฝึกฝนมาอย่างดี ด้วยเดชแห่งองค์พระผู้พิชิตพญายักษ์นั้น
ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ท่านทุกเมื่อ

Mārātirekamabhiyujjhita sabbarattim,
Ghorampanālavakamakhamathaddhayakkham,
Khaṇṭisudantavidhinā jītavā Munindo,
Taṃ tejasā bhavatu te jayamangalāni.

Even more fiendish than Māra was Ālavaka, the impetuous and haughty yakkha
who fought a night long battle with the Lord. Him the Sovereign Sage
conquered through enduring patience flowing from his unequaled self-mastery.
By his mighty triumph may joyous victory be yours !

ภาพนี้ผมใช้สัญลักษณ์ “ดอกบัวบาน” แทนพระพุทธเจ้า ที่นำทางพญามารสู่อาฬาวกยักษ์ผู้ดุร้าย ให้ได้ดวงตาเห็น
ธรรม รูปอาฬาวกยักษ์ของผมในเวอร์ชันนี้ อาจจะดูแปลกตาสักนิดนะครับ เพราะผมใส่ทั้งนาครี สัตว์ทรงเล็บ ให้ดู
เหี้ยมสุด ๆ ก่อนที่จะระย่อต่อขันติธรรมของพระมหาบุรุษ ผู้เป็นดั่งมหาครุของเวไนยสัตว์ทั้งปวง : จิต-ตระ-ธานี

พุทธชัยมงคลคาถา บทที่ ๒ กล่าวถึงชัยชนะของพระพุทธเจ้าที่มีต่ออ้าวกยักษ์ ซึ่งเป็นยักษ์ที่ดุร้าย ใจคอเหี้ยมโหด เต็มไปด้วยโทสะ และโมหะ แต่พระพุทธเจ้าก็ทรงเอาชนะได้ด้วยขันติบารมี คาถาบทนี้ นิยมใช้สำหรับการเอาชนะศัตรูผู้กระด้างกระเดื่อง ศัตรูผู้เป็นอันธพาล เป็นต้น

ที่มาของชัยชนะครั้งนี้เกิดขึ้นในพรรษาที่ ๑๖ รายละเอียดมีดังนี้

ยักษ์นั้น เป็นเทวดาจำพวกหนึ่งอยู่ในสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิก อยู่ในปกครองของท้าวเวสสุวรรณ ในสมัยที่เป็นมนุษย์นั้น บุคคลพวกนี้มักเป็นคนเจ้าโทสะ โกรธง่าย โมโหง่าย แต่ได้ทำบุญอยู่บ่อยๆ เมื่อละจากโลกนี้ไปแล้วจึงได้ไปเกิดเป็นยักษ์

ในครั้งพุทธกาล มียักษ์ตนหนึ่ง ชื่ออ้าวกยักษ์ มีวิมานอยู่ที่ต้นไทรใกล้เมืองอาฬวี ยักษ์นี้มีฤทธิ์มาก เหาะเหินเดินอากาศได้ และมีนิสัยดุร้าย ชอบจับคนและสัตว์กินเป็นอาหาร โดยอ้าวกยักษ์ได้รับพรจากท้าวเวสสุวรรณให้สามารถจับมนุษย์และสัตว์ ที่เข้าไปสู่ร่มไทรของ

ตนกินเป็นอาหารได้

ในครั้งนั้น นครอาฬวี มีกษัตริย์ชื่อพระเจ้าอ้าวกะ

พระเจ้าอ้าวกะเป็นพระราชาที่โปรดการล่าเนื้อมาก พระองค์เสด็จออกล่าเนื้อเป็นประจำ ระหว่างการล่าเนื้อพระองค์ได้ตั้งกติกาว่าถ้าเนื้อหนีออกไปทางผู้ใด ผู้นั้นจะต้องรับผิดชอบติดตามเนื้อนั้นกลับมาให้ได้

วันหนึ่ง ระหว่างการออกล่าเนื้อเนื้อตัวหนึ่งได้หลบหนีไปทางที่พระเจ้าอ้าวกะประทับอยู่ ดังนั้น พระองค์จึงทรงอนุญาตติดตามเนื้อนั้นไปเป็นระยะทางถึง ๓ โยชน์ ในที่สุด พระองค์ก็สามารถฆ่าเนื้อนั้นได้

พระเจ้าอ้าวกะทรงตัดเนื้อออกเป็น ๒ ท่อน แล้วหอบกลับมา ระหว่างที่เสด็จกลับมานั้นเป็นเวลาเที่ยง เมื่อพระองค์เห็นต้นไทรใบหนาร่มเย็นจึงได้เสด็จเข้าไปประทับพักเหนื่อย โดยไม่รู้ว่าเป็นที่อยู่ของอ้าวกยักษ์ พระองค์จึงถูกอ้าวกยักษ์จับตัวไว้กินเป็นอาหาร แต่พระเจ้าอ้าวกะทรงขอชีวิตและสัญญาว่า จะส่ง

คนและสำหรับอาหารมาให้เป็นประจำ วันใดพระองค์ไม่ส่งคนมาให้ ก็ขอให้อาฬวกยักษ์ไปจับพระองค์กินได้ อาฬวกยักษ์จึงปล่อยพระองค์ไป

เมื่อพระเจ้าอาฬวกะเสด็จกลับพระนครแล้ว พระองค์ก็ทรงปฏิบัติตามสัญญาโดยจัดส่งนักโทษไปให้อาฬวกยักษ์กินเป็นอาหารทุกวัน

อาฬวกยักษ์นี้มีกำลังมาก เคี้ยวกินนักโทษเหมือนกินเผือกกินมัน คนที่ไปส่งนักโทษเห็นเข้าก็หวาดกลัวนำมามากเล่าสู่กันฟังจนชาวเมืองอาฬวีไม่มีผู้ใดกล้าทำความผิด ในไม่ช้าจึงไม่มีนักโทษส่งไปให้ยักษ์อีก แม้พระเจ้าอาฬวกะจะแกล้งเอาทรัพย์ไปทิ้งล่อไว้กลางทาง ก็ยังไม่มีใครกล้าหยิบฉวยเอาทรัพย์นั้นเป็นของตน เพราะกลัวจะถูกจับเอาไปเป็นอาหารยักษ์

เสนาอำมาตย์จึงแนะนำให้หน้าเด็กบ้านละ ๑ คน ส่งไปเป็นอาหารยักษ์ ทำให้บ้านที่มีบุตรหรือบ้านที่มารดากำลังมีครรภ์อยู่ พากันอพยพหนีไปอยู่เมืองอื่น

เมืองอาฬวีต้องจัดส่งคนไปเป็น

อาหารแก่อาฬวกยักษ์อยู่ถึง ๑๒ ปี ในที่สุดก็ไม่มีเด็กจะให้ยักษ์กิน คงเหลือเด็กเพียงคนเดียว ก็คือ อาฬวกกุมาร พระโอรสของพระเจ้าอาฬวกะนั่นเอง ซึ่งพระเจ้าอาฬวกะก็ตัดสินใจส่งราชโอรสของตนให้ไปเป็นอาหารของยักษ์ เพื่อทรงปฏิบัติตามสัญญา

เช้าตรู่วันนั้น พระพุทธเจ้าทรงตรวจดูสรรพสัตว์ ด้วยสัพพัญญุตญาณ ได้ทรงเห็นว่าอาฬวกยักษ์นี้มีอุปนิสัยพอจะบรรลุโสดาปัตติผลได้ ครั้นทรงกระทำกัตตกิจเข้าเสร็จแล้ว จึงเสด็จจากเมืองสาวัตถีไปยังที่อยู่ของอาฬวกยักษ์ เป็นระยะทาง ๓๐ โยชน์

พระพุทธเจ้าทรงเสด็จถึงหน้าวิมานของอาฬวกยักษ์ในเวลาค่ำ ยักษ์รักษาประตูชื่อ คัทรกะ เห็นจึงเข้าไปถวายบังคม แล้วกราบทูลถาม พระพุทธองค์ทรงตรัสตอบว่า พระองค์มีพระประสงค์จะพักแรมในที่นี้สักคืนหนึ่ง คัทรกยักษ์ จึงกราบทูลว่า เจ้าของวิมานนี้คือ อาฬวกยักษ์ เป็นยักษ์ที่โหดร้ายหยาบคายมาก ไม่ยอมไหว้ใคร ๆ แม้แต่บิดามารดาของตน ไม่รู้

จักสมณะชีพรามณ์ และไม่เคารพพระรัตนตรัย พระพุทธองค์อาจจะมีอันตรายได้ แต่พระพุทธเจ้าก็ทรงออกพระโอษฐ์ขอพักอาศัยถึง ๓ ครั้ง ในที่สุดคัทรภยัก็อนุญาตให้พระพุทธองค์เข้าพักได้ แต่ขอให้ตนไปแจ้งให้อาฬวักยัทราบเสียก่อน

แล้วคัทรภยัก็ออกจากวิมานมุ่งตรงไปป่าหิมพานต์ เพื่อแจ้งให้อาฬวักยัซึ่งกำลังประชุมสมาคมยัอยู่ได้ทราบ

ขณะนั้น ประตุมิวนของอาฬวักยัก็เปิดออกเอง พระพุทธเจ้าจึงเสด็จเข้าไปประทับนั่ง เปล่งพระรัศมีเป็นสีทองอยู่บนบัลลังก์ทิพย์ของอาฬวักยั พวกนางสนมของอาฬวักยัเห็นพระพุทธเจ้าเสด็จเข้าไปก็มีความยินดี พวกนางมาถวายบังคมแล้วมานั่งฟังธรรม

ทางด้านคัทรภยั เมื่อไปถึงป่าหิมพานต์ก็นำความไปแจ้ง อาฬวักยัให้ทราบ อาฬวักยัก็นิ่งไว้ไม่ได้แสดงอาการเพราะอาย กลัวว่ายัอื่นจะรู้ว่า มีพระสมณะเข้าไปในที่อยู่ของตน

ขณะที่พระพุทธองค์ทรงแสดงธรรม

โปรดนางสนมยัอยู่นั้น มียัอีก ๒ ตน คือ สาคาครียั และเหมวตยั พร้อมด้วยบริวาร พวกนั้นเหาะไปประชุมที่ป่าหิมพานต์ แต่เมื่อมาถึงวิมานของอาฬวักยัก็ไม่สามารถจะเหาะผ่านไปได้ พอทราบว่าพระพุทธองค์ประทับอยู่ จึงพากันแวะลงไปเฝ้าฟังธรรมก่อนจะเดินทางต่อ เมื่อไปถึงสมาคมยัแล้ว สาคาครียัและเหมวตยั จึงแจ้งให้อาฬวักยัทราบว่าพระพุทธองค์ประทับอยู่ที่วิมานของเขา และแนะนำให้เขาไปเฝ้าพระพุทธองค์

เมื่อได้ทราบเช่นนั้นแล้ว อาฬวักยัก็โกรธเป็นฟืนเป็นไฟ แม้สาคาครียัและเหมวตยั จะอธิบายว่าพระบรมศาสดาคือพระโพธิสัตว์ที่จุติจากดุสิตสวรรค์มาตรัสรู้ เพื่อสั่งสอนสรรพสัตว์ อันเทวดาทั้งหลายรู้ดี แต่อาฬวักยัก็ไม่ยอมเชื่อฟัง ลูกขึ้นเอาเท้าซ้ายเหยียบพื้นศิลา เท้าขวาเหยียบยอดเขาไกรลาส ส่งเสียงร้องประกาศชื่อของตนดังก้องไปทั่วชมพูทวีป

อิทธิฤทธิ์ของอาฬวักยันั้น แม้เสียง

ร้องประกาศก็ดังก้องไปทั่วชมพูทวีป นับ
เป็นเสียงหนึ่งในบรรดาเสียงดังพิเศษ ๔
อย่างที่ได้ยินกันทั่วชมพูทวีป คือ

๑. เสียงปณณกัณท์ส่งเสียงไชโย ใน
คราวชนะพณัณพระเจ้าธัญชัยโกกรพะยะ

๒. เสียงท้าวสักกะร้องประกาศขู่จะกิน
พุทธบริษัทผู้ใจบาป ไม่ถือศีลถือธรรมครั้ง
ปลายพุทธกาลของพระกัสสปะพุทธเจ้า

๓. เสียงพระเจ้ากุสุราชร้องประกาศ
พระนามของพระองค์ ในคราวที่พระองค์
ทรงพาพระนางปภาวดีเสด็จขึ้นช้างออก
จากพระนคร เมื่อนครกุสาวดีถูกกษัตริย์
ทั้ง ๗ ปิดล้อม และ

๔. เสียงอาฬวกยักษ์ในครั้งนี้

แล้วอาฬวกยักษ์ก็บันดาลลมพายุ
ใหญ่ ให้พัดตรงเข้าทำลายพระพุทธรเจ้า
แต่พระพุทธรเจ้าทรงอธิษฐานปิดภัยพิบัติ
นั้นเสีย

อาฬวกยักษ์บันดาลท่าฝนใหญ่ให้
ตกลงมา จะใช้น้ำท่วมพระพุทธรเจ้าให้
ตาย แต่แม้ว่าฝนจะตกรุนแรงจนแผ่นดิน
แตกเป็นช่องๆ แต่ฝนนั้นก็ไม่สามารถเปียก

จีวรของพระผู้มีพระภาคเจ้าได้

อาฬวกยักษ์บันดาลฝนแผ่นดินให้
ตกลงมาเยอะใหญ่ๆ พ่นควันลูกไฟลง
ลงมาทางอากาศ แต่พอถึงพระพุทธรเจ้า
ฝนนั้นก็กลับกลายเป็นดอกไม้ทิพย์ไปทันที

อาฬวกยักษ์ทำฝนเครื่องประหาร ฝน
ถ่านเพลิง ฝนถ้ำร้าง ฝนทราย ให้ตกลง
มา แต่ฝนเหล่านั้นก็กลายเป็นของหอม
อันเป็นทิพย์มาบูชาพระพุทธรองค์ไปจน
หมดสิ้น

อาฬวกยักษ์นั้น เมื่อไม่อาจทำอันตราย
พระพุทธรเจ้าได้ด้วยการบันดาลฝนต่างๆ
จึงพาพลยักษ์และภูตเข้าไปหา แต่ภูต
เหล่านั้นก็ไม่อาจเข้าใกล้พระพุทธรเจ้า
ได้ ดุจดั่งแมลงวันไม่อาจตอมก้อนเหล็ก
ที่ลูกไฟลงได้ฉนั้น

ผ่านไปครึ่งคืน อาฬวกยักษ์คิดว่า
จำเป็นต้องใช้อาวุธที่ร้ายแรงที่สุดของ
ตน ก็คือ ทุสสาวุธ ซึ่งมีอานุภาพร้าย
แรงดุจวชิราวุธของพระอินทร์ คชาวุธ
ของท้าวเวสสุวรรณ และนัยนาวุธของ
พระยายมราช

ทุสสาวุธนี้มีลักษณะเป็นผืนผ้า หากโยนขึ้นไปในอากาศ ก็จะทำให้ฝนแล้งถึง ๑๒ ปี ถ้าทิ้งลงพื้นดิน ต้นไม้ต่างๆ ก็จะไม่ทำลายถึง ๑๒ ปี ถ้าทิ้งลงมหาสมุทร น้ำก็จะแห้งขอด ถ้าทิ้งบนภูเขາ แม้เขาสีเนรเทศก็จะระเบิดกระจัดกระจายเป็นผุยผง

เมื่ออาฬวกยักษ์จะใช้ทุสสาวุธ บรรดาเทวดาทั่วหิมาโลกธาตุต่างก็มาชุมนุมกันเต็มไปหมด เพื่อรอดูพระบารมีของพระพุทธองค์ในการปราบอาฬวกยักษ์

อาฬวกยักษ์เหาะวนรอบพระพุทธเจ้า แล้วปล่อยทุสสาวุธไปในอากาศ ทุสสาวุธก็ส่งเสียงดังน่าสะพรึงกลัวประดุจสายฟ้าผ่า แต่สุดท้ายก็ลอยตกลงมากลายเป็นผ้าเช็ดพระบาทที่แทบเท้าพระพุทธองค์

อาฬวกยักษ์เห็นดังนั้น คิดว่าอาวุธทั้งหมดไม่อาจทำอันตรายพระพุทธองค์ได้ จึงออกคำสั่งแก่พระพุทธองค์ว่า “สมณะ ท่านจงออกไปเดี๋ยวนี้”

พระพุทธเจ้าทรงดำริว่าอาฬวกยักษ์เป็นผู้มีจิตใจแข็งกระด้าง หากตอบโต้ด้วยความแข็งกระด้าง ก็จะกลับมีจิตใจ

กระด้างขึ้นกว่าเก่า ดำริแล้วก็ทรงลุกขึ้นและเสด็จออกจากวิมานยักษ์

อาฬวกยักษ์เห็นดังนั้นจิตใจก็อ่อนลง คิดว่าพระพุทธเจ้านี้ว่าง่าย แล้วออกคำสั่งต่อว่า “สมณะ ท่านจงเข้าไป” พระพุทธเจ้าก็ทรงเสด็จเข้าไปในวิมานยักษ์

อาฬวกยักษ์ได้ใจ ออกคำสั่งให้พระพุทธเจ้าเข้าๆ ออกๆ อยู่ ถึง ๓ ครั้ง ซึ่งพระพุทธเจ้าก็ทรงทำตาม ประดุจการตามใจบุตรเมื่อร้องไห้

แต่เมื่อถึงครั้งที่ ๔ อาฬวกยักษ์สั่งว่า “สมณะ ท่านจงออกไป” คราวนี้พระพุทธเจ้าทรงดำรัสตอบว่า “เราไม่ออกไป ท่านจะทำอะไรก็ทำเถิด”

เมื่ออาฬวกยักษ์ถามเหตุผล พระพุทธเจ้าก็ตรัสตอบว่า

“เมื่อเราเข้ามานั้นเราไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของบ้าน เมื่อเจ้าให้ออกเราจึงออก แต่เมื่อเจ้าผู้เป็นเจ้าของบ้านอนุญาตให้เราเข้ามาแล้ว เหตุใดเราต้องออกไปอีก ดูก่อน อาฬวกยักษ์ เจ้าอนุญาตให้ใครเขาเข้ามาแล้วออกปากไล่เช่นนั้น ไม่มี

มารยาท ไม่มีใครนับถือ”

อาฬวกยักษ์แปลกใจในพุทธปัญญา จึงเปลี่ยนเป็นทูลถามปัญหา โดยขู่ว่าหากพระองค์แก้ไม่ได้ เขาก็จะฉีกหัวใจ และจับร่างพระองค์เหวี่ยงข้ามแม่น้ำคงคา

แล้วอาฬวกยักษ์ก็ไปนำคำถามมาถามพระพุทเจ้า โดยคำถามนี้มีที่มาจากในอดีตกาลในสมัยพระพุทเจ้าองค์ก่อน คือ พระกัสสปะพุทเจ้า บิดามารดาของอาฬวกยักษ์ ได้เคยถามปัญหาจากพระพุทกัสสปะ และได้นำมาสั่งสอนอาฬวกยักษ์ แต่พอนานวันเข้าอาฬวกยักษ์ก็จำได้แต่คำถาม แต่ลืมคำตอบ ถามใครๆ ก็ไม่มีใครตอบได้ เพราะเป็นปัญหาที่ตอบได้เฉพาะพระพุทเจ้า

อาฬวกยักษ์จึงเขียนคำถามเก็บไว้ในวิมาน

พระพุทเจ้าก็ทรงแก้ปัญหาให้อาฬวกยักษ์เหมือนที่พระพุทกัสสปะเคยแก้ไว้ ดังนี้

ปุจฉา :

อะไรเป็นทรัพย์เครื่องปลื้มใจอัน

ประเสริฐ ของคนในโลกนี้ อะไรที่บุคคลประพฤติดีแล้วนำความสุขมาให้ อะไรเป็นรสอันล้ำเลิศกว่ารสทั้งหลาย และผู้เป็นอยู่อย่างไหนที่นักปราชญ์ยกย่องว่าประเสริฐสุด

วิสัชนา :

ศรัทธาเป็นทรัพย์อันประเสริฐของ คนในโลก ธรรมอันบุคคลประพฤติดีแล้วนำความสุขมาให้ ความสัตย์เป็นรสอันล้ำเลิศกว่ารสทั้งหลาย และผู้อยู่ด้วยปัญญานักปราชญ์ทั้งหลายสรรเสริญว่าประเสริฐสุด

ปุจฉา :

คนข้ามโอชะได้อย่างไร ข้ามอรรณพได้อย่างไร ล่วงทุกข์ได้อย่างไร บริสุทธิได้อย่างไร

วิสัชนา :

คนข้ามโอชะได้ด้วยศรัทธา ข้ามอรรณพได้ด้วยความไม่ประมาท ล่วงทุกข์ได้ด้วยความเพียร บริสุทธิได้ด้วยปัญญา

ปจฉา :

คนมีปัญญาได้อย่างไร หาทรัพย์ได้
อย่างไร หาชื่อเสียงได้อย่างไร ผู้กมิตระ
ได้อย่างไร และทำอย่างไรจึงจะไม่เศร้า
โศกเมื่อไปสู่ภพหน้า

วิไลชนะ :

บุคคลเชื่อฟังธรรมย่อมได้ปัญญา
บุคคลไม่ประมาท จลาค ไม่ทอดธุระ
มีความเพียร ย่อมหาทรัพย์ได้ บุคคล
ย่อมได้ชื่อเสียงเพราะความสัตย์ ผู้ให้
ย่อมผู้กมิตระไว้ได้ และบุคคลผู้มีธรรม
๔ ประการ คือ สัจจะ ทมะ จาคะ และ
ขันติ บุคคลนั้นละโลกนี้ไปแล้วย่อมไม่
เศร้าโศก

ในที่สุดแห่งการทูลถามปัญหานี้
อาฬวกยักษ์ ผู้สงัดใจไปตามพระธรรม
เทศนา ก็สำเร็จเป็นพระโสดาบันในรุ่ง
แจ้งนั่นเอง

เมื่ออาฬวกยักษ์สำเร็จเป็นพระ
โสดาบันแล้ว ก็เปล่งเสียงสาธุการ เป็น
เวลาเดียวกับที่คนจากเมืองอาฬวีนำ
อาฬวกกุมารมามอบให้

อาฬวกยักษ์รับพระราชกุมารนั้น
แล้ว ก็ประคองราชกุมารน้อยถวายเป็น
พระพุทธรูปด้วยความเคารพ พระพุท
ธูปองค์ทรงรับพระราชกุมารนั้นมา ทรง
ประทานพรแล้วทรงมอบคืนให้คนของ
กษัตริย์เมืองอาฬวี พระราชกุมารนั้นจึง
มีพระนามว่า หัตถกอาฬวกะ

แล้วพระพุทธเจ้าก็เสด็จเข้าไป
บิณฑบาตในเมืองอาฬวี มีอาฬวกยักษ์
เดินถือบาตรและสังฆาฏิตามมาส่งถึง
ครึ่งทาง แล้วจึงกลับ หลังจากนั้นอาฬวก
ยักษ์ก็อยู่ในศีลธรรม เลิกกินเนื้อมนุษย์
ตั้งแต่บัดนั้น

ฝ่ายพระเจ้าอาฬวกะพร้อมด้วยข้า
ราชบริพารและประชาชน ได้ตามไปเฝ้า
พระพุทธเจ้าที่โคนต้นไม้แห่งหนึ่งใกล้ประตู
เมืองอาฬวี และทูลถามเหตุว่าพระพุทธ
องค์ทรงโปรดยักษ์ร้ายได้อย่างไร

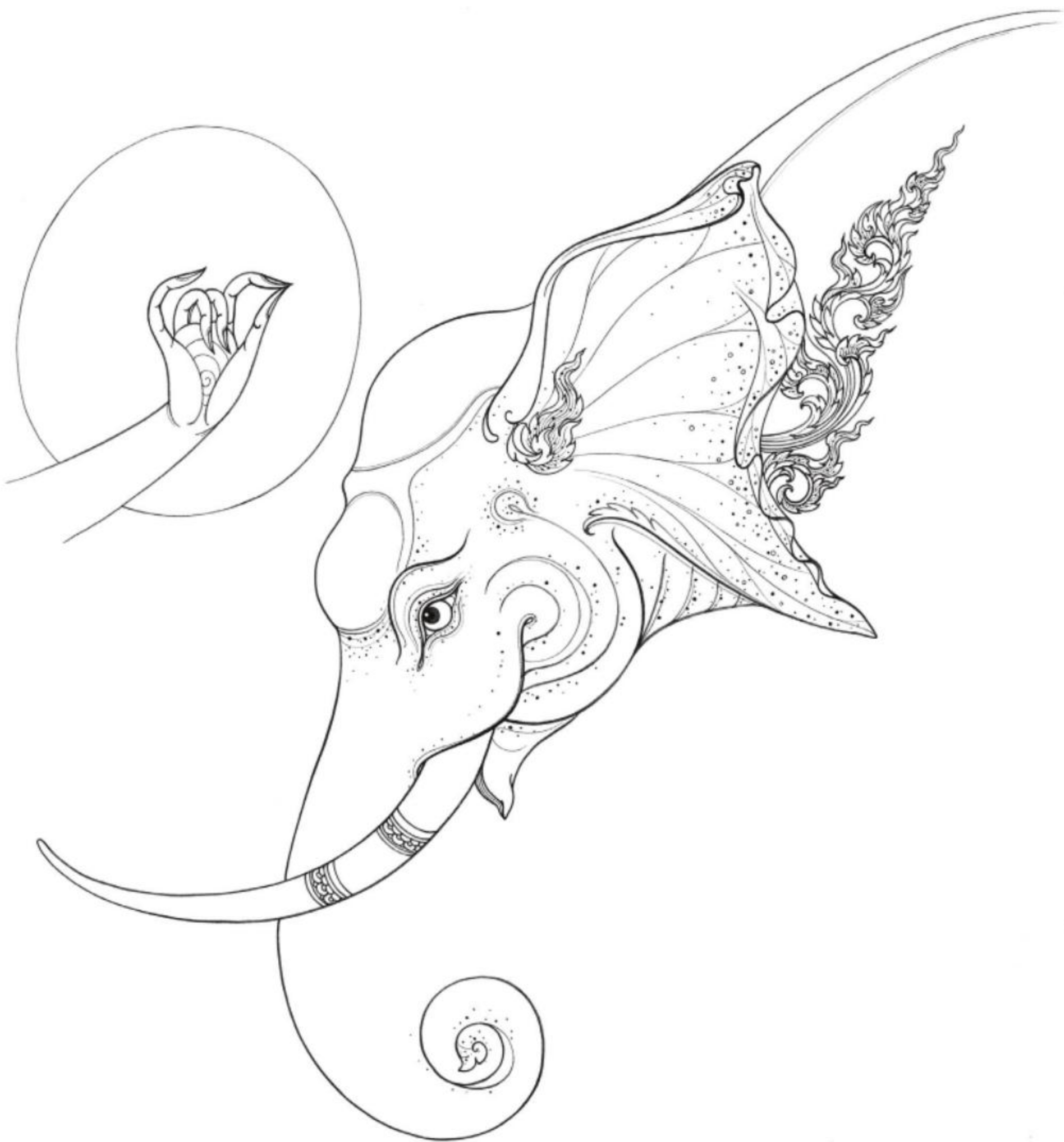
พระพุทธเจ้าจึงทรงแสดงอาฬวกสูตร
กษัตริย์และประชาชนเหล่านั้นได้ฟังธรรม
แล้วก็บรรลุมรรคผลถึง ๘๔,๐๐๐ คน
ส่วนหัตถกอาฬวกกุมาร ต่อมาก็ได้บวช
เรียนและสำเร็จเป็นพระอนาคามี ๑—

บทที่ ๓

CHAPTER 3

ทรงกรณภาพนาคขสาร ด้วยกระแสน้ำเมตตาคือ

นาฬาคีริง คะชะวะรัง อะติมัตตะภูตัง
ทาวักคิจักกะมะสะนีวะ สุทธารุณันตัง
เมตตัมพุเสกะ วิธินา ชิตะวะ มุนินโท
ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ ฯ

สมเด็จพระจอมมุนีทรงผจญกับพญาช้างชื่อ นาฬาคีรี ซึ่งกำลังตกมันดุร้ายประดุจไฟป่า
ที่เผาผลาญทุกอย่างที่ขวางหน้า ร้ายแรงดังจักราวุธและสายฟ้า (ขององค์อินทร์)
ทรงพิชิตพญาช้างด้วยวิธีรดด้วยน้ำ คือ พระเมตตา ด้วยเดชแห่งองค์พระผู้พิชิตช้างนั้น
ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ท่านทุกเมื่อ

Nāḷāgirim̐ gajavaram̐ atimattabhūtam̐,
Dāvaggicakka masanīva sudāruṇantam̐,
Mettambusekavidhinā jītavā Munindo,
Tam̐ tejasā bhavatu te jayamaṅgalāni.

Provoked to run amok, Nāḷāgiri the King tusker, like a raging forest fire
murderously assailed all in his path, and struck such horror in them as would
Indra's thunder bolt, the irresistible destroyer. Him the Sovereign Sage tamed
by sprinkling over him the cooling water of all embracing love. By his mighty
triumph may joyous victory be yours !

ภาพนี้ผมวาดให้เห็นเพียงพระหัตถ์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งกำลังทรงแสดงกระแสพระเมตตาบารมี
แก่ช้างนาฬาคีรี ซึ่งกำลังขาดสติ เมามาย และตกมันอย่างหนัก ให้ได้ฟื้นคืนสติ จนพญาช้างน้อมตัวระย้อยลง ถวาย
บังคมแทบพระบาทของพระพุทธองค์ : จิต-ตระ-ธานี

พุทธชัยมงคลคาถา บทที่ ๓ กล่าวถึงชัยชนะของพระพุทธเจ้าที่มีต่อช้างนาฬาคีรี ซึ่งเป็นช้างที่ดุร้ายมาก และขณะที่เผชิญหน้ากันนั้น ช้างนาฬาคีรีกำลังขาดสติเพราะเมาสุรา และบาดเจ็บจากการถูกทำร้าย แต่พระพุทธเจ้าก็ทรงเอาชนะได้ด้วยเมตตาบารมี คาถาบทนี้นิยมใช้สำหรับการเอาชนะสัตว์ร้ายต่าง ๆ

ที่มาของชัยชนะครั้งนี้ มีดังนี้

เมื่อพระพุทธเจ้าทรงเผยแผ่พุทธศาสนาถึงพรรษาที่ ๓๗ ในครั้งนั้นพระเทวทัตภิกขุผู้เป็นพระเชษฐาของพระนางพิมพา แม้ได้มาบวชเป็นพระภิกษุในพุทธศาสนาแล้ว แต่ก็ยังไม่ได้บรรลุมรรคผลใดๆ เป็นแต่เพียงผู้ทรงสมานัตติ จิตใจจึงยังลุ่มหลงในกิเลสอยู่ ครั้นได้เห็นลามกการะของพระพุทธเจ้า พระโมคคัลลานะ พระสารีบุตร และพระมหากัสสปะ ก็มีความคิดอยากได้ลามกการะ อยากได้บริษัทที่มานุชาตนเองอย่างนั้นบ้าง จึงคิดอยากจะเป็นผู้ปกครองคณะสงฆ์เสียเอง แต่พระพุทธเจ้าไม่ทรงอนุญาต

พระเทวทัตจึงคิดการใหญ่ ใช้อภิญญาแสดงฤทธิ์หลอกลวงให้เจ้าชายอชาตศัตรูศรัทธา และยุยงให้เจ้าชายอชาตศัตรูปลงพระชนม์พระเจ้าพิมพิสารราชบิดา แล้วเป็นกษัตริย์สืบแทน ส่วนตนเองจะปลงพระชนม์พระพุทธเจ้าและตั้งตนเป็นพระพุทธเจ้าแทน

เจ้าชายอชาตศัตรุนั้นหลงเชื่อคำพระเทวทัต จึงได้ช้อนกริชเข้าไปหาพระเจ้าพิมพิสารราชบิดา คิดจะปลงพระชนม์กลางวันแสกๆ แต่ก็ถูกทหารจับตัวไว้ได้

เมื่อพระเจ้าพิมพิสารรู้ประสงค์ของโอรสว่าต้องการราชสมบัติ จึงคิดมาลอบปลงพระชนม์ พระองค์ก็พระราชทานราชสมบัติให้

พระเจ้าอชาตศัตรูกลับไปเล่าให้พระเทวทัตฟัง พระเทวทัตก็ยุยงว่าวันหน้าพระเจ้าพิมพิสารอาจเปลี่ยนพระทัยยึดราชสมบัติคืน จึงควรปลงพระชนม์พระเจ้าพิมพิสารโดยการขังไว้ และให้อดพระกระยาหาร

พระเจ้าอชาตศัตรูจึงสั่งให้คุมขังพระ

เจ้าพิมพิสารไว้ ล้างดข้าว งดอาหาร และห้ามใครเข้าเยี่ยม ยกเว้นพระราชมารดาของพระองค์เพียงผู้เดียว

แต่พระราชมารดาของพระองค์ ก็แอบเอาอาหารเหน็บชายพกไปถวายพระเจ้าพิมพิสาร พระเจ้าอชาตศัตรูทรงทราบ จึงตรัสห้ามพระมารดาไม่ให้เอาอาหารเหน็บชายพกเข้าไปอีก

พระราชมารดาก็เปลี่ยนเป็นเอาอาหารซ่อนไว้ในมวยผม พระเจ้าอชาตศัตรูจึงสั่งห้ามพระราชมารดาเกล้าผมเข้าเยี่ยมพระเจ้าพิมพิสาร

พระราชมารดาก็เปลี่ยนเป็นเอาอาหารซ่อนในรองเท้า พระเจ้าอชาตศัตรูทรงทราบก็สั่งห้ามไม่ให้ใส่รองเท้าเข้าเยี่ยม

พระราชมารดาจึงใช้น้ำและอาหารทาพระวรกาย ให้พระเจ้าพิมพิสารทรงเลียอาหารจากพระวรกายของพระนาง เมื่อพระเจ้าอชาตศัตรูทรงทราบจึงสั่งห้ามไม่ให้พระราชมารดาเข้าเยี่ยมพระเจ้าพิมพิสารอีก

เมื่อไม่ได้น้ำและอาหาร พระเจ้า

พิมพิสารก็เดินจงกรม และอยู่ได้ด้วยปิติ พระเจ้าอชาตศัตรูทรงเห็นพระราชบิดายังมีผิวพรรณเปล่งปลั่งเพราะปิติจากการเดินจงกรม พระองค์จึงส่งช่างกลบกรเข้าไปกรีดฝ่าเท้าพระราชบิดา

พระเจ้าพิมพิสารทรงเจ็บปวดทรมานมาก และเพราะการอดอาหารด้วย ในที่สุดพระองค์ก็ทรงสิ้นพระชนม์

ฝ่ายพระเทวทัตผู้คิดแผนจะปลงพระชนม์พระพุทธรูปเจ้านั้น ครั้งแรกพระเทวทัตได้ส่งนายขมังธนู ๑๖ คน ให้ไปลอบปลงพระชนม์ แต่นายขมังธนูทั้ง ๑๖ เมื่อได้ฟังธรรมจากพระพุทธรูปเจ้าก็เลื่อมใส ยึดถือพระองค์เป็นสรณะ

เมื่อแผนการนี้ไม่สำเร็จ พระเทวทัตจึงคิดปลงพระชนม์พระพุทธรูปด้วยตนเอง โดยการขึ้นไปแอบซุ่มอยู่บนยอดเขาศิขณภูฏ แล้วกลิ้งหินลงมาให้ทับพระพุทธรูป แต่ก็ไม่สำเร็จ มีเพียงสะเก็ดหินก้อนหนึ่งกระเด็นไปกระทบพระบาทจนห้อพระโลหิต

พระพุทธรูปเจ้าทรงทราบว่าพระเทวทัต

เป็นผู้กระทำ จึงตรัสบอกภิกษุทั้งหลายว่า
บัดนี้พระเทวทัตได้กระทำอนันตริยกรรมแก่
พระองค์เสียแล้ว

ครั้งที่สาม พระเทวทัตคิดร้ายต่อ
พระพุทธองค์ โดยจะใช้ช่างนาฬาคีรี
ซึ่งเป็นช่างที่ดุร้าย พระเทวทัตจึงเข้าไป
ในกรุงราชคฤห์ ติดสินบนให้ความรู้ช่าง
มอมเหล้าช่างนาฬาคีรี ด้วยเหล้าอย่าง
แรง ๑๖ หม้อ และใช้หอกทิ่มแทงช่าง
ให้เจ็บ แล้วหลอกหล่อช่างที่กำลังดุร้าย
เมามัมนั้นให้ออกมาทำร้ายพระพุทธเจ้า
เวลาที่พระพุทธเจ้าเสด็จออกบิณฑบาต
ความรู้ช่างโลกในลาภสักการะที่จะได้
จึงรับปากจะทำการให้

วันรุ่งขึ้น ความรู้ช่างก็ให้ช่างนาฬาคีรี
ดื่มเหล้าจนเมามาย กลายเป็นช่างดุร้าย
เกรี้ยวกราด ไม่มีใครห้ามอยู่ได้ และยัง
เอาหอกทิ่มแทงให้ช่างนาฬาคีรีเจ็บปวด
เพิ่มขึ้นไปอีก

เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จพร้อมพระภิกษุ
สาวกเข้ามาบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์
ความรู้ช่างก็ปล่อยช่างออกมาสู่ตรอกที่
พระพุทธเจ้าเสด็จพุทธดำเนินมา

ช่างนาฬาคีรีเห็นพระพุทธเจ้าเสด็จ
ดำเนินมาแต่ไกล ก็ชูงวง หูกาง หางชี้
ทำลายบ้านเรือนและเกวียนที่ขวางทาง
และวิ่งตรงรี่ไปหาพระพุทธเจ้าทันที

ภิกษุทั้งหลายเห็นดังนั้น รีบกราบทูล
พระพุทธองค์ว่า

“พระพุทธเจ้าข้า นี่คือช่างนาฬาคีรีที่
ดุร้าย หยาบช้า ชำนาญได้อย่างง่ายดาย
มันกำลังวิ่งตรงมาทางนี้แล้ว ขอให้พระผู้
มีพระภาคโปรดเสด็จกลับเถิด ขอให้พระ
สุคตจงเสด็จกลับเถิด พระพุทธเจ้าข้า”

แต่พระพุทธองค์ยังคงสงบเย็น รับสั่งว่า

“มาเถิดภิกษุทั้งหลาย เธออย่ากลัว
เลย ข้อที่ใครจะมาปลงชีวิตของเราตถาคต
นั้น นั้นไม่ใช่ฐานะ ไม่ใช่โอกาส เพราะ
พระตถาคตทั้งหลาย ย่อมไม่ปรินิพพาน
ด้วยความพยายามฆ่าของผู้อื่น”

แต่ภิกษุทั้งหลายก็เกรงว่าพระพุทธ
องค์จะได้รับอันตราย พระผู้มีพระภาค
เจ้าจึงต้องตรัสย้ำคำเดิมอีก แม้เป็นครั้งที่ ๒ แม้ครั้งที่ ๓

จิตไปสู่ช้างนาฬาคีรีนั้น

ด้วยฤทธาานุภาพแห่งความเมตตา และพุทธจริยาที่นุ่มนวลของพระพุทธองค์ จิตที่ขุ่นแค้นของช้างนาฬาคีรีก็สงบลง หยุดยั้งนิ่ง หายมีนเมา ลดวงงและ น้อมศีรษะเข้าไปหาพุทธองค์อย่างช้าๆ

เมื่อทรงเห็นอาการเช่นนั้นแล้ว พระผู้มีพระภาคจึงทรงยกพระหัตถ์ลูบกระพอง ช้างด้วยพระเมตตา พลังตรัสกับช้างนาฬาคีรีว่า

“ดูก่อนนาฬาคีรี เจ้าจงจำไว้ จงอย่าเข้าหาเรตถาคตด้วยจิตมุ่งร้ายทำลาย เพราะจิตชั่วเป็นเหตุแห่งทุกข์ ผู้ใดทำร้ายตถาคต เมื่อจากชาตินี้ไปสู่ชาติหน้า จะไม่มีสุขติเลย เจ้าอย่าดูร้ายเฆมาวั อย่าประมาท เพราะผู้ประมาทแล้วย่อมจะไปสู่สุขติไม่ได้ เจ้าจงกระทำหนทางเพื่อไปสู่สุขติเถิด”

“ดูก่อนนาฬาคีรี แม่เจ้าเป็นเดรัจฉาน ได้มีโอกาสพบเรตถาคตในครั้งนี้ นับเป็นกุศลยิ่งนัก ตถาคตนี้อุปมาดังพระยาช้างตัวประเสริฐ ประกอบด้วยคุณของ

พระอรหันต์ เป็นมิ่งมงกุฎใน ๓ โลก ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป เจ้าอย่าดูร้ายไล่ ทิ่มแทงมนุษย์อีก จงมีเมตตา ยังใจให้ โสมนัส อย่าได้ประกอบโทษ จงหมั่นเจริญเมตตาให้ยิ่งขึ้นๆ เจ้าสิ้นชีพแล้ว จะได้ไปเกิดในสวรรค์อย่างเที่ยงแท้”

ด้วยเมตตานุภาพของพระพุทธองค์ ช้างนาฬาคีรีได้ฟังเช่นนั้น ก็มีจิตชื่นชม โสมนัสยิ่งนัก ส่งเสียงร้องขึ้นรับคำ แล้ว เองวงลูบละอองธุลีพระบาทของพระองค์ นำมาพ่นลงบนกระหม่อมของตัวเอง แล้ว ก้าวเท้าถอยหลังออกมาชั่วคราวระยะที่แลเห็น พระผู้มีพระภาคเจ้า จากนั้นจึงค่อยหัน กลับมุ่งสู่โรงช้างที่อยู่อาศัยของตน

เทวดาและพรหมได้เห็นพุทธบารมี ก็ ไปรดดอกไม้และของหอมบูชาพระพุทธองค์ เงินทองก็อุบัติขึ้นในพระนครสูงถึง ห้าวเข้า ช้างนาฬาคีรีนั้นจึงมีชื่อใหม่ว่า ช้างธนपाल

ช้างนาฬาคีรีนี้ในคัมภีร์พุทธวงศ์กล่าวว่า เป็นช้างโพธิสัตว์ ในอนาคตกาลจะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าองค์หนึ่ง ทรงพระนามว่า พระติสสะพุทธเจ้า เป็น

พระพุทธเจ้าลำดับที่ ๔ ถัดจากพระศรี
อาริยมตไตรย

สำหรับทางด้านพระเทวทัตนั้น เมื่อคิด
การร้ายต่อพระพุทธเจ้าไม่สำเร็จ มหาชน
ก็กราบทูลพระเจ้าอชาตศัตรูเตือนสติให้
รู้พระองค์ พระเจ้าอชาตศัตรูจึงหันกลับ
มานับถือพระพุทธเจ้า ลามลึกการะที่
พระเทวทัตเคยได้ก็ลดน้อยถอยลงไปมาก

พระเทวทัตคิดอยากได้ลามลึกการะคืน
จึงคบคิดกับพระโกกาลิกภิกษุ กราบทูล
ขอบัญญัติ ๕ ประการ คือ ขอให้ภิกษุ
เป็นผู้อยู่ป่า อยู่ด้วยบิณฑบาต อยู่ด้วย
ผ้าบังสกุล อยู่โคนไม้ และไม่ฉันปลา
และเนื้อตลอดชีวิต แต่พระพุทธเจ้าไม่
ทรงอนุญาต

พระเทวทัตจึงใช้เหตุนี้เที่ยวป่าว
ประกาศว่า หมู่คณะของตนนั้นเป็นผู้
เคร่งครัดมากกว่า และชักชวนพระภิกษุ
บวชใหม่ ๕๐๐ รูป แยกหมู่คณะไปตั้ง
เป็นคณะสงฆ์ใหม่ปกครองกันเองต่าง
หาก แม้พระพุทธเจ้าจะทรงกล่าวโทษ
ของการทำให้สงฆ์แตกแยกให้ฟังว่าเป็น
อนันตริยกรรม พระเทวทัตก็ไม่เชื่อฟัง

วันหนึ่ง พระพุทธเจ้าทรงตรวจดูด้วย
พระสัพพัญญุตญาณ เห็นว่าพระภิกษุทั้ง
๕๐๐ นั้นมีญาณแก่กล้าพร้อมจะบรรลุ
ธรรมได้แล้ว จึงให้พระสารีบุตรและ
พระโมคคัลลานะไปหาภิกษุผู้หลงผิดทั้ง
๕๐๐ รูป เทศนาสั่งสอนจนภิกษุทั้งหมด
นั้นสำเร็จเป็นพระอรหันต์ แล้วจึงพากัน
เหาะกลับไปยังสำนักของพระพุทธเจ้า

เวลานั้น พระเทวทัตนอนหลับอยู่
เมื่อตื่นขึ้นมาพบว่าพระภิกษุหายไป
หมดแล้ว จึงทะเลาะกับพระโกกาลิก
พระโกกาลิกบันดาลโทสะ ใช้เชือกกระทุ้ง
หน้าอกพระเทวทัตจนกระดูกโหลหิด

พระเทวทัตได้รับทุกขเวทนาแสน
สาหัส เป็นไขอยู่ถึง ๔ เดือน ในที่สุดก็
หวนระลึกถึงคุณของพระพุทธองค์ขึ้นมา
ได้ว่า บัดนี้ภิกษุและราชสกุลทั้งหลายก็มา
ทั้งเราหมด จะมีก็เพียงแต่พระพุทธเจ้า
เท่านั้นที่ทรงมีพระเมตตา ไม่เคยมีจิต
คิดร้ายต่อตนเองเลย

คิดแล้วก็ให้บริวารหามตนลงบนเปล
พาไปเฝ้าพระพุทธเจ้าเพื่อกราบทูลขอขมา

พระอานนท์ทราบข่าวการมาของพระ
เทวทัต ก็กราบทูลให้พระพุทธเจ้าทรงทราบ
พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า “**เทวทัตไม่มี
โอกาสเห็นเราตถาคตอีกแล้ว**”

เมื่อพระเทวทัตมาถึงประตูเมือง
สาวัดดี พระอานนท์ก็กราบทูลพระพุทธเจ้า
อีก พระพุทธเจ้าก็ทรงตรัสเช่นเดิมว่า
“**เทวทัตไม่มีโอกาสเห็นเราตถาคตอีก
แล้ว**”

เมื่อพระเทวทัตมาถึงสระโบกขรณี
หน้าวัดพระเชตะวันมหาวิหาร พระ
อานนท์ก็กราบทูลพระพุทธเจ้าให้ทรง
ทราบอีก พระพุทธเจ้าก็ทรงตรัสเช่นเดิม
ว่า “**เทวทัตไม่มีโอกาสเห็นเราตถาคต
อีกแล้ว**”

ด้วยบาปกรรมของพระเทวทัตที่
กระทำต่อพระพุทธเจ้าหลายครั้งหลาย
หน ทำให้บริวารที่ห้ามเปลมารู้สึกร้อน
อยากอาบน้ำ จึงพากันวางเปลลง และ
พากันไปอาบน้ำในสระโบกขรณี ส่วน
พระเทวทัตก็ก้าวเท้าลงจากเปล

เมื่อพระเทวทัตอย่างก้าวลงบนแผ่นดิน

แม้แผ่นดินหนา ๒๔๐,๐๐๐ โยชน์ ก็ไม่
อาจรองรับความหนักของกรรมนั้นได้ จึง
ได้แยกออก ปล่องให้ร่างของพระเทวทัต
ถูกไฟนรกดูดลงไปรับกรรมอยู่ในอเวจี
มหานรก ๑—

บทที่ ๔

CHAPTER 4

ทรงพระมานจนใจองค์มาล ด้วยพุทธธรรม

อุกขิตตะชัคคมะติหัตตะ สุตารุณันตัง
ธาวันติโยชนะนะปะถังคูลิมาละวันตัง
อิทธิภิสังชะตะมะโน ชิตะวะ มุนินโท
ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ ฯ

สมเด็จพระจอมมุนี ทรงพจณากับจอมโจรองคูลิมาลผู้ร้ายยิ่ง ถือดาบเงื้อง่าวิ่งไล่หมาย
ฆ่าพระพุทธองค์ ไปเป็นระยะทางไกลถึงสามโยชน์ ทรงพิชิตจอมโจรด้วยทรงบันดาล
อิทธิฤทธิ์ทางใจอันยอดเยี่ยม ด้วยเดชแห่งองค์พระผู้พิชิตจอมโจรนั้น ขอชัยมงคลทั้ง
หลาย จงมีแก่ท่านทุกเมื่อ

Ukkhittakhagga matihattha sudāruṇantam,
Dhavantiyō janapathañgulimālavantam,
Iddhībhisaṅkhatamano jītavā Munindo,
Tam tejasā bhavatu te jayamaṅgalāni.

With sword upraised in expert hand did the savage robber, Aṅgulimāla,
pursue the Lord for a full three leagues. Him the Sovereign Sage conquered
by his supernatural powers. By his mighty triumph may joyous victory be
yours !

ภาพนี้ผมวาดให้มหาโจรมุขี่มีนิ้วมือมนุษย์เป็นมัลลยคล่องคอ วิ่งถือดาบไล่กวาดให้ทันพระพุทธองค์ ซึ่งเสด็จพระดำเนิน
ไปตามปกติ แต่ไม่ว่าองคูลิมาลผู้มีกำลังกล้า จะออกแรงวิ่งสักเท่าไร ก็ไม่สามารถตามได้ทัน ภายหลังองคูลิมาล
ได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์องค์หนึ่ง ผมจึงวาดเป็นสัญลักษณ์รูปดอกบัวใกล้บ้าน ลอยอยู่เหนือศรีษะ : จิต-ตระ-ธานี

พุทธชัยมงคลคาถา บทที่ ๔ กล่าวถึงชัยชนะของพระพุทธเจ้าที่มีต่อองคุลีมาล ผู้ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นจอมโจร ฆ่าคนมาแล้วถึง ๔๔๔ คน แต่พระพุทธเจ้าก็ทรงเอาชนะได้โดยไม่ต้องใช้อาวุธและศาสตราวุธใดๆ คาถาบทนี้นิยมใช้สำหรับการเอาชนะโจรภัย

ที่มาของชัยชนะครั้งนี้ มีดังนี้

องคุลีมาล เดิมชื่อ อหิงสกกุมาร เป็นบุตรนางมันทานีกับคัคคะพราหมณ์ ราชปุโรหิตของพระเจ้าปเสนทิโกศล

วันที่นางมันทานีคลอดอหิงสกะนั้น บรรดาสรรพาวุธทั้งหลายในพระนครก็ปรากฏแสงดุจเปลวไฟ พราหมณ์ปุโรหิตผู้เป็นบิดาจึงรีบออกจากเรือนไปดูดาวเห็นว่าบุตรของตนเกิดในฤกษ์ของดาวโจร ต่อไปจะเป็นภัยต่อราชสมบัติ จึงไปเข้าเฝ้าพระราชากราบทูลให้ประหารกุมารนี้เสีย

พระเจ้าปเสนทิโกศลทรงตรัสทัดทานว่า “โจรเพียงคนเดียวเปรียบเหมือนข้าวสารรวงเดียวที่มีอยู่ในนากว้างจักทำอะไร

ได้ ท่านจงเลี้ยงทารกนั้นไว้เถิด อย่าได้ฆ่าทารกน้อยคนนี้เลย”

ท่านปุโรหิตจึงแก้โดยการตั้งชื่อทารกว่า อหิงสกกุมาร แปลว่า กุมารผู้ไม่เบียดเบียนใคร

เมื่ออหิงสกกุมารเจริญวัยขึ้น ก็ได้ไปศึกษาศิลปวิทยากับอาจารย์ทศปาโมกษ์ที่เมืองตักกศิลา

อหิงสกกุมารนั้นประพฤติตนดี เฉลียวฉลาด และเชื่อฟังคำของอาจารย์ จึงเป็นที่รักใคร่ของอาจารย์ ศิษย์อื่นๆ พวกกันริษยาอหิงสกกุมาร จึงวางแผนจะทำให้อหิงสกกุมารแตกกับอาจารย์

ศิษย์อิจฉากลุ่มหนึ่งไปฟ้องอาจารย์ว่าอหิงสกกุมารคิดร้าย แต่อาจารย์ไม่เชื่อ ต่อมาศิษย์อีกกลุ่มหนึ่งก็เข้าไปฟ้องอาจารย์อีก อาจารย์ก็เริ่มเอนเอียงตามแต่ยังไม่แน่ใจนัก ครั้นศิษย์อีกกลุ่มหนึ่งไปฟ้องอาจารย์ทำนองเดียวกัน อาจารย์จึงหลงเชื่อสนิทใจ คิดที่จะฆ่าอหิงสกกุมารเสีย แต่แล้วกลับคิดได้ว่า ถ้าอาจารย์ฆ่าลูกศิษย์ ต่อไปคงไม่มีใครมาศึกษาในสำนักของตน คิดดังนั้นแล้ว จึงออก

อุบายบอกอหิงสกุมารว่า “เธอเรียนคิลปะใกล้จะสำเร็จแล้ว เธอจงไปฆ่าคนอื่นมาให้ได้ ๑ พันก่อน อาจารย์จะสอนวิชามนต์อันเป็นสุดยอดวิชาให้”

อหิงสกุมารลำบากใจที่จะต้องเบียดเบียนชีวิตผู้อื่น แต่อาจารย์ก็เกลี้ยกล่อมว่าอยากรู้วิชาดีก็มีแต่วิธีนี้เท่านั้นที่ถือเป็นการบูชาครู อหิงสกุมารจึงตัดสินใจกราบลาอาจารย์ เดินทางเข้าป่าพร้อมด้วยอาวุธครบมือเพื่อดักฆ่าคนที่จะเข้ามาในป่า แล้วตัดนิ้วมือคนที่ถูกฆ่าไว้คนละ ๑ นิ้ว ร้อยเป็นพวงมาลัยคล้องคอ ชาวบ้านจึงขนานนามให้ว่า จอมโจรองคุลีมาล แปลว่า โจรผู้มีนิ้วมือเป็นพวงมาลัย

ชาวบ้านหวาดกลัวโจรองคุลีมาลมาก ไม่กล้าเข้าป่ากันอีก จอมโจรองคุลีมาลจึงออกจากป่าเข้าไปฆ่าผู้คนในหมู่บ้าน ชาวบ้านจึงพากันหนีเข้ากรุงสาวัตถี กราบทูลร้องทุกข์ต่อพระเจ้าปเสนทิโกศลให้ทรงทราบ พระเจ้าปเสนทิโกศลจึงจัดกำลังทหารออกปราบปราม

ฝ่ายคัคคะพราหมณ์ได้ยืมว่าพระราชานจะออกปราบจอมโจร จึงกลับ

มาบอกนางพราหมณีภรรยาว่าจอมโจรนั้น แท้จริงคืออหิงสกุมารบุตรของตน นางพราหมณีขอร้องให้คัคคะพราหมณ์ไปช่วยอหิงสกุมาร แต่คัคคะพราหมณ์ไม่กล้าไปช่วย เพราะคิดว่าไม่ควรวางใจคน ๔ จำพวก คือ โจร เพื่อนเก่า พระราชา และผู้หญิง

ด้วยความรักของมารดาที่มีต่อบุตร เมื่อหมดหนทางที่จะช่วยเหลือได้ นางพราหมณีจึงตัดสินใจไปบอกข่าวอหิงสกุมารด้วยตนเอง

เช้าตรู่วันเดียวกันนั้น พระพุทธเจ้าได้ทรงตรวจดูสรรพสัตว์ทั่วจักรวาล ได้เห็นองคุลีมาลปรากฏในพระญาณ ทรงทราบว่า หากพระองค์ไปโปรด องคุลีมาลจะออกบวช แต่หากพระองค์ไม่โปรด องคุลีมาลจะฆ่ามารดา แล้วไปสู่เวจีมหานรก

เช้าวันนั้น พระพุทธองค์จึงทรงเสด็จไปตามเส้นทางในถิ่นขององคุลีมาล เมื่อผ่านคนเลี้ยงโค พวกคนเลี้ยงโคก็กราบทูลห้ามไม่ให้พระองค์ทรงเสด็จต่อไป เพราะแม่บวชมากถึง ๔๐ คน ก็ยังถูกองคุลีมาลฆ่าตายหมด

พระพุทธเจ้าทรงสดับแล้วก็ทรงนั่งเสีย แล้วเสด็จดำเนินต่อไปจนถึงป่าชาลิวัน

ฝ่ายองคุลีมาล วันนี้กำลังจะได้ฆ่า มนุษย์ครบพันคน บังเอิญคนที่ผ่านมา ให้องคุลีมาลฆ่าเป็นคนที่พันนี้กลับเป็น มารดาของตนเอง

องคุลีมาลเงื้อมดาบวิ่งเข้าไปฆ่ามารดา หมายจะฆ่าและตัดเอาหัว นางพราหมณี เห็นลูกชายถือดาบวิ่งเข้ามาก็ตกใจ รีบ วิ่งหนีทันที พระพุทธเจ้าจึงทรงดำเนิน ไปขวางทางไว้

องคุลีมาลเห็นพระพุทธเจ้าก็เปลี่ยน ใจ คิดจะฆ่าพระพุทธเจ้าแทนมารดา ของตน เมื่อคิดดังนี้แล้วจึงถือดาบและ โล่ผูกสอดแล่งธนู ติดตามพระผู้มีพระ ภาคว่าไป

พระพุทธเจ้าทรงบันดาลอิทธิภิสังขาร ทำให้องคุลีมาลไม่อาจทันพระองค์ผู้เสด็จ ไปตามปกติได้ องคุลีมาลหือตะบึงไป เต็มกำลัง ขณะไล่ตามจะถึงอยู่แล้ว ก็ เห็นเหมือนพระองค์ดำเนินห่างออกไป ไกล แต่ก็ไม่ลดละความพยายาม หุ่มเท กำลังวิ่งไล่ตามสุดความสามารถ

พระพุทธเจ้าทรงบันดาลให้เกิด แม่น้ำบ้าง หล่มบ้าง เลนบ้าง ขวางหน้า องคุลีมาลตลอดระยะ ๓ โยชน์ จนเขา รู้สึกเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าเต็มที คิดว่า น่าอัศจรรย์จริงหนอ เรานี้มีกำลังดุจ พระยาช้างสารถึง ๗ เชือก แต่วันนี้วิ่ง จนสุดกำลังแล้วยังไม่อาจทันสมณะผู้ เดินไปตามปกตินี้ได้

คิดดังนี้แล้ว องคุลีมาลจึงหยุดยืน และกล่าวกับพระพุทธเจ้าว่า

“สมณะ จงหยุดก่อน สมณะ ท่าน จงหยุดก่อน”

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงตรัสว่า

“เราหยุดแล้ว องคุลีมาล แต่ท่าน ลียังไม่หยุด”

องคุลีมาลคิดในใจว่า ได้ยินว่าสมณะ ศากยบุตรผู้นี้เป็นคนพูดจริง แต่ที่ท่าน เดินไปอยู่แท้ ๆ กลับพูดว่า เราหยุดแล้ว ส่วนเราผู้หยุดอยู่ ท่านกลับพูดว่า ท่าน ลียังไม่หยุด จึงตะโกนถามไปด้วยความ สงสัยว่า

“ดูก่อนสมณะ ท่านกำลังเดินไป

กลับกล่าวว่าเราหยุดแล้ว ส่วนเราผู้หยุด
อยู่ ท่านกลับกล่าวว่าเรายังไม่หยุด ที่
ท่านกล่าวมานั้นหมายถึงสิ่งใด”

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงตรัสว่า

“ดูกร องคุลีมาล เราเว้นจากการฆ่า
สรรพสัตว์ได้แล้วจึงชื่อว่าหยุดแล้ว ส่วน
เธอยังมีกิจในการฆ่า จึงชื่อว่ายังไม่หยุด
แม้ว่าบัดนี้เธอจะหยุดยืนอยู่ แต่เธอ
ก็ต้องวิ่งต่อไปในนรก เปเรต อสุรกาย
และดิรัจฉานในภายหน้า”

องคุลีมาลได้ฟังดังนั้นก็ฉุกคิดได้ จึง
ทิ้งดาบและอาวุธลงในเหวลึก กราบทูล
ขอบรรพชา พระพุทธเจ้าจึงทรงบรรพชา
องคุลีมาลด้วยเอหิภิกขุ จากนั้นพระ
องคุลีมาลก็ตามเสด็จกลับพระเชตวัน

ทางด้านพระเจ้าปเสนทิโกศล ได้
นำขบวนทหาร ๕๐๐ ออกมาปราบโจร
องคุลีมาล เมื่อเสด็จผ่านพระเชตวันมหา
วิหาร จึงเสด็จเข้าไปเฝ้าพระพุทธเจ้าใน
พระอาราม กราบทูลราชกิจให้พระพุทธเจ้า
ทรงทราบ

พระพุทธเจ้าทรงตรัสถามว่า

“ดูก่อนมหาบพิตร ถ้ำบัดนี้องคุลี
มาลปลงผมและหนวด ครองผ้ากาสาเย
บวชเป็นบรรพชิต เว้นจากการฆ่าสัตว์
เว้นจากการลักทรัพย์ เว้นจากการ
พูดเท็จ ฉันทตอาหารหนเดียว และ
ประพฤติพรหมจรรย์ มหาบพิตรจะทำ
อย่างไรกับเขา”

พระเจ้าปเสนทิโกศลกราบทูลว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ หม่อมฉัน
จะไหว้และบำรุงเขาอย่างสมณะ แต่
องคุลีมาลนั้นเป็นคนทุศีล จะมีความ
สำรวมด้วยศีลได้ที่ไหน”

พระพุทธเจ้าจึงทรงยกพระหัตถ์ชี้
ให้ดูพระองคุลีมาลซึ่งนั่งอยู่ไม่ไกลนัก
ตรัสบอกว่า

“มหาราช นั้นไง องคุลีมาล”

พระเจ้าปเสนทิโกศลและทหารผู้
ติดตามพากันตกใจ สะดุ้งหวาดกลัวไป
ตามๆ กัน

พระพุทธเจ้าจึงทรงตรัสว่า

“อย่ากลัวเลย องคุลีมาลนี้เป็นผู้
ไม่มีภัยต่อใครๆ อีกต่อไปแล้ว”

พระเจ้าปเสนทิโกศลเข้าไปถามพระภิกษุรูปนั้นจนแน่ใจว่าเป็นโจรองคุลีมาลที่กลับใจแล้วจริงๆ พระองค์จึงทรงปลดผ้าคาดเอวออกถวาย

พระเจ้าปเสนทิโกศลได้กราบทูลสรรเสริญพระบรมศาสดาว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ น้าอัศจรรย์นักที่พระองค์ไม่ได้ทรงใช้พระอาญา ไม่ทรงใช้ศาสตราวุธ แต่พระองค์ก็ทรงทรมานบุคคลที่ใครๆ ทรมานไม่ได้ ทรงยังบุคคลที่ใครๆ ให้สงบไม่ได้ ให้สงบได้ ทรงยังบุคคลที่ใครๆ ให้ดับไม่ได้ให้ดับได้”

พระองคุลีมาลนั้น นับจากได้เข้ามาบวชเป็นพระภิกษุในพุทธศาสนาแล้ว ก็ได้รับความทุกข์ลำบาก เมื่อออกบิณฑบาตผู้คนที่ยังกลัวก็แตกตื่นหนีกัน ชุลมุนวุ่นวาย ส่วนชนผู้โกรธแค้นก็ขว้างก้อนดิน ท่อนไม้ ก้อนกรวด ใส่ท่านด้วยความโกรธ บ้างก็ฉีกผ้าสังฆาฏิ บ้างก็ทุบบาตร แต่ท่านก็อดทนเรื่อยมา

วันหนึ่ง พระองคุลีมาลก็หลีกออกจากหมู่ไปบำเพ็ญความเพียรอย่างสม่ำเสมอ

ในที่สุดท่านก็ได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์

อดีตชาติขององคุลีมาล

พุทธดำรัสว่า “เราหยุดแล้ว แต่ท่านลียังไม่หยุด” นี้ องคุลีมาลเคยได้ฟังมาแล้วครั้งหนึ่งในอดีตชาติ ดังนี้

ในอดีตกาล องคุลีมาลเกิดเป็นเจ้าชายพรหมทัต ส่วนพระพุทธรเจ้าเกิดเป็นเจ้าชายสุดโสธม ทั้งสองเรียนวิชาด้วยกันจากสำนักตักศิลาพร้อมกับเจ้าชายอื่นๆ อีก ๑๐๐ องค์

เจ้าชายสุดโสธมนั้นมีปัญญามากกว่าราชบุตรเมืองอื่น ระหว่างศึกษาอยู่ได้ช่วยสอนเจ้าชายทั้งหลายให้เล่าเรียนได้อย่างรวดเร็ว และก่อนกลับบ้านเมืองก็ได้ชักชวนพระสหายให้รักษาอุโบสถศีลทุกครั้งเดือน ซึ่งทุกคนก็ตกลงตามคำชักชวนนั้น

กาลต่อมา บรรดาเจ้าชายทั้งหมดต่างก็ขึ้นเป็นกษัตริย์ปกครองบ้านเมืองของตน และต่างรักษาอุโบสถเสมอมามิได้ขาด

ฝ่ายพระเจ้าพรหมทัตนั้น พระองค์เป็นกษัตริย์ที่โปรดปรานเนื้อสัตว์เป็นที่สุด ทุกเมื่อพระองค์จะต้องได้เสวยเนื้อสัตว์ หากไม่มีเนื้อสัตว์พ่อครัวห้องเครื่องจะถูกลงโทษจนเป็นที่หวาดกลัวมาก

วันหนึ่ง ห้องเครื่องขาดเนื้อสัตว์ปรุงถวายพระเจ้าพรหมทัต ด้วยความเกรงกลัวพระอาญา พ่อครัวจึงไปแลเนื้อจากศพในป่าเข้ามาทำถวายพระเจ้าพรหมทัต

เนื่องจากพระเจ้าพรหมทัตนั้นเคยเกิดเป็นยักษ์มานานแสนนาน เมื่อได้ลิ้มเนื้อมนุษย์จึงถูกใจมาก รับสั่งให้ห้องเครื่องทำเนื้อมนุษย์มาถวายทุกวัน

แรกๆ พ่อครัวก็ไปแลเอาเนื้อจากศพในป่าช้า ต่อมาเมื่อป่าช้าไม่มีศพ ก็นำนักโทษมาฆ่าเพื่อเอาเนื้อ เมื่อหมดนักโทษไปอีก พระเจ้าพรหมทัตก็สั่งให้พ่อครัวไปแอบฆ่าชาวเมืองแลเอาเนื้อมาทำอาหารที่ละคน จนชาวเมืองหวาดกลัวที่เกิดมนุษย์กินคนขึ้น จึงมาร้องเรียนพระเจ้าพรหมทัต

พระเจ้าพรหมทัตรู้ดีว่าเป็นคำสั่งของตน จึงไม่สนใจสืบหาสาเหตุ ชาวบ้านจึง

ไปร้องเรียนกาฬหัตถมหาเสนาบดี ซึ่งในที่สุดมหาเสนาบดีก็จับพ่อครัวห้องเครื่องได้ ขณะกำลังแลเนื้อคนกลับมาปรุงอาหาร

มหาเสนาบดีรู้ว่าสาเหตุมาจากพระเจ้าพรหมทัต จึงนำตัวพ่อครัวมาต่อหน้าพระพักตร์ ทูลถามว่าพระราชเสวยเนื้อมนุษย์ใช้หรือไม่ พระเจ้าพรหมทัตยอมรับว่าพระองค์เสวยเนื้อมนุษย์จริง แม้หาอำมาตย์จะพูดจាន้อมพระทัยอย่างไรพระเจ้าพรหมทัตก็ไม่อาจเลิกได้ พระองค์จึงถูกชาวบ้านขับออกจากบัลลังก์โดยพระองค์ขอดาบ หม้อ กระจก และพ่อครัวไปด้วย

พระเจ้าพรหมทัตเสด็จออกจากเมืองไปสู่ป่า ไปพักอยู่ใต้ต้นไทรคอยดักฆ่าคนเดินทางผ่านไปมาให้พ่อครัวทำอาหารให้กิน ทุกครั้งที่ออกฆ่าคน พระเจ้าพรหมทัตก็จะถือดาบวิ่งตะโกนว่า เราคือปรีชาทมิฬมนุษย์กินคน

ชาวเมืองกลัวจอมโจรปรีชาทมิฬ ไม่กล้าสัญจรผ่านไปทางนั้น เมื่อไม่มีมนุษย์ผ่านมาให้ฆ่า สุดท้ายพระยาปรีชาทมิฬ

ฆ่าพ่อครัวและกินเป็นอาหาร

ตั้งแต่นั้นมา พระยาปริสาทก็อยู่คนเดียว เทียวไล่ฆ่าคนจนซื้อกระฉ่อนไปทั้งชมพูทวีป

วันหนึ่ง มีพราหมณ์คนหนึ่งจะต้องเดินทางผ่านแดนที่พระยาปริสาทอยู่ จึงจ้างคนนำทางให้ช่วยพาไป พระยาปริสาทเห็นพราหมณ์ก็อยากกินจนน้ำลายไหล วังร้องตะโกนมาว่า เราคือปริสาทมนุษย์กินคน พวกคนนำทางได้ยินก็ตกใจนั่งลง ปล่อยให้พระยาปริสาทเข้ามาลากตัวพราหมณ์นั้นไปได้

เมื่อได้สติ พวกคนนำทางก็ไล่กวดพระยาปริสาทไป พระยาปริสาทวิ่งกระโดดข้ามรั้ว บังเอิญตกลงมาถูกตอตะเคียนตำเท้าบาดเจ็บ พวกคนนำทางจึงช่วยพาพราหมณ์กลับไปได้

พระยาปริสาทกลับไปโคนต้นไทรของตน แล้วบวงสรวงเทวดาว่าขอให้แผลหายใน ๗ วัน แล้วตนจะนำโลหิตกษัตริย์ ๑๐๑ องค์มาพลีกรรม

พระยาปริสาทไม่ได้กินอะไรเลยตลอด ๗ วัน จนร่างกายซูบซีด เป็นเหตุ

ให้แผลหายเป็นปกติอย่างรวดเร็ว จึงคิดว่าเทวดาช่วย คิดดังนั้นแล้วจึงถือดาบออกไปจับพระราชา ๑๐๑ องค์มาพลีกรรม

บังเอิญยักษ์ที่เป็นสหายของพระยาปริสาทในอดีตชาติผ่านมาพบ จึงช่วยสอนมนต์ให้ พระยาปริสาทจึงมีกำลังและวิ่งเร็วมาก สามารถไปจับพระราชาทิ้ง ๑๐๐ องค์มาได้ภายใน ๗ วัน แต่วันพระสุตโสมไว้ ด้วยเคยช่วยสอนวิชาให้สมัยเรียนที่ตักศิลาด้วยกัน

ฝ่ายรุกขเทวดาอยากยุติความโหดร้ายของพระยาปริสาท จึงไปขอให้ท้าว महाराज ทั้งสี่ช่วย แต่ท้าว महाराज ทั้งสี่ช่วยไม่ได้จึงไปขอให้ท้าว ลักกเทวราช ช่วย ซึ่งท้าว ลักกเทวราช ก็ได้แนะนำอุบายให้ว่าต้องให้พระสุตโสมมาปราบให้หายพยศ

รุกขเทวดารับเทวบัญชาแล้ว จึงแปลงเพศเป็นบรรพชิตไปหาพระยาปริสาท ครั้นพระยาปริสาทเห็นก็คิดว่าบรรพชิตทุกคนเป็นเหมือนกษัตริย์ จึงจะจับมาพลีกรรมเทวดาด้วย จะได้ครบ ๑๐๑ องค์

พระยาปริสาทไล่ตามจับบรรพชิตนั้น แต่ไล่ตามไปถึง ๓ โยชน์ก็ไล่ไม่ทัน

จึงร้องบอกให้หยุด เทวดาแปลงบอกว่า
“เราหยุดแล้ว ท่านนั้นแหละพยายาม
หยุดบ้างเถิด เราหยุดแล้วในธรรมของ
ตน ส่วนท่านเป็นใจไม่หยุดในโลก พ้น
จากโลกไปแล้วท่านต้องไปอบาย หาก
อยากพ้นอบายท่านต้องจับพระเจ้า
สุตโสมมาพลีกรรมด้วย ตามคำที่ท่าน
บวงสรวงไว้แก่เรา”

แล้วก็คืนร่างจากบรรพชิตกลับเป็น
รุกขเทวดา พระยาปริสาทก็รับปากว่า
วันรุ่งขึ้นจะไปจับพระเจ้าสุตโสมมาพลี
กรรมตามสัญญา

วันรุ่งขึ้นเป็นวันนักขัตตร พระเจ้าสุต
โสมเสด็จออกนอกพระนครเพื่อไปสระ
ผม ระหว่างออกนอกประตูเมืองได้พบ
กับ นันทะพราหมณ์ นำคาถา ๔ บท
ของพระพุทธรักษสปะพุทธรเจ้ามาแสดง
พระเจ้าสุตโสมตรัสว่าวันนี้เป็นวันนักขัตตร
ยังไม่สามารถฟังได้ จึงให้จัดที่พักแก่
พราหมณ์นั้น และมาแสดงในวันรุ่งขึ้น

เมื่อพระเจ้าสุตโสมเสด็จขึ้นจาก
สระน้ำ พระยาปริสาทก็ร้องว่า เรา
คือปริสาทมนุษย์กินคน แล้ววิ่งมาอุ้ม

พระเจ้าสุตโสมไป

วิ่งไประยะหนึ่งเห็นว่าไม่มีทหารตาม
มา พระยาปริสาทก็ผ่อนฝีเท้าเดินไป
ตามปกติ ระหว่างนั้นก็เห็นพระเจ้าสุต
โสมหลังน้ำตาหยดมากกระทบที่อกตน

พระยาปริสาทถามว่าเหตุใดพระเจ้า
สุตโสมจึงร้องไห้ พระเจ้าสุตโสมตอบ
ว่าพระองค์ร้องไห้เพราะสัญญาไว้กับ
พราหมณ์ว่าจะฟังธรรม ๔ บท บัดนี้
พระองค์ไม่สามารถรักษาสัจฉัยนั้นไว้ได้
ถ้าท่านปล่อยเราไปฟังธรรม เสร็จแล้ว
เราจะกลับมา

พระยาปริสาทเกรงว่าพระเจ้าสุต
โสมไปแล้วจะไม่กลับ พระเจ้าสุตโสมจึง
กล่าวคำสาบานว่าฟังธรรมแล้วพระองค์
จะกลับมาแน่นอน พระยาปริสาทคิดว่า
พระเจ้าสุตโสมเป็นกษัตริย์ ตรัสแล้วคงไม่
คืนคำ แม้หากพระองค์คืนคำ พระยา
ปริสาทก็สามารถเอาเลือดตัวเองพลี
กรรมแทนได้ จึงตัดสินใจปล่อยพระเจ้า
สุตโสมกลับไป

เมื่อพระเจ้าสุตโสมกลับมาถึง
พระราชวัง ก็ให้พราหมณ์นั้นมากล่าว

คาถาทิ้ง ๔ คำนั้น คาถานั้นมีว่า

สัทธิธรรมของสัตบุรุษ ย่อมรักษาผู้
สมาคมด้วย

สัทธิธรรมของสัตบุรุษ ย่อมมีแต่ความ
เจริญ ไม่มีความเสื่อม

สัทธิธรรมของสัตบุรุษ ไม่ถึงความ
ชรา ต่างจากราชรกและร่างกาย

สัทธิธรรมของสัตบุรุษ ทำให้สัตบุรุษ
อยู่ไกลจากอสัตบุรุษ ยิ่งกว่าความไกล
ของขอบฟ้าและฝั่งมหาสมุทร

เมื่อสดับธรรมนั้นแล้ว พระสุตโสมก็ให้
รางวัลพราหมณ์บทละ ๑,๐๐๐ กหาปณะ
แล้วกลับไปหาพระยาโปริสาท

พระยาโปริสาทเห็นว่าพระเจ้าสุต
โสมไม่กลัวสิ่งใดแม้แต่ความตาย คง
เป็นเพราะธรรมที่กลับไปฟังมา จึงขอ
ฟังธรรมนั้นบ้าง

พระเจ้าสุตโสมจึงคิดจะทรมานพระยา
โปริสาทด้วยธรรม ให้กลับมาเป็นสัตบุรุษ
จึงตรัสโต้ตอบพระยาโปริสาทว่า

“ธรรม ย่อมไม่ลงรอยกับผู้ไม่ประพฤติ

ธรรม ตัวท่านฆ่าและบริโภคนิยมมนุษย์
อันเป็นเนื้อไม่ควรบริโภค จึงเป็นผู้ไม่
ประพฤติธรรม”

พระยาโปริสาททูลถามว่าที่พระเจ้าสุต
โสมกลับมาเพราะเหตุใด และทำไมจึง
ไม่กลัวความตาย พระเจ้าสุตโสมตรัสว่า

“เราเป็นผู้รักษาสัตย์ เพราะผู้รักษา
ความสัตย์ ย่อมข้ามชาติและมรณะได้
และเราได้ทำกัลยาณธรรมแล้ว ย่อมเป็น
ที่สรรเสริญของบัณฑิต เราได้บำรุงบิดา
มารดาและไพร่ฟ้าแล้วโดยธรรม ตาย
แล้วย่อมไม่ไปสู่ปรโลก ท่านจงฆ่าเรา
เพื่อพลีกรรมเสียเถิด”

พระยาโปริสาทได้ฟังดังนั้น ก็ตกใจคิด
ว่าพระเจ้าสุตโสมผู้นี้เป็นสัตบุรุษ พร้อม
ด้วยความรู้ แสดงธรรมอันไพเราะ ถ้าเรา
จะกินพระองค์เสีย แม้ศิระของเราที่จะต้อง
แตกออกเป็น ๗ เลี่ยง หรืออาจถูก
ธรณีสูบเอาได้ จึงขอให้พระเจ้าสุตโสม
ทรงแสดงธรรมให้ฟัง

พระเจ้าสุตโสมจึงแสดงธรรม ๔ บทที่
ได้สดับมาแล้วแก่พระยาโปริสาท พระยา
โปริสาทซาบซึ้งในบทธรรมจึงกล่าวว่าจะ

ให้พรเป็นการตอบแทน

“ผู้ไม่รักษาธรรมเช่นท่าน กล่าวคำให้พรเรามาแล้วจะเชื่อได้ไหน”

พระยาปริสาทกราบทูลยืนยันว่าให้แล้วจะไม่คืนคำ ถึงแม้ต้องเสียชีวิตก็จะให้พรตามที่พระองค์ขอ พระเจ้าสุทโสมจึงตรัสขอพรพระยาปริสาท ๔ ประการตามลำดับ คือ

๑. ขอให้พระยาปริสาท มีอายุยืนยาวปราศจากโรคภัยตลอด ๑๐๐ ปี พระยาปริสาทได้ฟังก็คิดสรรเสริญพระเจ้าสุทโสมอยู่ในใจ และรับจะให้พรนั้น

๒. ขอให้พระยาปริสาท อย่ากินกษัตริย์ทั้ง ๑๐๑ องค์นี้เลย พระยาปริสาทก็รับจะให้พรนั้น

๓. ขอให้พระยาปริสาท ปล่อยกษัตริย์ทั้ง ๑๐๑ องค์นี้ พระยาปริสาทก็รับจะให้พรนั้น

๔. ขอให้พระยาปริสาท เว้นจากเนือมนุษย์

พระยาปริสาทรับฟังคำขอพรประการที่ ๔ แล้วตอบว่า พรนี้เหมือนขอชีวิตตน

ที่ตนเองทั้งราชสมบัติมาอยู่ป่าเพราะเหตุแห่งการอยากเนือมนุษย์ บัดนี้จะให้ละเสียอย่างไรได้ ขอให้พระเจ้าสุทโสมขอพรอย่างอื่น

“ท่านนั้นก็เป็จมคน แต่ห่างเหินจากชนที่เป็นที่รักเพราะความอยากความโลภในวัตถุ พ้นจากชาตินี้ไปแล้ว ย่อมไปสู่ทุกคติ”

พระยาปริสาทได้ฟังดังนั้นก็หวาดหวั่น ดำริว่าจะทำอย่างไรดีหนอ จะไม่ให้พรก็ไม่ได้ จะให้เลิกกินเนือมนุษย์ก็ทำไม่ได้ น้ำตาจึงไหลลงนองหน้า กราบทูลว่าขอพรอย่างอื่นเถิด

พระโพธิสัตว์ตรัสว่า

“คนใดมัวรักษาของรักอยู่ว่า นี่เป็นที่รักของเรา ทำตนให้เหินห่างจากความดีแล้ว เสพของรักทั้งหลายอยู่ เหมือนนักเลงดื่มสุราที่เจือด้วยยาพิษฉะนั้น คนนั้นจะได้ทุกข์ในเบื้องหน้า เพราะความประพฤตินั้นแล

ส่วนบุคคลใดในโลกนี้ รู้สีกตัวละของรักได้ เสพอริยธรรม แม้ด้วยความฝืนใจ เหมือนคนเป็นไข้ดื่มโอสถ ฉะนั้น

บุคคลนั้นจะได้สุขในเบื้องหน้า เพราะ
ความประพฤตินั้นแล”

พระยาโปริสาทก็ยังทำใจไม่ได้
กราบทูลให้ขอลิ่งอื่น

“บัณฑิตไม่กล่าววาจาเป็นสอง
สัตบุรุษย่อมมีปฏิญาณเป็นสัตย์ ท่าน
กล่าวกับข้าพเจ้าแล้วว่า พระสหายจง
รับพร ท่านได้กล่าวไว้อย่างนี้ จะมาให้
เราเปลี่ยนจึงไม่สมกัน”

แล้วพระโพธิสัตว์ก็นำคำพูดของ
พระยาโปริสาทมากล่าวซ้ำ

“คนเราให้พรใดแล้วกลับไม่ให้ ไม่
ควรจะกล่าวให้พรนั้น ยิ่งท่านกล่าวว่า
พระสหายจงมั่นพระทัยรับพรเถิด แม้
ชีวิตของหม่อมฉันก็จักสละถวายได้
ท่านยังไม่สมควรกลับคำ”

พระยาโปริสาทฟังคำของพระเจ้าสุต
โสมก็ยังอีกอักหมัดหนทาง

“ดูก่อนท่านผู้เป็นพระราชา ผู้เป็น
บัณฑิตพึงสละทรัพย์เพราะเหตุแห่ง
อภัยวาระ พึงสละอภัยวาระเพื่อรักษาชีวิต
และพึงสละทั้งอภัยวาระ ทรัพย์ แม้ชีวิต

ทั้งหมด เพื่อรักษารธรรม”

พระยาโปริสาทได้ฟังธรรมดั่งนั้น จึง
ดำริว่า พระเจ้าสุตโสมเคยเป็นตั้งอาจารย์
ของเรา และเราก็ก้าวให้พรแก่พระองค์
แล้วจะทำอย่างไรได้ แม้เราต้องอดตาย
ก็เพียงแค่อัตภาพหนึ่งที่เป็นของแน่นอน
คิดดั่งนั้นแล้วน้ำตาก็ไหลนองท่วมหน้า
กราบทูลพระเจ้าสุตโสมว่า

“เรายากลำบากมาอยู่ป่า เพราะความ
อยากในเนื้อมนุษย์ บัดนี้เมื่อพระองค์
ขอ เราก็จะถวายพรนี้แด่พระองค์”

จากนั้นพระยาโปริสาทก็รับศีล ๕
จากพระเจ้าสุตโสม และปล่อยกษัตริย์
ที่จับไว้ทั้งหมดเป็นอิสระ

ด้วยเหตุแห่งอดีตชาตินี้เอง เมื่อ
องคุลีมาลสดับคำว่า เราหยุดแล้ว แต่
ท่านยังไม่หยุด จึงได้เกิดสติปัญญา
ฉุกคิดขึ้นได้ และทิ้งอาวุธ เข้าบวชเป็น
พระภิกษุในพุทธศาสนา ๑—

บทที่ ๕

CHAPTER 5

ทรงชนะมารยาสตร์ ด้วยปารสัทแห่งพุทธะ

กัถ்வานะ กัฏฐะมุทะรัง อิวะ คัพภินียา
จิณฺญายะ ทุฏฐะวะจะนัง ชะนะกายะมัชเณ
สันเตนะโสมะ วิธินา ชิตะวา มุนินโท
ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ ฯ

สมเด็จพระจอมมุนีทรงผจญกับนางจิณฺญมาณวิกา ผู้ซึ่งผูกไม้ไว้ที่ท้องแสร้งทำเป็นหญิง
มีครรภ์ ยินด่าว่าใส่ร้ายพระพุทธองค์ท่ามกลางที่ประชุมชน ทรงพิชิตนางด้วยวิธีสงบ
พระหฤทัย เป็นสง่าเฉยอยู่ตั้งพระจันทร์เพ็ญ ด้วยเดชแห่งองค์พระผู้พิชิตนางนั้น
ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ท่านทุกเมื่อ

Katvāna kattha mudaram̐ ivagabbhinīyā,
Ciñcāya duṭṭhavacanam̐ janakāya majjhe,
Santenasomavidhinā jītavā Munindo,
Tam̐ tejasā bhavatu te jayamaṅgalāni.

Posing as a pregnant woman by tying a piece of wood to her belly, Ciñcā
falsely accused (the Buddha) with lewd words in the midst of a devout
congregation. Her the Sovereign Sage subdued through his imperturbable
serenity. By his mighty triumph may joyous victory be yours !

ภาพนี้ผมวาดให้นางโน้มตัวลงด้านขวา เพื่อเน้นให้ท้องปริ่มๆ ของเธอดูนูนเด่น กับกิริยาอาการผายมือออกเป็น
ทำนองทำทนายพระพุทธองค์ ส่วนรูปที่คล้ายสัตว์มีเขี้ยวเกาะอยู่ที่ชายกระโปรงด้านล่าง หมายถึงจิตอันแปดเปื้อน
ด้วยไฟโทสะ หมายถึงประทุษร้ายพระพุทธองค์ด้วยคำเท็จ แต่นางก็ต้องพ่ายแพ้ด้วยอุเบกขาธรรม : จิต-ตระ-ธานี

พุทธชัยมงคลคาถาบทที่ ๕ กล่าวถึงชัยชนะของพระพุทธเจ้าเมื่อครั้งที่ถูกสาวิกาของเดียเรย์ คือนางจิณฺจมาณวิกาใส่ร้าย ทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง โดยหาว่าพระพุทธเจ้าทำให้นางท้อง แต่ในที่สุดความจริงก็ปรากฏ และนางจิณฺจมาณวิกาก็ถูกรณีสืบไป คาถาบทนี้นิยมใช้สำหรับการเอาชนะการถูกใส่ร้ายป้ายสีต่าง ๆ

ที่มาของชัยชนะครั้งนี้ มีดังนี้

เมื่อพระพุทธเจ้าทรงเริ่มประกาศพระพุทธศาสนาแล้วนั้น ได้มีมหาชนผู้เลื่อมใสศรัทธาออกบวชจนมีดวงตาเห็นธรรมกันเป็นจำนวนมาก พระสาวกก็มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น พุทธศาสนาแผ่ขยายออกไปอย่างกว้างขวาง พระเกียรติคุณของพระพุทธองค์จรขยายไปไกล

ยิ่งพุทธศาสนาแผ่ขยายไปมากเท่าไร พวกเดียเรย์ ซึ่งเป็นนักบวชนอกพุทธศาสนา ก็เลื่อมจากลาภสักการะมากขึ้นเท่านั้น เพราะมหาชนเปลี่ยนมาศรัทธาในพระพุทธองค์แทน

ในการประกาศพุทธศาสนาพรรษาที่ ๗ พวกเดียเรย์จึงคิดหาวิธีกำจัดพระพุทธองค์ โดยใช้สาวิกาผู้ใกล้ชิดนางหนึ่งชื่อ จิณฺจมาณวิกา ซึ่งเป็นหญิงรูปงาม ความงามของนางนั้นเปรียบได้ดังเทพอัปสรในสรวงสวรรค์ และเป็นหญิงพร้อมด้วยเล่ห์เหลี่ยมและมารยา

เดียเรย์บอกอุบายให้นางจิณฺจมาณวิกาไปใส่ร้ายพระพุทธเจ้า ซึ่งนางจิณฺจมาณวิกาก็รับอาสาทำตามแผนนั้น

เมื่อนางจิณฺจมาณวิการับแผนการจากสำนักเดียเรย์แล้ว เย็นวันนั้น นางก็แต่งตัวสวย นุ่งห่มด้วยผ้าสีเหมือนแมลงค่อมทอง ถือของหอมและดอกไม้ มุ่งหน้าไปสู่พระเชตวันมหาวิหาร เดินสวนกับสาธุชนที่ฟังธรรมเสร็จและกำลังเดินออกมาจากวัด แล้วแอบไปพักอยู่ในวัดของเดียเรย์ที่อยู่ใกล้กับวัดพระเชตวัน

หลายวันเข้า สาธุชนก็ถามว่านางจะไปไหน นางก็แสร้งตอบเป็นปริศนาว่า

“ท่านจะรู้ไปทำไมว่าฉันจะไปไหน”

ครั้นเวลาเช้า นางก็แอบเข้าไปในวัด

พระเชตวัน แล้วทำที่เป็นเดินออกมา
จากวัดเพื่อกลับไปสู่พระนคร เดินสวน
ทางกับสาธุชนที่กำลังมุ่งหน้าไปทำบุญ
ทำให้ผู้คนเข้าใจว่านางนอนค้างอยู่ในวัด
เมื่อมีคนถามว่านางไปพักที่ไหนมา นาง
ก็สร้างตอบเป็นปริศนาอีกว่า

“ท่านจะรู้ไปทำไมว่า ฉันไปพัก
ที่ไหนมา”

นางจัญจมาณวิกาอดทนประพฤติ
เช่นนี้อยู่ ๑ - ๒ เดือน นางก็เปลี่ยนเป็น
ตอบว่า

“เราพักอยู่ในคันธกุฎีเดียวกันกับ
พระสมณโคดม”

ผู้คนก็เริ่มสงสัยว่าถ้อยคำที่นาง
จัญจมาณวิกาพูดนั้น จริงหรือไม่จริง
บางคนไม่เชื่อในคำพูดของนาง แต่บาง
คนก็เริ่มสงสัยว่านางอาจพูดความจริง
จึงเริ่มมีเสียงวิพากษ์และหนาหูขึ้นทุกวัน

เวลาผ่านไปเป็น ๓ - ๔ เดือน นาง
จัญจมาณวิกาเอาผ้ามาพันท้องให้นูน
ขึ้น ให้ผู้คนเข้าใจว่านางเริ่มตั้งครรภ์ ยิ่ง
เวลาผ่านไปนางก็ทำท้องให้ใหญ่ขึ้น จน

เวลาผ่านไป ๘ - ๙ เดือน นางก็ผูกไม้
กลมไว้ที่หน้าท้อง ใช้ผ้าห่มทับไว้ และ
ใช้ไม้คางโคทุบหลังมือและหลังเท้าให้
บวมโต ทำอาการให้เหมือนคนท้องแก่

วันหนึ่ง เมื่อพระพุทธเจ้าแสดงธรรม
ท่ามกลางสาธุชน อยู่บนธรรมาสน์ นาง
จัญจมาณวิกา ก็ไปยืนอยู่ตรงหน้า กล่าวว่า

“พระสมณะ พระองค์อย่ามัวแต่แสดง
ธรรมอยู่เลย บัดนี้หม่อมฉันครรภ์ครบ
กำหนดใกล้จะคลอดแล้ว ขอพระองค์
ช่วยจัดหาสถานที่คลอดลูกของเราแก่
หม่อมฉันด้วยเถิด หากพระองค์ไม่ทำ
เอง ก็ตรัสบอกพระเจ้าโกศล หรืออนาถ
บิณฑิกเศรษฐี หรือนางวิสาขา ให้ช่วย
จัดสถานที่คลอดแก่หม่อมฉันด้วยเถิด”

พระพุทธเจ้าทรงหยุดแสดงธรรม
ทรงมีพระอาการสงบนิ่ง พระพักตร์เรียบ
เป็นปกติ มหาชนที่มีศรัทธาในพระองค์
ก็นิ่งอยู่ ส่วนผู้ที่ศรัทธาไม่แก่กล้า ก็เริ่ม
หวั่นไหว

ครั้งนั้น พระพุทธเจ้าทรงมีพุทธ
ดำรัสตอบว่า

“น้องหญิง คำที่เจ้ากล่าวมานั้น จะ
จริงหรือไม่ เราและเจ้าเท่านั้นย่อมรู้อยู่”

นางจิณฺจมาณวิกาก็ย้อนว่า

“ก็ใช่ละสิ เรารู้กันสองคน เพราะ
เราทำกันสองคนเท่านั้น”

ขณะนั้นเอง บัณเฑกัมพลศิลาอาสน์
ของท้าวลักกเทวราชก็แสดงอาการร้อน
ท้าวลักกเทวราชทรงตรวจดูก็ทราบว่
นางจิณฺจมาณวิกา กำลังกล่าวดูใส่ความ
พระพุทธเจ้าอยู่ พระองค์จึงเสด็จมาพร้อม
กับเทพบุตร ๔ องค์ ทรงรับสั่งให้เทพบุตร
แปลงเป็นลูกหนูเข้าไปกัดเชือกที่ผูกท่อน
ไม้กลมหน้าห้อง ของนางจิณฺจมาณวิกา

เมื่อเชือกถูกกัดขาด พร้อมกับเกิดลม
พัดขึ้นตีฝุ่นผ้าปลิวสะบัด ไม้กลมก็พลัด
ตกลงบนหลังเท้าของนางจิณฺจมาณวิกา
จนปลายเท้าทั้ง ๒ ข้างแตกเลือดสด
มหาชนที่เฝ้าฟังธรรมอยู่ก็รู้ความจริง พา
กันหุบตีขับไล่ นางจิณฺจมาณวิกาออกมา
จากพระวิหารด้วยความโกรธ

นางจิณฺจมาณวิการีบวิ่งหนีออกมา
จากมหาวิหาร แต่ครั้นออกไปพ้นจาก

พระจักขุของพระพุทธองค์ พระธรรณ
หนา ๒๔๐,๐๐๐ โยชน์ ก็ไม่อาจรองรับ
กรรมอันชั่วช้าของนางได้ จึงแยกออกเป็นช่อง
เปลวไฟจากนรกก็พวยพุ่งขึ้น
มาดูตรังนางไปรับโทษทัณฑ์ในอเวจี
มหานรกในทันที

อดีตชาตินางจิณฺจมาณวิกา

นางจิณฺจมาณวิกาผู้นี้ นางไม่ได้มี
มิจฉาทิฏฐิคิดปองร้ายพระพุทธเจ้าเฉพาะ
เพียงชาตินี้เท่านั้น แต่ในอดีตชาติก็เคย
คิดปองร้ายพระพุทธเจ้ามาแล้วหลาย
ครั้ง ดังเช่นเรื่องราวในอดีตชาติหนึ่ง ดังนี้

ในอดีตกาล นางจิณฺจมาณวิกาเกิด
เป็นมเหสีของพระเจ้าพรหมทัต ส่วน
พระพุทธเจ้าเกิดเป็นพราหมณ์ปุโรหิต

สมัยหนึ่ง พระเจ้าพรหมทัตเสด็จ
ออกปราบข้าศึกที่ชายแดน และแต่งตั้ง
ให้ปุโรหิตเป็นผู้สำเร็จราชการ พระมเหสี
ก็ทูลอ้อนวอนขอตามเสด็จ แต่พระเจ้า
พรหมทัตไม่ทรงยินยอม พระนางจึงทูล
ขอให้พระเจ้าพรหมทัตส่งทหารมาแจ้ง

ข่าวทุกระยะ ๑ โยชน์

เมื่อพระเจ้าพรหมทัตยกทัพไปออกศึก เดินทางได้โยชน์หนึ่ง พระองค์ก็ส่งทหารคนหนึ่งมาแจ้งข่าวพระมเหสีว่า พระองค์เป็นสุขสบายดี ส่วนพระมเหสีเมื่ออยู่ห่างพระราชาก็เกิดกำหนด ขาดสติยับยั้งชั่งใจ พระนางจึงได้ประพฤตินอกใจพระสวามีเสพเมถุนกับทหารที่มาส่งข่าวนั้น

เมื่อพระราชาเสด็จไปได้ ๒ โยชน์ พระองค์ก็ส่งทหารมาอีกคนหนึ่ง พระมเหสีก็เสพเมถุนกับทหารนั้นอีก รวมแล้วพระเจ้าพรหมทัตเสด็จไป ๓๒ โยชน์ พระนางก็ประพฤตินอกใจพระราชาถึง ๓๒ ครั้ง

ครั้นเสร็จศึกแล้ว พระเจ้าพรหมทัตเสด็จกลับ ก็ทรงส่งทหารมาทุกระยะ ๑ โยชน์เช่นเดิม พระมเหสีก็ประพฤตินอกใจกับทหารที่มาส่งข่าวอีกเช่นเดิม

ฝ่ายพราหมณ์ปุโรหิต เมื่อทราบข่าวว่าพระเจ้าพรหมทัตกำลังเสด็จกลับ จึงจัดเตรียมตักแตงพระนครเพื่อถวายการ

ต้อนรับ ปุโรหิตแตงพระนครไปจนถึงที่ประทับพระมเหสี พระนางทอดพระเนตรเห็นปุโรหิตก็เกิดกำหนด พุดเชิญชวนให้มาร่วมอภิมรณกัน แต่ปุโรหิตปฏิเสธ พระนางก็บอกว่าไม่มีโทษอะไร เพราะแม้แต่ทหาร ๖๔ คน ก็ได้อภิมรณกับพระนางมาแล้วทั้งสิ้น เมื่อปุโรหิตปฏิเสธอีก พระนางจึงคิดแค้น แกล้งเข้าห้องบรรทมเก็บตัวทำที่เป็นป่วยหนัก

เมื่อพระเจ้าพรหมทัตเสด็จกลับมาถึงพระนคร ได้รับฟังคำเพ็ดทูลจากพระมเหสีว่าปุโรหิตข่มขืนใจนาง พระองค์จึงสั่งทหารให้ไปจับปุโรหิตนำไปประหารที่นอกเมือง

ปุโรหิตใช้ปัญญาบอกทหารว่า ชุมทรัพย์ในเมืองนี้มีมากมายที่พระราชาอาจไม่รู้ จะขอไปกราบทูลพระราชาบอกที่ซ่อนชุมทรัพย์ก่อน ทหารจึงพาปุโรหิตไปเฝ้าพระราชา

พระเจ้าพรหมทัตกริ้วมากที่ปุโรหิตมาเข้าเฝ้า แต่ปุโรหิตก็กราบทูลว่าที่มาเข้าเฝ้าเพราะต้องการกราบทูลความจริงให้ทรงทราบ

“ข้าพระองค์เกิดในสกุลโสถีย
พราหมณ์ การฆ่าสัตว์แม่เพียงมดดำ
มดแดงข้าพระองค์ก็ไม่เคยทำ สิ่งของ
ที่เจ้าของไม่ให้แม่เพียงเส้นหญ้า ข้า
พระองค์ก็ไม่เคยถือเอา สตรีของผู้อื่น
ข้าพระองค์ก็ไม่เคยแม้จะเพียงลืมนตา
ดูด้วยอำนาจกิเลส คำเท็จคำหนึ่งข้า
พระองค์ก็ไม่เคยกล่าว น้ำเมาเพียง
หยดข้าพระองค์ก็ไม่เคยดื่ม ข้าพระองค์
ยังไม่มีจิตคิดทำผิดต่อพระมเหสีแห่ง
พระองค์ แต่พระนางนั้นเป็นพาล จับ
มือข้าพระองค์ด้วยอำนาจแห่งตัณหา
เมื่อข้าพระองค์ห้ามกลับตวาดข้า
พระองค์ เปิดเผยความชั่วที่ตนกระทำ
ไว้ ขอพระองค์จงถามคนทั้ง ๖๔ ที่ถือ
หนังสือมาเถิด”

พระเจ้าพรหมทัตจึงสอบสวนทนายทั้ง
๖๔ คน และพระมเหสี จึงรู้ว่าพระมเหสี
เป็นผู้ประพฤติดนนอกใจ จึงอภัยโทษให้
ปุโรหิต และลงโทษปลดพระมเหสีพร้อม
ทนายทั้ง ๖๔ คนนั้นออกจากตำแหน่ง
ทั้งหมด ๐—

บทที่ ๖

CHAPTER 6

สัจจกนิศรนถ์ ต้องอับจนด้วยวามตตปัญญา

สัจจัง วิหาเย มะตีสัจจะกะวาทะ เกตุง
วาทาภิโรปิตะมะนัง อะติอันธะภูตัง
ปัญญาปะทีปะชะลิโต ชิตะวา มุนินโท
ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ ฯ

สมเด็จพระจอมมุนีทรงผจญกับสัจจกนิครนถ์ ผู้มีดมยยิ่งนัก มุ่งเชิดชูลัทธิของตนว่าเลอเลิศประเสริฐแท้ ราวกับชูธงขึ้นฟ้ามุ่งมาจะได้วาทะกับพระพุทธองค์ ทรงพิชิตสัจจกนิครนถ์ด้วยเทศนาญาณวิธี คือรู้ฉะฉานแล้วตรัสเทศนาสอนให้มองเห็นความจริงด้วยเดชแห่งองค์พระผู้พิชิตนิครนถ์นั้น ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ท่านทุกเมื่อ

Saccam̐ vihāya matisaccaka vādaketum̐,
Vādābhiropita manam̐ atiandhabhūtam̐,
Paññāpadipajalito jītavā Munindo,
Tam̐ tejasā bhavatu te jayamaṅgalāni.

With his perverted intelligence, the wandering mendicant, Saccaka, invariably distorted the truth. Pretending to be the very banner of learning, he only blinded his own mental vision as he went about indulging in intellectual disputations. Him the Sovereign Sage conquered by his illuminating lamp of wisdom. By his mighty triumph may joyous victory be yours !

สัจจกนิครนถ์ เป็นนักบวชในลัทธิของศาสนาพราหมณ์ หรือ นิครนถนาฏบุตร ปัจจุบันคือศาสนาเชน (Jainism) ถือพรตไม่หุงผ้า (คนไทยเรียก “ชีเปลือย”) สัจจกนิครนถ์หลงผิดว่า ในท้องตนอัดแน่นไปด้วยความรู้จำนวนมาก จึงเอาแผ่นเหล็กรัดไว้เพื่อกันท้องแตก รูปสัตว์ด้านล่างหมายถึงผู้มีตบอดด้วยความเห็นผิด : จิต-ตระ-ธานี

พุทธชัยมงคลคาถาบทที่ ๖ กล่าวถึงชัยชนะของพระพุทธเจ้าที่มีต่อลัทธิจักรนิครนถ์ เป็นการเอาชนะกันด้วยความแยบคายทางปัญญา คาถาบทนี้นิยมใช้สำหรับการเอาชนะการโต้เถียงและการโต้เถียงที่ต่าง ๆ

ที่มาของชัยชนะครั้งนี้ มีดังนี้

ในครั้งพุทธกาลนั้น มีศาสนาที่รุ่งเรืองอีกศาสนาหนึ่ง เรียกว่า ศาสนาเซน มีมหาวีระหรือท่านนิครนถ์นาฏบุตรเป็นศาสดา นักบวชของศาสนาเซนนี้เรียกว่า นิครนถ์

ทั้งพุทธศาสนาและศาสนาเซน ต่างก็มีผู้นับถืออยู่มากมาย แต่ศาสดาทั้งสองศาสนากลับไม่เคยพบหน้ากันเลย แม้แต่ครั้งเดียว

สำหรับที่เมืองเวสาลี ก็มีอาจารย์นิครนถ์หญิงคนหนึ่งและชายอีกคนหนึ่งต่างเล่าเรียนวาทะมากันคนละ ๕๐๐ ทั้งสองโต้ตอบกันด้วยปัญญาอันยอดเยี่ยม ไม่มีผู้ใดแพ้ชนะ กษัตริย์ลิจฉวีจึงเชิญ

ทั้งสองให้อยู่เป็นอาจารย์ของพระกุมาร

ต่อมานิครนถ์ทั้งสองได้อยู่ร่วมกันมีบุตร ๑ คน และธิดา ๔ คน ธิดาทั้ง ๔ คนนั้นเป็นบัณฑิต ต่อมาได้ได้วาทะกับพระสารีบุตรแล้วพ่ายแพ้ ทั้งสี่จึงเข้าบวชในสำนักพระภิกษุณีและได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์

ส่วนบุตรชายอีก ๑ คนนั้นชื่อว่า ลัทธิจักรนิครนถ์ เป็นผู้มีปัญญามากเพราะได้เล่าเรียน ๑,๐๐๐ วาทะจากบิดามารดา และยังได้ไปร่ำเรียนจากสำนักอื่นๆ อีก ต่อมาก็ได้เป็นอาจารย์ของพระกุมาร กษัตริย์ลิจฉวี

(ในพระอรรถกถา พระพุทธเจ้าทรงเรียกลัทธิจักรนิครนถ์ว่า อัคคิเวสสนะ)

ในยุคนี้มีอาจารย์นิครนถ์ผู้มีปัญญาจำนวนมาก เช่น ท่านปุณณะกัสสปนิครนถ์ ท่านมกขลิโคศลนิครนถ์ ท่านอชิตเกสสัมพลนิครนถ์ ท่านปทุระกัจจายนะนิครนถ์ ท่านสัณณชัยนิครนถ์ และท่านเวลัฏฐบุตรนิครนถ์ เป็นต้น แต่ผู้ที่มีปัญญามากที่สุด มีไหวพริบ มีวาจา

แหลมคม จนอาจารย์นิครนถ์อื่นๆ ไม่มีใครสู้วาทะได้ก็คือ สัจจนิกนรณถ์

สัจจนิกนรณถ์มีความทะนงตนเองว่าเป็นผู้รู้มาก จนต้องเอาแผ่นเหล็กมารัดท้องเอาไว้ เกรงว่าท้องจะแตกตายเนื่องจากภายในท้องของตัวเองมีความรู้อยู่มากมาย

ด้วยความหลงตัวเอง สัจจนิกนรณถ์กล้าประกาศว่า ทัวทั้งเวสาลี ไม่มีสมณะพราหมณ์ คณาจารย์ หรือแม้แต่พระอรหันต์องค์ใด ที่มีปัญญาสูงส่งสามารถโต้ตอบปัญหากับเขาได้โดยไม่ประหม่าหวั่นไหว เขาคุยอวดอ้างถึงขั้นว่า อย่าว่าแต่มนุษย์เลย แม้เสาศิลาหากต้องโต้ตอบปัญหาก็ยังต้องประหม่าสะทกสะท้านหวั่นไหว

ด้วยความเชื่อมั่นในความรู้ของตน สัจจนิกนรณถ์ก็มักจะคอยหาเรื่องโต้ตอบปัญหาต่างๆ กับบรรดาพระสาวกอยู่เสมอ

วันหนึ่ง สัจจนิกนรณถ์ได้พบกับพระอัสสชิเถระผู้เป็นอาจารย์ของพระสารีบุตร เขาได้ถามว่าพระพุทธเจ้าทรงสอนอะไร

พระอัสสชิตอบว่า “ชั้นธ ๕ ไม่เที่ยง ไม่ใช่ตัวตนของเรา”

สัจจนิกนรณถ์มีความเห็นเป็นตรงกันข้าม จึงประกาศจะเอาชนะพระพุทธเจ้าด้วยวาทะ เขาพร้อมด้วยศิษย์ที่เป็นเจ้าลิจฉวีประมาณ ๕๐๐ คน จึงไปถามปัญหา กับพระพุทธเจ้าที่ป่ามหาวัน

สัจจนิกนรณถ์ :

“ดูก่อน พระสมณโคดม ได้ยินว่า ท่านสอนว่าชั้นธ ๕ ไม่เที่ยง ไม่ใช่ตัวตนของเรา ใช่หรือไม่”

พระพุทธเจ้า :

“ดูก่อน อัคคิเวสสนะ คำสอนของเรา คือ รูปไม่เที่ยง เวทนาไม่เที่ยง สัญญาไม่เที่ยง สังขารไม่เที่ยง วิญญาณไม่เที่ยง รูปไม่ใช่ตัวตนของเรา เวทนาไม่ใช่ตัวตนของเรา สัญญาไม่ใช่ตัวตนของเรา สังขารไม่ใช่ตัวตนของเรา วิญญาณไม่ใช่ตัวตนของเรา สังขารทั้งหลายทั้งปวงไม่ใช่ตัวตนของเรา ดังนี้”

ลัจจกนิครนถ์ :

“ดูก่อนพระโคดม ธรรมดาพืชพันธุ์
เจริญงอกงามได้เพราะอาศัยแผ่นดิน
นั้นใด บุคคลก็ย่อมต้องมีรูป มีเวทนา
มีสัญญา มีสังขาร และมีวิญญาณเป็น
ตัวตนของเรา ฉะนั้น”

พระพุทธเจ้า :

“ดูก่อน อัคคิเวสสนะ ท่านเชื่อว่า
รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ
เป็นตัวตนของเรา ดังนี้หรือ”

ลัจจกนิครนถ์ :

“ถูกแล้ว พระโคดม”

พระพุทธเจ้า :

“ดูก่อน อัคคิเวสสนะ ถ้าอย่างนั้น
เราจักสอบถามท่านว่า พระเจ้าปเสนทิ
โกศลและพระเจ้าอชาตศัตรู อาจฆ่าคน
ที่ควรฆ่า เนรเทศคนที่ควรเนรเทศ พึงให้
คุณให้โทษบุคคลในพระราชอาณาเขต
ของพระองค์ใช่หรือไม่”

ลัจจกนิครนถ์ :

“ถูกแล้วพระโคดม อย่าว่าแต่พระเจ้า
ปเสนทิโกศลและพระเจ้าอชาตศัตรูเลย
แม้ราชาและมัลละ ก็อาจฆ่าคนที่ควรฆ่า
เนรเทศคนที่ควรเนรเทศ ในแว่นแคว้น
ของตนได้เช่นกัน”

พระพุทธเจ้า :

“ดูก่อนอัคคิเวสสนะ ถ้าเช่นนั้นจะ
กล่าวว่ารูปเป็นตัวตนของเราได้อย่างไร
หากรูปเป็นของเรา เราก็ต้องเป็นผู้
กำหนดรูปของเราเองมิใช่หรือ”

พระพุทธเจ้าทรงตรัสถามซ้ำ ลัจจก
นิครนถ์ก็ยังนิ่งเฉย

พระพุทธเจ้า :

“ดูก่อน อัคคิเวสสนะ บัดนี้ไม่ใช่
กาลที่ท่านควรนั่งอยู่ ท่านรู้หรือไม่ว่าผู้
ใดอันตถาคตถามปัญหาที่ชอบแก่เหตุ
แล้วถึง ๓ ครั้ง มิได้แก้ ศีรษะของผู้นั้น
จะแตกเป็น ๗ เสี่ยง”

ลัจจกนิครนถ์ได้ฟังก็ตกใจกลัวจน
ขนลุกชัน กราบทูลว่า พระโคดมผู้เจริญ
ขอท่านจงทรงถามต่อเถิด ข้าพเจ้าจัก

แก้ ฌ บัดนี้

พระพุทธเจ้า :

“ดูก่อน อัครศิเวสสนะ ท่านเชื่อว่า
รูปเป็นตัวตนของเรา แสดงว่าท่านมี
อำนาจในรูปของท่าน ดังนี้หรือ”

ลัจจนิกนิครนถ์ :

“มิได้เลย พระโคตมผู้เจริญ”

พระพุทธเจ้า :

“ดูก่อน อัครศิเวสสนะ ท่านเชื่อว่า
เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เป็น
ตัวตนของเรา ดังนั้น ท่านจึงมีอำนาจ
ในเวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ
ว่าเวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ
ของเรา จงเป็นอย่างนั้นเถิด อย่าได้เป็น
อย่างนี้เลย ดังนี้หรือ”

ลัจจนิกนิครนถ์ :

“มิได้เลย พระโคตมผู้เจริญ”

พระพุทธเจ้า :

“ดูก่อนอัครศิเวสสนะ ดังนั้นท่าน

จะว่า รูป เวทนา สัญญา สังขาร และ
วิญญาณ เทียงหรือไม่เทียง”

ลัจจนิกนิครนถ์ :

“ไม่เทียง”

พระพุทธเจ้า :

“ก็สิ่งใดไม่เทียง สิ่งนั้นเป็นทุกข์
หรือเป็นสุข”

ลัจจนิกนิครนถ์ :

“สิ่งนั้นเป็นทุกข์”

พระพุทธเจ้า :

“สิ่งใดที่ไม่เทียง เป็นทุกข์ มีความ
แปรปรวนอยู่ ควรหรือที่จะเห็นว่าสิ่งนั้น
เป็นของเรา เป็นตัวตนของเรา”

ลัจจนิกนิครนถ์ :

“ข้อนั้นไม่ควรเลย พระโคตมผู้เจริญ”

พระพุทธเจ้า :

“ดูก่อน อัครศิเวสสนะ ผู้ใดติดทุกข์
เข้าถึงทุกข์แล้ว กล้ากลืนทุกข์แล้ว ยัง
เห็นว่าทุกข์นั้นเป็นของเรา มีอยู่หรือ”

ลัจจกนิครนถ์ :

“ไม่มีเลย พระโคดม”

พระพุทธเจ้า :

“ดูก่อนอัคคิเวสสนะ เมื่อเป็นอย่างนี้ ท่านติดทุกข์ เข้าถึงทุกข์ กล้ากลืนทุกข์ แล้ว ยังตามเห็นทุกข์ว่านั่นของเรา เรา เป็นนั่น นั่นเป็นตัวตนของเรา ดังนี้หรือ”

ลัจจกนิครนถ์ :

“มิใช่เลย พระโคดมผู้เจริญ”

พระพุทธเจ้า :

“ดูก่อน อัคคิเวสสนะ บุรุษต้องการ แก่นไม้ ถือเอามีดคมไปสู่น้ำ เขาไปตัด ฟันต้นกล้วยใหญ่ต้นหนึ่ง เขาก็ไม่พบ แม้แต่กระพี้ และแก่น ฉันทใด

ดูก่อน อัคคิเวสสนะ ท่านอันเราชัก ไซ้ไร้ไล่เสียง ก็ว่างเปล่าในถ้อยคำของ ตนเองเหมือนต้นกล้วย ฉันทนั้น

ท่านกล่าววาจาในที่ชุมชนเมืองเวสาลี ว่าไม่มีสมณะ พราหมณ์ คณาจารย์ หรือแม้แต่พระอรหันตสัมมาสัมพุทธ

เจ้าองค์ใด ที่ได้ตอบกับท่านได้โดยไม่ เกิดอาการประหม่า ไม่หวั่นไหว ไม่มี เหงื่อไหลจากรักแร้ แม้แต่คนเดียว

ดูก่อน อัคคิเวสสนะ บัดนี้ หยาด เหงื่อของท่านหยาดหยดจากหน้าผาก ลงยังผ้าห่มแล้วตกที่พื้น ส่วนเหงื่อของ เราหาไม่มี”

ลัจจกนิครนถ์นั่งนิ่ง คอดก ก้มหน้า หมดปฏิกาณ พ่ายแพ้แก่พุทธปัญญาของ พระพุทธองค์ และได้นิมนต์พระพุทธเจ้า ไปรับภัตตาหาร ที่อารามของตนเองใน วันรุ่งขึ้น ๑—

บทที่ ๗

CHAPTER 7

ทรงพระมานจนาคาฬเรองกุธ

นันทโปกะนันทะภูชะคัง วิพุธัง มะหิตธิง
ปุตเตนะ เถระภูชะเคนะ ทะมาปะยันโต
อิทธูปเทสะ วิธินา ชิตะวะะ มุนินโท
ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ ฯ

สมเด็จพระจอมมุนีทรงผจญพญานาคราชชื่อ นันทโปกะนันทะ ผู้มีฤทธิ์มาก หากเป็น
อัมพาลมีความหลงผิดบังอาจลำแดงฤทธิ์แผ่พังพานกั้นฉนวนอากาศปิดทางพุทธโคจร
ทรงโปรดให้พระมหาโมคคัลลานะพุทธโอรส เนรมิตกายเป็นนาคราชไปปราบด้วยฤทธิ์
ที่เหนือกว่า ด้วยเดชแห่งองค์พระผู้พิชิตพญานาคราชนั้น ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมี
แก่ท่านทุกเมื่อ

Nandopanandabhujagamā vibudhamā mahiddhimā,
Puttena therabhujagena damāpayanto,
Iddhūpadesavidhinā jītavā Munindo,
Tamā tejasā bhavatu te jayamaṅgalāni.

The gifted but perverted king of the Nagas, Nandopananda by name, possessed great
psychic power and was hostile. By instructing the Elder Moggallāna, his spiritual son
mighty in supernatural attainments, the Sovereign Sage rendered the Nāga king powerless
and transformed him. Thus through a supernormal mode of spiritual instruction intelligible
to his kind, did the Master conquer the Nāga. By his mighty triumph may joyous victory
be yours !

พญานันทโปกะนันทะ เป็นพญานาคที่มีฤทธิ์มาก ในภาพนี้ผมเน้นตอนที่พญานาคราชบันดาลโทสะด้วยการเนรมิตกาย
แผ่พังพาน โดยปรากฏเศียรงอกออกมามายมาย โอบคลุมเหนือยอดเขาพระสุเมรุ แต่ในที่สุดก็ต้องพ่ายแพ้แก่ พระ
มหาโมคคัลลานะ ซึ่งเป็นพระอัครสาวกเบื้องซ้าย ศิษย์ของพระพุทธองค์ : จิต-ตระ-ธานี

พุทธชัยมงคลคาถาบทที่ ๗ กล่าวถึงชัยชนะของพระพุทธเจ้าที่มีต่อชนโทปนันทนาคราช พระพุทธองค์ทรงมอบหมายให้พระโมคคัลลานะ อัครสาวกเบื้องซ้าย ใช้อิทธิฤทธิ์ธรรมาจนันทโตนันทนาคราชพ่ายแพ้ไป คาถาบทนี้นิยมใช้สำหรับการเอาชนะด้วยเล่ห์เหลี่ยมต่าง ๆ

ที่มาของชัยชนะครั้งนี้ มีดังนี้

สมัยหนึ่งเวลาใกล้รุ่ง ขณะที่พระพุทธเจ้าประทับอยู่ในพระเชตวันมหาวิหาร พระองค์ได้ทรงตรวจดูสรรพสัตว์ในหมื่นโลกธาตุด้วยพระสัพพัญญุตญาณ ก็ได้เห็น พญานาคราชนามว่า นันทโตนันทะ เป็นนาครที่ดุร้ายและเป็นมิฉนาคทิฎฐิ แต่เป็นผู้ที่เคยได้สร้างสมบารมีไว้มาก หากพระองค์เสด็จไปโปรด นันทโตนันทนาคราช ก็มีวิสัยจะได้บรรลุธรรม

พระพุทธองค์จึงทรงตรัสเรียกพระอานนท์มา บอกว่าวันนี้จะไปโปรดอาหารที่บ้านของอนาถบิณฑิกเศรษฐี แต่พระองค์จะเสด็จไปเทวโลกก่อน พระอานนท์จึง

บอกแก่ภิกษุ ๕๐๐ ให้ตามเสด็จไปยังเทวโลกด้วยกายเนื้อ

ขณะนั้น นันทโตนันทนาคราช กำลังนั่งอยู่บนรัตนบัลลังก์ทิพย์ ห้อมล้อมด้วยนาคบริษัฑ ต้มสุราอาหารทิพย์อย่างเบิกบานใจ ครั้นเงยหน้าขึ้นมองในนภากาศ ก็ได้เห็นพระพุทธเจ้าพร้อมพระภิกษุ ๕๐๐ กำลังจะเหาะข้ามยอดวิมานของตน บ่ายหน้าไปยังดาวดึงส์เทวโลก

นันทโตนันทนาคราช รู้สึกโกรธแค้น ดำริว่าสมณะหัวโล้นเหล่านี้คงจะเหาะไปดาวดึงส์สวรรค์ แต่การเหาะข้ามหัวของเรา ผู้คนละอองที่ติดเท้าก็จะร่วงใส่เรา บัดนี้เราจะขัดขวางสมณะเหล่านี้ไม่ให้เหาะข้ามวิมานเราไปอย่างเด็ดขาด

แล้วพญานาคราชก็ลุกขึ้นไปยังเชิงเขาสิเนรุ เนรมิตกายใหญ่โต ขนดรอบเขาสิเนรุมาศที่สูง ๘๔,๐๐๐ โยชน์ เอาไว้ ๗ รอบ แล้วแผ่พังพานปิดดาวดึงส์ที่อยู่เหนือยอดเขาสิเนรุมาศเอาไว้ไม่ให้มองเห็น

ท่านรัฐฐุปาลภิกษุเห็นผิดปกติ กราบ

ทูลถามพระพุทธเจ้าว่า “เมื่อก่อนข้าพระองค์ยืนอยู่ตรงนี้ สามารถมองเห็นภูเขาที่อยู่ล้อมลิเนรุมาศ และได้เห็นสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ได้เห็นเวชยันต์ปราสาท ได้เห็นธงเบื่องบนเวชยันต์ปราสาท แต่มาบัดนี้ไม่เห็นอะไรเลย ไม่ทราบว่าเป็นเพราะเหตุอะไรพระเจ้าข้า”

เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสบอกเหตุว่าเกิดจากนั้นโทปนันทนาคราช มาแสดงฤทธิ์ปิดดาวดึงส์ไว้ ท่านรัฏฐपालภิกษุจึงกราบทูลขอเป็นผู้ทรมานนั้นโทปนันทนาคราชให้สิ้นฤทธิ์ แต่พระพุทธเจ้าไม่ทรงอนุญาต

ลำดับนั้น ภิกษุที่เหลือก็ขออาสาโดยลำดับ คือ ท่าน ภัททิยะภิกษุ ท่านราหุลภิกษุ เป็นต้น กราบทูลขอเป็นผู้ทรมานนั้นโทปนันทนาคราช แต่พระพุทธเจ้าก็ไม่ทรงอนุญาต ด้วยทรงทราบว่าไม่ใช่วิสัยของพระอรหันต์ทั้งหลายที่จะทำลายทิฐิฐิมานะของพญานาคผู้มีฤทธิ์านุภาพมาก ครั้นเมื่อพระโมคคัลลานะทูลอาสา จึงทรงอนุญาตพร้อมทั้งทรงประทานพรให้มีชัยชนะแก่พญานาค

พระโมคคัลลานะเมื่อได้รับพุทธานุญาตแล้ว ก็ได้เนรมิตกายเป็นพญานาคใหญ่กว่านั้นโทปนันทนาคราชถึง ๒ เท่า มีพังพานประมาณแสนโกฏิ แล้วขนดกายรอบลิเนรุมาศทั้นนั้นโทปนันทนาคราชไว้ ๑๔ รอบ และวางพังพานของตนลงบนยอดพังพานของนั้นโทปนันทนาคราช กดเข้ากับยอดเขาลิเนรุมาศ จนนั้นโทปนันทนาคราชแทบกระตุกแตก โกรธเกรี้ยวยิ่งนัก

นั้นโทปนันทนาคราชจึงพ่นควันพิษใส่พระโมคคัลลานะ พระโมคคัลลานะก็พ่นควันพิษที่ร้ายกาจกว่าใส่พญานาคบ้าง

นั้นโทปนันทนาคราชจึงพ่นไฟพิษร้อนแรงเข้าใส่ แต่พระโมคคัลลานะก็พ่นไฟพิษที่ร้อนแรงกว่ากลับคืน

นั้นโทปนันทนาคราชตกใจที่จู่ ๆ ก็มีพญานาคใหญ่มาขนดหางพันทับร่างของตน เอาพังพานมากดทับ แถมสามารถพ่นควันและไฟพิษได้รุนแรงกว่าตน จึงเอ่ยวาจาถามว่าท่านนี้เป็นใคร พระเถระตอบว่า “นันทะ เราคือ โมคคัลลานะ อัครสาวกเบื้องซ้ายแห่งพระพุทธองค์”

พญานาคราชจึงกล่าวว่า “ท่านเป็น
สมณะ เหตุใดจึงมาทำร้ายข้าพเจ้า”

พระโมคคัลลานะตอบว่า “เราทราบ
ท่าน เพื่อให้ท่านละมิจฉาปฏิภาณ รู้จักบาป
บุญคุณโทษ รู้จักคุณของพระพุทธเจ้า
พระธรรม และพระสงฆ์ ตลอดจนคุณ
ของมารดาบิดาครูอาจารย์ ตัวท่านนั้น
ไม่สมควรที่จะมาสำแดงความโกรธใน
พระพุทธเจ้าและพระสาวกที่เหาะมา
เพราะแม่ละอองพระบาทของพระผู้
มีพระภาคเจ้า จะตกลงมาเหนือเศียร
ของท่าน ก็จะทำให้เกิดมงคลยิ่งนัก หากเป็น
อัปมงคลไม่” ว่าแล้วพระโมคคัลลานะ
ก็คืนร่างเป็นพระภิกษุ

นันทโพนันทนาคราชได้ฟังพระโมค
คัลลานะ ก็ยังไม่ละมิจฉาปฏิภาณ ยังคงคิด
หาทางจะกำจัดพระเถระให้ได้อยู่ พระ
โมคคัลลานะรู้วาระจิตของพญานาค จึง
แสดงปาฏิหาริย์ เดินเข้าไปในช่องหูขวา
ของนาคราช แล้วออกทางช่องหูซ้าย เข้า
ทางช่องหูซ้าย แล้วออกทางช่องหูขวา
เข้าทางช่องจมูกขวา ออกทางช่องจมูก
ซ้าย เข้าทางช่องจมูกซ้าย แล้วออกทาง

ช่องจมูกขวา ทำให้พญานาคราชได้รับ
ทุกขเวทนายิ่งนัก

ลำดับนั้น นันทโพนันทนาคราช ได้
อ้าปากขึ้น พระโมคคัลลานะจึงเข้าไป
ในปาก แล้วเดินจงกรมอยู่ภายในท้อง
พญานาคราช ทางด้านทิศตะวันออกบ้าง
ด้านทิศตะวันตกบ้าง ทำให้พญานาคได้
รับความเจ็บปวดทรมานมากขึ้น แต่ก็ยังไม่ยอมแพ้

พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า “โมคคัลลา
นะ นาคนี้มีฤทธิ์มากนะ อย่าได้ประมาท”

พระโมคคัลลานะกราบทูลว่า “ข้า
แต่พระองค์ผู้เจริญ แม้มีพญานาคราช
เช่นนันทโพนันทะนี้ ตั้งร้อยก็ดี ตั้งพันก็
ดี ตั้งแสนก็ดี ข้าพระองค์ก็พึงทรมานได้”

ฝ่ายนันทโพนันทนาคราชคิดว่า เมื่อ
ตอนพระเถระเข้าท้องไปนั้นตนเองไม่ทัน
เห็น แต่ถ้าออกมาเวลานี้เราจะเคี้ยวพระ
เถระกินเสีย คิดแล้วจึงกล่าวว่า “ขอท่าน
จงออกมาเถิด อย่าเดินไปๆ มาๆ ใน
ภายในท้อง ทำให้ข้าพเจ้าลำบากเลย”

พระโมคคัลลานะจึงเดินออกมา

จากปาก เหาะออกมาอยู่ข้างนอก นั้น
โทปนันทนาคราชเห็นได้ที่จึงพ่นลมพิษ
ทางจมูก ลมนี้แม้โดนต้นไม้ก็จะหักโค่น
แต่กลับไม่อาจทำอันตรายแก่พระโมค
คัลลานะได้ เนื่องจากพระโมคคัลลานะ
เป็นผู้เชี่ยวชาญในการเข้าและออกจตุต
ธมานรวดเร็วเป็นอย่างยิ่งนัก

นั้นโทปนันทนาคราชเห็นว่าพระเถระ
นี้มีอิทธิฤทธิ์ร้ายกาจ ไม่อาจต่อสู้ได้ จึง
หลบหนีไป พระโมคคัลลานะจึงเนรมิต
รูปกายเป็นพญาครุฑ บินไล่พญานาคไป
พญานาคก็แปลงกายเป็นสัตว์ชนิดต่าง ๆ
โตบ้าง เล็กบ้าง เพื่อหลบหนี พระเถระ
ก็ติดตามมิได้ลุลละ

เมื่อเห็นว่าไม่อาจหนีพ้นได้ นั้นโท
ปนันทนาคราชจึงแปลงกายเป็นมาณพ
น้อยเข้าไปกราบแทบเท้าของพระเถระ
อย่าง สิ้นพยศ และกล่าววาทาว่า “ท่าน
ผู้เจริญ ข้าพเจ้าขอถึงท่านเป็นสวณะ”

พระโมคคัลลานะกล่าวว่า “เรา
เป็นสาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า
พระพุทธเจ้าเป็นศาสดาของเรา เพราะ
ฉะนั้น ท่านจงไปสำนักของพระพุทธเจ้า

เพื่อยึดเอาพระองค์เป็นที่พึ่งที่ระลึกอัน
สูงสุดเถิด” แล้วพระเถระก็พานันท
ปนันทนาคราชมาเฝ้าพระพุทธเจ้า

เมื่อไปถึง พญานาคก็ก้มลงกราบ
นมัสการพระพุทธองค์ กราบทูลว่า
“ข้าพเจ้านี้เป็นมัจฉาทิฎฐิ เป็นพาล มิได้
รู้จักบาปบุญคุณโทษ ขอพระองค์ได้โปรด
อโหสิกรรมในความผิดที่ได้ทำพลั้งพลาด
เพราะอกุศลเข้าถึงจิตนั้นด้วยเถิด บัดนี้
ข้าพเจ้าจะขอบูชาพระรัตนตรัยไปจน
ตราบชีวิตจะหาไม่”

พระพุทธเจ้าจึงทรงประทานศีล ๕
แล้วเสด็จนำพระภิกษุไปสู่บ้านของอนาถ
บิณฑิกเศรษฐีต่อไป ท่านเศรษฐีรู้เรื่องที่
พระพุทธองค์ให้พระโมคคัลลานะปราบ
พญานาคราชลงได้ จึงได้ถวายสังฆทาน
ฉลองชัยตลอด ๗ วัน ๑—

อริยสัจแห่งจิต

พระราชวุฒาจารย์ (หลวงปู่ดูลย์ อตุโล)

จิตที่ส่งออกนอก	เป็นสมุทัย
ผลที่เกิดจากจิตส่งออกนอก	เป็นทุกข
จิตเห็นจิตอย่างแจ่มแจ้ง	เป็นมรรค
ผลอันเกิดจากจิตเห็นจิตอย่างแจ่มแจ้ง	เป็นนิโรธ

อนึ่ง จิตมีธรรมชาติส่งออกนอก	
เมื่อส่งออกนอกแล้วกระเพื่อมห้วนไหว สมองรับอารมณ์	เป็นสมุทัย
ผลที่จิตส่งออกนอกแล้ว กระเพื่อมห้วนไหว	เป็นทุกข
ถ้าจิตส่งออกนอก สมองรับอารมณ์แล้ว ไม่กระเพื่อม	
ไม่ห้วนไหว มีสติครบถ้วนบริบูรณ์	เป็นมรรค
ผลอันเกิดจากจิต ไม่กระเพื่อม ไม่ห้วนไหว	
เพราะมีสติ (ความรู้สึกรู้ตัว) อยู่อย่างสมบูรณ์	เป็นนิโรธ
พระอริยเจ้าทั้งหลาย มีจิตไม่ส่งออกนอก	
มีจิตไม่กระเพื่อม ไม่ห้วนไหว มีจิตไม่ปรุงแต่ง	เป็นวิหาธรรม

* จิตเห็นจิตอย่างแจ่มแจ้ง หมายถึง เห็นความเป็นไตรลักษณ์ของจิต

* พระอริยเจ้า (ในความหมายของหลวงปู่ดูลย์) หมายถึง พระอรหันต์

บทที่ ๘

CHAPTER 8

ทรงแก้ความเห็นผิดในหมู่พราหมณ์

ทุกคาหะทิฏฐิภูชะเคนะ สุตัญญะหัตถัง
พริหมัง วิสุทธิชุตติมิตติพะกาภิธานัง
ญาณาคะเทนะ วิธินา ชิตะวะ มุนินโท
ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ ฯ

สมเด็จพระจอมมุนีทรงผจญกับพกาพรหม ผู้สำคัญตนว่าเป็นผู้มีความรุ่งเรืองด้วยความ
บริสุทธิ์ มีฤทธิ์อำนาจเหนือกว่าใคร ๆ เกิดความเห็นผิดว่าชีวิตพรหมเป็นอมตะ ประดุจ
ถูกงูรัดที่มือ ทรงพิชิตพกาพรหมด้วยวิธีวางยาพิเศษ คือเทศนาญาณ ด้วยเดชแห่ง
องค์พระผู้พิชิตพกาพรหมนั้น ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ท่านทุกเมื่อ

Duggāhadiṭṭhi bhujagena sudatthahattham,
Brahmamāvisuddhi jutimiddhi bakabhiddhānam,
Ñāṇāgadenavidhinā jitava Munindo,
Tama tejasā bhavatu te jayamangalāni.

Though a deity of great purity, radiance and power, Baka, the Brahma god,
was nevertheless in the grip of pernicious views, like an arm tightly held by a
snake's coils. Him the Sovereign Sage cured by means of wisdom. By his
mighty triumph may joyous victory be yours !

ภาพนี้ผมใช้สัญลักษณ์ “ดอกบัวบาน” แทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นำทางให้แสงสว่างทางปัญญาแก่ท้าว
พกาพรหม ผู้หลงผิดสำคัญตนว่าเป็นอมตะ เสวยบรมสุขอยู่ในพรหมโลกชั่วนิรันดร์ ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่ตาย ให้มีความ
เห็นที่ถูกต้อง จนท้าวพกาพรหมต้องยอมจำนนต่อพุทธานุภาพของพระพุทธองค์ : จิต-ตระ-ธานี

พุทธชัยมงคลคาถาบทที่ ๘ กล่าวถึงชัยชนะของพระพุทธเจ้าที่มีต่อท้าวพกาพรหม พรหมผู้เป็นใหญ่แห่งพรหมโลก เพราะพระพรหมผู้นี้หลงผิดว่าพรหมนี้เที่ยงและมีความสุขที่สุด คาถาบทนี้นิยมใช้สำหรับการเอาชนะผู้ใหญ่ และผู้ที่มีทิฏฐิมานะ

ที่มาของชัยชนะครั้งนี้ มีดังนี้

สมัยหนึ่ง พระพุทธเจ้าประทับอยู่โคนต้นรังใหญ่ในสุภควัน ใกล้เมืองอุกกัฏฐา ทรงตรวดดูด้วยสัพพัญญุตญาณ ก็เห็นว่าท้าวพกาพรหมมีมิจฉาทิฏฐิ หลงเชื่อว่าพรหมโลกนี้เที่ยง ยั่งยืน มั่นคง มีความไม่เคลื่อนเป็นธรรมดา และพระพรหมนี้ไม่ต้องเกิด ไม่แก่ ไม่ตาย ไม่จุติ ไม่อุบัติ การได้เกิดเป็นพระพรหมนี้คือการพ้นทุกข์

เหตุที่ท้าวพกาพรหมมีมิจฉาทิฏฐินี้ ก็เนื่องจากสมัยท่านเกิดเป็นมนุษย์ ได้บวชเป็นพระดาบส ประกอบกุศลกรรม และรักษามาณสมบัติ เมื่อสิ้นชีวิตแล้วจึงมาอุบัติในพรหมโลก

เมื่อแรกมาอุบัติในพรหมโลกนั้น ท้าวพกาพรหมอุบัติในพรหมโลกชั้นที่ ๑๐ คือ เวฬุฬลาพรหม มีอายุ ๕๐๐ กัป เมื่อจุติจากเวฬุฬลาพรหมแล้วก็ไปอุบัติต่อในพรหมโลกชั้นที่ ๙ คือ สุภกิณหาพรหม มีอายุได้ ๖๔ กัป เมื่อจุติจากสุภกิณหาพรหม ก็ไปอุบัติต่อในพรหมโลกชั้นที่ ๖ คือ ชั้นอภิสราพรหม มีอายุอีก ๘ กัป

รวมแล้ว ท้าวพกาพรหมเกิดเป็นพระพรหมมาแล้วมากกว่า ๕๐๐ กัป ด้วยกาลเวลาที่ยาวนานมากจนไม่อาจจดจำนี้เอง ท้าวพกาพรหมจึงหลงเข้าใจว่าพรหมนี้เที่ยง ไม่มีเกิด แก่ และดับ และสุขยิ่งกว่าพรหมนี้ไม่มีอีกแล้ว

เมื่อพระพุทธเจ้าทรงทราบวาระจิตของท้าวพกาพรหม พระองค์จึงหายไปจากโคนต้นรังใหญ่ ไปปรากฏในพรหมโลก

ท้าวพกาพรหมเห็นพระพุทธเจ้าเสด็จมา ก็กราบทูลพระพุทธองค์ว่า

“ดูกร ท่านผู้เฒ่าทุกข์ เชิญท่านมาสู่พรหมโลกนี้เถิด พรหมโลกนี้เที่ยง ยั่งยืน มั่นคง แข็งแรง มีความไม่เคลื่อน

เป็นธรรมดา พรหมโลกนี้ไม่ต้องเกิด
ไม่แก่ ไม่ตาย ไม่จุติ ไม่อุบัติ สุขกว่า
พรหมโลกนี้ไม่มีอีกแล้ว”

พระพุทธเจ้าทรงดำรัสตอบว่า

“ดูกร พรหมผู้เจริญ ท่านกล่าวว่า
สิ่งที่ไม่เที่ยงว่าเที่ยง กล่าวว่าสิ่งที่ไม่
ยั่งยืนว่ายั่งยืน กล่าวว่าสิ่งที่ไม่มั่นคงว่า
มั่นคง กล่าวว่าสิ่งที่ไม่แข็งแรงว่าแข็งแรง
กล่าวว่าสิ่งที่มีความเคลื่อนไหวเป็นธรรมดา
ว่ามีความไม่เคลื่อนไหว พรหมโลกนี้มีทั้ง
เกิด ทั้งแก่ ทั้งตาย ทั้งจุติ ทั้งอุบัติ อยู่
เป็นปกติ แต่ท่านกลับกล่าวว่าพรหม
โลกนี้ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่ตาย ไม่จุติ ไม่
อุบัติ ดูกร ท่านผู้เจริญ ท่านกำลังหลง
ในอวิชชาแล้วหนอ”

ท้าวพกาพรหมกล่าวแย้งว่า

“ข้าแต่พระโคตม พวกข้าพระองค์
มี ๗๒ คน ล้วนได้ทำบุญมาดีแล้ว มี
อำนาจเหนือคนเหล่าอื่น ก้าวล่วงพ้น
จากความเกิดและความแก่ การเกิด
เป็นพรหมนี้ชื่อว่าถึงพระเวทแล้ว ข้าแต่
พระโคตม การเกิดเป็นพรหมนี้เป็นการ

เกิดครั้งสุดท้าย ความสุขยิ่งกว่าพรหม
นี้ไม่มีอีกแล้ว”

ครั้งนั้น มารก็เข้าสิงกายของพรหม
บริวารผู้หนึ่ง กล่าวกับพระพุทธเจ้าว่า

“ดูกรสมณะ ท่านอย่ารุกรานท้าว
พกาพรหมนี้เลย พกาพรหมผู้นี้เป็น
มหาพรหม เป็นพรหมผู้เป็นใหญ่ปกครอง
พรหมโลก เป็นผู้สร้างโลกและสรรพสัตว์
เป็นบิดาของสรรพสิ่งทั้งหลาย

ดูกรสมณะ สมณะและพราหมณ์
เหล่าใด เป็นผู้ตีเตียนดิน เกลียดดิน
เป็นผู้ตีเตียนน้ำ เกลียดน้ำ เป็นผู้ตีเตียน
ไฟ เกลียดไฟ เป็นผู้ตีเตียนลม เกลียด
ลม เป็นผู้ตีเตียนสัตว์ เกลียดสัตว์ เป็น
ผู้ตีเตียนเทวดา เกลียดเทวดา เป็นผู้ตี
เตียนพรหม เกลียดพรหม ว่าพรหม
นี้ไม่เที่ยง สมณะและพราหมณ์เหล่า
นั้นเมื่อกายแตกดับแล้ว ล้วนต้องไป
เกิดในอบาย

ดูกรสมณะ สมณะและพราหมณ์เหล่า
ใด เป็นผู้สรรเสริญดิน ชมเชยดิน เป็นผู้
สรรเสริญน้ำ ชมเชยนํ้า เป็นผู้สรรเสริญ

ไฟ ชมเชยไฟ เป็นผู้สรรเสริญลม ชมเชย
ลม เป็นผู้สรรเสริญสัตว์ ชมเชยสัตว์ เป็น
ผู้สรรเสริญเทวดา ชมเชยเทวดา เป็นผู้
สรรเสริญพรหม ชมเชยพรหม สมณะ
และพราหมณ์เหล่านั้น เมื่อกายแตกดับ
แล้วก็จะได้ไปอุบัติในพรหมโลก

ดูกรสมณะ เพราะเหตุนี้ ท่านจง
ทำตามคำที่พกาพรหมบอกแก่ท่าน
เท่านั้น ท่านจงอย่าฝ่าฝืนคำของพกา
พรหมเลย”

พระพุทธเจ้าทรงทราบว่ามารเข้าถึงสู่
ในพรหม จึงมีพุทธดำรัสตอบมารว่า

“นี่แน่ะมาร ท่านอย่าเข้าใจว่าเรา
ไม่รู้จักท่าน เราารู้จักท่าน และไม่อยู่
ในอำนาจของท่านดังเช่นพรหมที่ท่าน
ครอบงำอยู่”

มารฟังคำของพระพุทธองค์แล้วจึง
หนีไป

ส่วนท้าวพกาพรหมนั้นยังมีมิจฉาทิฎฐิ
อยู่ จึงได้เจรจาवादอ้างฤทธานุภาพของ
ตนว่ามีเหนือผู้ใด และท้าทายพระพุทธเจ้า
ว่าจะหายตัวไปไม่ให้พระพุทธเจ้ามองเห็น

แต่ไม่ว่าท้าวพกาพรหมจะพยายาม
หายตัวไปอยู่ที่ไหน อย่างไร พระพุทธเจ้า
ก็ทรงเห็นตลอดว่าท้าวพกาพรหมอยู่ที่ใด

พระพุทธเจ้าจึงทรงแสดงฤทธิ์บ้าง
โดยพระองค์ยังคงประทับอยู่ที่เดิม และ
ทรงแสดงพระสัทธรรมด้วยพระสุรเสียง
ไพเราะเสนาะโสภา แก่บรรดาพระพรหม
แต่ไม่มีพระพรหมองค์ใดสามารถมอง
เห็นพระองค์ได้

พระพุทธเจ้าทรงแสดงกุศลกรรมของ
ท้าวพกาพรหมว่า

“ดูก่อนพรหมผู้เจริญ เรานี้รู้อดีต
ของท่าน

ก่อนนี้ในกัปหนึ่ง ท่านเกิดเป็นดาบส
อยู่ในทะเลทรายที่กันดาร ได้เนรมิตน้ำ
ให้พ่อค้าเกวียน ๕๐๐ เล่ม ที่หลงทาง
นี้เป็นกุศลของท่าน

ก่อนนี้ ท่านเป็นดาบสอาศัยอยู่
ที่ชายป่า มีโจรลงมาจากเขา มาปล้น
ชาวบ้านแล้วจับเอาคนจำนวนมากขึ้น
ไปบนเขา ท่านแปลงกายเป็นพระราชา
พร้อมกองทหาร ชับไล่โจรไป แล้วช่วย

ชีวิตชาวบ้านไว้ได้ นี่เป็นกุศลของท่าน

ก่อนนี้ ท่านเป็นดาบสอยู่ริมฝั่งน้ำ
ชาวเรือทิ้งเศษอาหารลงไปในน้ำ ทำให้
พญานาคโกรธ ขึ้นมาจะทำลายเรือ
ท่านแปลงเป็นครุฑจับไล่พญานาคไป
นี่เป็นกุศลของท่าน

ดูก่อนพรหมผู้เจริญ เรารู้บุญกรรม
ของท่านคุณนอนฝันแล้วตื่นขึ้น”

พระพุทธเจ้าทรงแสดงความไม่เที่ยง
ต่อไปว่า

“ดูก่อน พกาพรหม

ความจริงอายุของท่านนี้ไม่มากเลย
ท่านอย่าสำคัญว่าอายุของท่านมาก
อายุของท่านนั้นเหลือเพียง ๑๐๐,๐๐๐
นिरพทุทะเท่านั้น”

พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมแก่บรรดา
พรหมทั้งหลาย ในที่สุดท้าวพกาพรหม
และพรหมบริษัท ต่างก็อัศจรรย์ใจใน
พุทธานุภาพ ยอมรับฟังธรรม และกลับ
มาเป็นพระพรหมสัมมาทิฏฐิ และพรหม
๑๐,๐๐๐ องค์ก็ได้บรรลุธรรม ๑—

“กัปและนिरพทุทะ” เป็นหน่วยนับความ
ยาวนาน ของเวลาที่ยาวนานมาก

๑ นีระพทุทะ มีความยาวเป็นปีเท่ากับ

๑ ตามด้วย ๐ อีก ๖๓ ตัว

๑ อสงไขยปี มีความยาวเป็นปีเท่ากับ

๑ ตามด้วย ๐ อีก ๑๔๐ ตัว

ส่วนกัปยาวนานกว่านั้นอีกมาก คือ
อุปมาเหมือนมีกำแพงกว้างยาวและสูง
ด้านละ ๑ โยชน์ ใส่เมล็ดพันธุ์ผักกาด
ให้เต็ม ทุก ๑๐๐ ปี จึงหยิบเมล็ดพันธุ์
ผักกาดออกเมล็ดหนึ่ง เวลาที่ใช้หยิบ
เมล็ดพันธุ์ผักกาดออกจนหมดยังสั้น
กว่ากัปหนึ่ง

*ขอขอบคุณเนื้อหาตำนานพุทธชัยมงคล
คาถา จากเว็บ “นายอังการ”

บทอวยชัย

เอตปิ พุทธะชะยะมังคะละ อัญญะคาถา
โย วาจะโน ทินะทิเน สาระเต มะตันที
หิตวานะ เนกะวิวิธานิ จุปัททะวานิ
โมกขัง สุขัง อะธิกะเมยยะ นะโร สะปัญโญ ฯ

นรชนใดผู้มีปัญญาไม่เกียจคร้าน สวดก็ดี ระลึกถึงก็ดี ซึ่งพระคาถาทั้ง ๘ บท นี้ทุกวัน นรชน
นั้นจะพึงละเสียได้ซึ่ง อุปัทวันตรายทั้งหลาย มีประการต่างๆ เป็นอเนก และถึงซึ่งวิโมกข์
อันเป็นบรมสุขแล

Blessing chapter

Etā pi Buddha jayamaṅgala aṭṭhagāthā,
Yo vacano dinadine sarate matandī,
Hitvānanekavividhāni cu puḍḍavāni,
Mokkhamā sukhamā adhigameyya narosapañño.

He who, day after day without lethargy, recites and recollects these eight hymns
of the Exalted One's glorious triumphs that wise man, having overcome many and
diverse obstacles, shall attain the bliss of Deliverance.

“พาหุง ชัยชนะแห่งพุทธะ” ฉบับออนไลน์จะจบลงที่ “บทอวยชัย” แต่ฉบับพิมพ์เป็นธรรมทานครั้งนี้ ผมได้เพิ่ม
บทสวด “ชัยปริตร (มหากาฯ)” พร้อมคำแปล (เฉพาะภาษาไทย) เพื่อให้มีความบริบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอให้ทุกท่านเจริญ
ในธรรมครับ : จิต-ตระ-ธานี (พ่อไก่กู)

ชัยปรีตธ (มหาวกข)

มะหาการุณโก นาโถ หิตายะ สัพพะปาณินัง
ปฐเรตฺวา ปาละมี สัพพา ปัตโต สัมโพธิมุตตะมัง
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ โหตุ เต ชะยะมังคะลัง ฯ

ชะยันโต โพธิยา มูเล สักยานัง นันทิวัทธมโน
เอวัง ต்வัง วิชะโย โหหิ ชะยัสสุ ชะยะมังคะเล
อะปะราชิตะปัลลังเก สีเส ปะฐะวิโปกชะเร
อะภิสสะเก สัพพะพุทธานัง อคคัปปัตโต ปะโมทะติ ฯ

สุนักขัตตัง สุมังคะลัง สุปะภาตัง สุหุฏฐิตัง
สุชะโน สุมุหุตโต จะ สุยิฏฐัง พริหมะจาริสุ
ปะทักขินัง กายะกัมมัง วาจากัมมัง ปะทักขินัง
ปะทักขินัง มะโนกัมมัง ปะณิธิ เต ปะทักขินา
ปะทักขินานิ กัตถวานะ ละภันตัตถะ ปะทักขิณะ ฯ

ภะวะตุ สัพพะ มังคะลัง รักขันตุ สัพพะ เทวะตา
สัพพะพุทธานุภาเวนนะ สะทา โสตถิ ภะวันตุ เต ฯ

ภะวะตุ สัพพะ มังคะลัง รักขันตุ สัพพะ เทวะตา
สัพพะธัมมานุภาเวนนะ สะทา โสตถิ ภะวันตุ เต ฯ

ภะวะตุ สัพพะ มังคะลัง รักขันตุ สัพพะ เทวะตา
สัพพะสังฆานุภาเวนนะ สะทา โสตถิ ภะวันตุ เต ฯ

*พริหมะ อ่านว่า พริ้มมะ

คำแปลบท ชัยปรีต (มหาวงฯ)

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระผู้เป็นที่พึ่งแห่งปวงสัตว์ ประกอบแล้วด้วย
มหากรุณา ยังบารมีทั้งหลายทั้งปวงให้เต็ม เพื่อประโยชน์แก่สรรพสัตว์ทั้งหลาย
ถึงแล้วซึ่งการตรัสรู้อันอุดม ด้วยการกล่าวคำสัตย์นี้ ขอชัยมงคลจงมีแก่ท่านทุกเมื่อ

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงผจญมาร ณ โคนโพธิพฤกษ์ ถึงความเป็นผู้เลิศแล้ว
ทรงบันเทิงอยู่ในอภิเชกแห่งพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ให้เจริญความยินดีแก่พวก
ศากยราชว่า พระองค์ชนะมาร ณ อปราจิตบัลลังก์ อันเป็นชัยมงคลเหนือใบบัว คือ
ปฐพีอันเป็นประธานฉันใด ขอท่านเป็นผู้ชนะฉันนั้น ฯ

สัตว์ทั้งหลายประพฤติดชอบในเวลาใด เวลานั้นชื่อว่า ฤกษ์ดี มงคลดี สว่างดี
รุ่งดี และชนะดี บูชาดีแล้วในพรหมจารี บุคคลทั้งหลาย กายกรรมเป็นประทักษิณ
วจีกรรมเป็นประทักษิณ มโนกรรมเป็นประทักษิณ ความปรารถนาของท่านเป็น
ประทักษิณ สัตว์ทั้งหลายกระทำการอันเป็นประทักษิณแล้ว ย่อมได้ประโยชน์ทั้ง
หลาย อันเป็นประทักษิณ

ขอสรรพมงคลจงมีแก่ท่าน ขอเหล่าเทวดาทั้งปวงจงรักษาท่าน ด้วยอานุภาพ
แห่งพระพุทธเจ้าทั้งปวง ขอความสวัสดิ์ทั้งหลาย จงมีแก่ท่านทุกเมื่อ

ขอสรรพมงคลจงมีแก่ท่าน ขอเหล่าเทวดาทั้งปวงจงรักษาท่าน ด้วยอานุภาพ
แห่งพระธรรมทั้งปวง ขอความสวัสดิ์ทั้งหลาย จงมีแก่ท่านทุกเมื่อ

ขอสรรพมงคลจงมีแก่ท่าน ขอเหล่าเทวดาทั้งปวงจงรักษาท่าน ด้วยอานุภาพ
แห่งพระสงฆ์ทั้งปวง ขอความสวัสดิ์ทั้งหลาย จงมีแก่ท่านทุกเมื่อ ๑—

สมุดภาพเล่มนี้
จัดพิมพ์ด้วยเงินบริจาคของผู้มีจิตศรัทธา เพื่อเผยแผ่เป็นธรรมทาน
กรุณาใช้หนังสือเล่มนี้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ตัวท่าน
หรือบริจาคต่อ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นสืบไป
ให้สมดังเจตนารมณ์ของผู้บริจาคทุก ๆ ท่านด้วยเทอญ

พาหุง ชัยชนะแห่งพุทธะ

จิต-ตระ-ธานี

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : กรกฎาคม ๒๕๕๕

(พุทธชยันตี ๒,๖๐๐ ปี ทรงตรัสรู้ธรรม) จำนวน ๑๐,๖๕๐ เล่ม

ภาพประกอบ/ลิขสิทธิ์ภาพวาด : จิต-ตระ-ธานี (ธานี ชินชูศักดิ์)

บทสวดพาหุงฯ อังกฤษ : ดร. สุจิตรา อ่อนค้อม

ออกแบบรูปเล่ม/พิสูจน์อักษร : พ่อไก่อยู่

จัดพิมพ์โดย : กองบุญสื่อธรรมะดี จิต-ตระ-ธานี

www.jitdrathanee.com/dhamma

พิมพ์ที่ : บริษัท ไอดี.ปริ้นท์ จำกัด โทร. ๐ ๒๕๔๓ ๖๕๗๖

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

จิต-ตระ-ธานี .

พาหุง ชัยชนะแห่งพุทธะ.-- กรุงเทพฯ : ไอดี.ปริ้นท์ , ๒๕๕๕.
๘๘ หน้า.

๑. บทสวดมนต์. I. ชื่อเรื่อง.

294.313

ISBN 978-616-7707-83-9

มองแต่ ‘แง่ดี’ เกิด

พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาส อินทปัญโญ)

เขามีส่วน เลวบ้าง ช่างหัวเขา
จงเลือกเอา ส่วนดี เขามีอยู่
เป็นประโยชน์ แก่โลกบ้าง ยังน่าดู
ส่วนที่ชั่ว อย่าไปรู้ ของเขาเลย ฯ

จะหาคน มีดี โดยส่วนเดียว
อย่ามัวเที่ยว เสาะหา สหายเอ๋ย
เหมือนเที่ยวหา หนวดเต่า ตายเปล่าเอ๋ย
ฝึกให้เคย มองแต่ดี มีคุณจริง ฯ

ไม่นานนัก จักมี ดีประดัง
จนกระทั่ง ถึงมี ด้อย่างยิ่ง
เมื่อพ้นดี จะถึงที่ นิพพานจริง
นับเป็นสิ่ง ควรฝึกแน่ “มองแต่ดี” ฯ

จัดพิมพ์เพื่อเป็นธรรมทานแด่ผู้ไฝ่ธรรม และเผยแพร่พระพุทธศาสนา

อตตนา หิ สุตนเตน นาคํ ลภติ ทูลลภํ

ผู้มีตนที่ฝึกดีแล้ว ย่อมได้ที่พึงซึ่งหาได้ยาก